LEONIS ALLATII DE PSELLIS,

ET EORVM SCRIPTIS

Diatriba.

Ad Nobiliſſimum, & Eruditiſſimum Virum

IACOBVM GAFFARELLVM,

D. Ægidij Priorem.

ROMÆ, Excudebat Maſcardus, MDCXXXIV.

Superiorum Permiſſu.

Digitized by Google

†1

Digitized by Google

00027

Nobiliſſimo, & Eruditiſſimo Viro

IACOBO
GAFFARELLO,
D. Aegidij Priori

Leo Allatius S.

DIATRIBA mea de Pſellis, mihi inter mitiora ſtudia aliud agenti, ac nihil eiuſmodi cogitanti è calamo excidit. Eam publici iuris facere vix vnquam in animum induxiſſem, niſi Tu, Eruditiſſime Gaffarelle, qui innata ingenij præſtantia, ac ſubtilitate, de rebus, quæ ad literas ſpectant, non ſecus perfectè, atque de cæteris æquiſſimè ſemper pronuncias; qui multiplici illa linguarum, ac diſciplinarum varietate, quæ Te ſeculo noſtro commendatiſſimum effecit, veluti lapis Lydius, vniuſcuiuſque æſtimationem exploras; perquàm idoneus atque efficax ſuaſor acceſſiſſes. Quamobrem, cum iſthæc mea Lucubratio Te iam, vt qui ab illo tempore, quo ipſam Romæ inter meas ſchedulas euoluiſti, laudatorem habuerit; maiorem etiamnum in modum deſidero, vt & Te fautorem, mox ac Dominum nanciſcatur; ſperans

plurimum inde nominis illi conciliatum iri, ſi Tu, qui tot iam Libros feliciter edidiſti; tot grauiſſimos Auctores ex inſtructiſſima illa Scriptorum linguæ ſanctæ Bibliotheca, quam ab eius, quæ Pici Mirandulani quondam fuerat, naufragio, immenſo tibi ſumptu comparaſti, in lucem proferre, ac veluti è tenebris eruere ſatagis; hos quoque præſtantes Viros, atq; vniuerſam Pſellorum familiam, quam primus explico, ordinoq; tuam in clientelam acceperis. An non vides Vir præſtantiſſime, hoc meo conatu rem meliùs iſſe, quàm ipſe putaram? Dum enim de Pſellis agitur, Simeoni Metaphraſtæ proſperè omnia proceſſere. Lætari ſiquidem vniuerſi poſſunt, hominem de Hiſtoria Eccleſiaſtica tam benè promeritum, miſerèq; à recentioribus acceptum, nunc primùm dignitati, auctoritatiq; reſtitutum, in theatrum accedere. Nemo eſt, in quem tam acriter, ſubdolèq; hominum ingenia luſerint: in mille formas, eorum incuria, mutatus ille, Chamæleontis inſtar verſicolor, prodijt. Hinc eum Religioni nomen dediſſe, & inter religioſos cætus, honoribus, ac dignitatibus decoratum autumant; quem tamen nec fugiſſe nuptias, & negotijs ciuilibus, atque aulicis adhæſiſſe, certò certiùs eſt. Sunt qui eum & ſi mediæ ætatis Scriptorem, antiquiſſimum nihilominùs fecerint; ſunt & qui recentiſſimũ: multi Virùm ſanè

no-

nobilem,& magnis opibus præditum, miſerum, inopemq; atque vnum de triuio, &, ſi Deo placet, Ludimagiſtrum impudentiſſimè blaterant. Aliqui ex pluribus, ijsq; diuerſis, neque vnius fidei hominibus,vnum nobis varijs inductis formis, & membris vndiq; collatis, in monſtrum deformarunt; contrario à Zeuxide exemplo, qui è Virginibus formoſiſſimis, quas ille delegerat, Helenæ ſimulacrum, egregium ſcilicet muliebris pulchritudinis opus,depinxerat. Nec minùs alia ſexcenta, quæ quamuis obiter in Diatriba attingam, quia tamen longiorem ſermonem expoſcunt, ſingulari Tractatui à me deſtinantur. Diatribam itaque hanc ad Te mitto, ea conditione, vt illam tuis Notis, atq; Obſeruationibus ipſis, quas in perluſtrandis omnibus Venetorum Bibliothecis, opimas, vt æſtimandum eſt, collegiſti, ornatiorem efficias; reddasq; etiam auctiorem. Nam ipſe, dum aliò, atque aliò peregrinator aduolo; aduentantibus libris curioſa ſedulitate obuiam procedo; ſatisq; pertinaciter, quidquid in eis eſt, euoluens, ſingularia quæq; memoriæ mando; tum demum domi, congeſta recolens, Pſelli librorum Catalogum, vtvt potui, efformaui. Non dubito, ſi vti memoriæ, ita ſcriptioni res commendaſſem, quin plura,& tutiora referre potuiſſe. At non licuit. Malè enim cum libris agi, & ſceleratè manes Auctorum torqueri ij

exi-

exiſtimant, quibus id negotij commiſſum eſt; vt libros oſtendant. Quos ſi velis de ſententia mouere, vt benigniùs cum Scriptoribus agant; neq; enim, ſi eorum copia fiat, miſeriùs viuent; tum ſermone, quaſi fulmine tacti, hærent attoniti; mox repetito ſpiritu in iram conuerſi, anguis inſtar, in blandientis oculos ſeſe eiaculant, quid non, ſi vires ſuppeterent, facturi? Theſauros illos Domino tantùm reſeruari; cuſtodia, in pretio haberi: communicatione vileſcere: &, vt magis rideas, illud quoq; mihi obiectum, etiam ſi quid Domini iuſſerint, quo poteſtas legendi, exſcribendiq; detur, ſe tamen non obtemperaturos. Miſeram Scriptorum conditionem! deplorandum eiuſmodi ſentientium, imò inſanientium ingenium! Viri illuſtres, ac liberales, qui poſteriores fortunas ſuas omnes pro vna libertate duxere, indignis modis deuincti, in cuſtodiam mancipantur. Satisne illis erit, ſi tantùm, exuto puluere, à tineis, & blattis miſera ſub dominatione conſeruentur? Equidem vitam inſuper cum libertate efflagitant; quas non niſi communicatione ſui conſequi poſſunt. Et verò nec animantia, delectationis cauſa concluſa, illigataq; licet copioſiùs alantur, pluribusq; demulceantur blandimentis, quàm ſi haberentur libera, facilè patiuntur ſeſe contineri; ſed vagos motus, ac ſolutos, quos ſibi natura attribuit, requirunt. Vtinam à magnificentiſſimarum Biblio-

bliothecarum Cuſtodibus, quorum induſtria, vel occultiſſima quæq; è loculis ducta, omnibus exponuntur, tandem aliquandò fanatici iſti ediſcerent. Sed cùm à magnanimis tantùm Viris ea opera ſtudioſis præſtetur, mirandum non eſt, ſi tã illiberaliter nobiſcum per ignauos nebulones agatur. An non vides, mi Gaffarelle, vt tibi Auctorum ſanè innumerus cœtus, quos è latebris, & ab Orci faucibus, vt liberi ſint, eduxiſti, plaudat, & gratuletur? Id etiam in meo Pſello præſtitum vellem. verùm cùm copia Codicum, vnde hæc hauſi, longe ſit è manu, & fallax ſemper memoria, ex qua in hoc negotio laborandum fuit, non omnia, diſtinctè ſaltim, ſuggerere potuerit; laborem ſuſpendere ſæpiùs in animo habui: & ſeruaſſem vtiq; hæc mihi, ſi tuis præceptis reluctandi vires non defuiſſent. Aſt, quando hìc fidem obſtringit meus in te amor, atq; obſeruantia, reſq; ipſa, ita cogit, habe, ſed tibi, *De Pſellis, eorumq; Scriptis,* Diatribam. Caue ſis, Rheno tuo, in legitimis fœtibus ab adulterinis dijudicandis, iniquior. Et, vt Epiſtolam cum Iuliano concludam, Ημεῖς σοι καθάπερ Ερμῇ λογίῳ τοὺς ἡμετέρους λόγους ἐγχειρίζομεν. Κἂν μὲν ὑπομείνωσι τὴν ἀκοὴν τὴν σὴν, ἐπὶ σοὶ τὸ κρίναι περὶ αὐτῶν, εἰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους εἰσὶ πτησιμοι. εἰ δὲ μὴ, ῥῖψον ἐκεῖ καθάπερ Μυσῶν ἀλλοτρίους, ἢ ποταμῷ κλύσον ὡς νόθους. Vale; noſq; tuæ Bibliographiæ quàm citiſſima editione bea.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſs. P. Mag. Sac. Pal. Apoſt.

A. Torniellus Viceſg.

Leonis Allatij Diatriba de Pſellis, eorumq; Scriptis, demandante Reuerendiſs. P. Magiſtro Sac. Palatij Apoſtolici, à me perlecta, nihil habet, quod morum ſanctitas, aut Fidei Catholicæ integritas auerſetur: quin, dum, ad cultum ingeniorum, arcanam eruditionem ex intima antiquitate depromit, æquum cenſeo, vt quam prophanæ, ac ſacræ Hiſtoriæ lucem affert, eandem conſequatur ipſa, præli beneficio. Die 26. Iulij 1634.

Gaſpar de Simeonibus.

Imprimatur,

Fr. Antoninus Cellius Magiſter, & Socius Reuerendiſs. P. Fr. Nicolai Riccardij S. Pal. Apoſt. Mag. Ord. Præd.

LEONIS
ALLATII
DE
PSELLIS,
ET EORVM SCRIPTIS
Diatriba.

PRIMVS omnium ſit Michaël Amorianus, poſt Leonem Armenium Imperator Conſtantinopolitanus, quem alij Τραυλὸν *Balbum* dixere, nos Ψελλὸν, *Pſellum* (idem enim erit, quidquid alij dicant) vocabimus. Suidas, Ψελλός, ἀσήμως, ἀνάρθρως λαλῶν, Τραυλός. *Pſellus, obſcurè, inarticulatè loquens, Balbus.* Sed ne cognomina, ſumma etiam religione conſeruanda, in alias eiuſdem ſignificationis voces immutare, & ſi non nouo exemplo, videamur, en teſtem omni exceptione maiorem, ea propè tempora ſcribentem, Nicetam, qui & Dauid dicebatur, Paphlagonem, in vita S. Ignatij Patriarchæ, qui dictum Imperatorem non alio quàm Pſelli cognomine inſignit. Μιχαὴλ γὰρ, ὅν καὶ Ψελλὸν φασὶ, δομέστικος τῶν Ἐξκουβίτων ὢν τότε, καὶ ὡς τυραννίδα μελετῶν διαβληθεὶς, καὶ καταϰλεισθεὶς, διὰ τῶν αὐτοῦ συνωμοτῶν.

μόνου. *Etenim Michaël, quem Pſellum nominant, Excubitorum tunc Domeſticus de affectato regno delatus, & in cuſtodiam datus à commilitonibus ſuis, & ſocijs coniurationis*, &c. Hic tamen in poſterioribus Hiſtoricis ſub Τραυλοῦ *Balbi* nomine innoteſcit: in Chriſtianæ fidei dogmata, res Eccleſiaſticas, & præcipuè in adorationem ſacrarum Imaginum voce, & opere verè ψελλὸς *blæſus*, verè τραυλὸς *balbus*.

Alter Michaël Pſellus in Antro Inſula, doctus vir, in cognoſcendis, atque tradendis optimis artibus, ac diſciplinis ſtudium omne ſuum poſuerat; multis ipſe nominibus commendandus, ſed eo præcipuè, quòd ſolus, cæteris omnibus in deploratiſſima Græcia, ſomno, ac luxu marceſcentibus, emortuas Muſas omnes non intermiſit, ſed accuratiùs pertractauit, volentibusq; Philoſophiæ fontes aperuit. Ab hoc Leo Byzantius, Ioannis Patriarchæ Conſtantinopolitani Nepos, ſtirpe Morocharzaniorum, cognomento Philoſophus, poſt ſtudia puerilia liberalium diſciplinarum elementa hauſit, vt refert Ioannes Scylitza in Hiſtoria Orientali, & ex Scylitza Cedrenus in Synopſi, Τὰ μὲν οὖν γράμματα ἔλεγεν ὁ Λέων, καὶ ποιητὰς μυηθῆναι κατὰ τὴν Βασιλίδα, ῥητορικὴν δὲ, καὶ φιλοσοφίαν, καὶ ἀριθμῶν ἀναλήψεις, καὶ τὰς τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν ἐφόδους κατὰ τὴν νῆσον Ἄνδρον γενόμενος· Ἐκεῖσε γὰρ σπουδαίῳ τινὶ ἐντυχὼν ἀνδρὶ Μιχαὴλ τῷ Ψελλῷ, καὶ τὰς ἀρχὰς

μόνον,

μόνον, καί τινας λόγους, καὶ ἀφορμὰς λαβὼν παρ᾽ αὐτοῦ, ἐπεὶ μὴ ὅσον ἐβούλετο ἀρέσκε, περιενόστει τὰ Μοναστήρια, καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς ἀποκειμένας βίβλους ἀνερευνῶν τε, καὶ ποριζόμενος, καὶ σπουδαίως ἐμμελετῶν, πρὸς τὸ τῆς τοσαύτης γνώσεως ὕψος ἀνεβιβάσθη. Ideſt, *Literis, & Poëtis Leo, vt ipſe ferebat, initiatus fuit Byzantij. Rhetoricam, Philoſophiam, Arithmeticam, & reliquas ſcientias in Antro Inſula didicit, ibi verſatus cum Michaële Pſello, præſtante viro, ab eoq; principijs tantum, & quibuſdam præceptis, occaſionibusq; diſcendi inſtructus, neque tantum, quantum deſiderabat adeptus, Monaſteria peruagatus eſt, libroſq; in ijs repoſitos perquirens, atque ſcrutans, ſtudioſèq; meditans ad tantæ doctrinæ faſtigium euaſit.* Leonem primis literis initiatum, Muſiſq; litaſſe Byzantij vides.

Profanis tamen ſtudijs, Gentiliumq; diſciplinis addictiſſimus, rem Chriſtianam omninò neglexerat, adeò vt multis alijs, & præſertim Conſtantino diſcipulo, viſus ſit, repudiata Chriſtianorum fide, in Gentiliſmum, & futiles antiquorum Græcorum τῆς ἑτέρας animum applicaſſe, cultumq; exoſculatum, Deos improbè adoraſſe. Viri ingenium conuitijs Conſtantinus acriter verberauit, & carmine Elegiaco inſectatus eſt, quod ita clauſit,

Ταῦτα δὲ Κωνσταντῖνος ὁ σῆς γάλα Καλλιοπείης
Καλὸν ἀμελξάμενος φησὶν ὀπισαμένως

Ὅς ῥὰ τεῆς κραδίης μυστήρια λεπτολογήσας
Ὀψὲ μόγις κακίην κλ θομβύλω ἐδάην. ideſt. *Hæc verò Conſtantinus, qui tuæ lac Calliopes pulchrum ebibit, expertus dicit: Qui tui cordis arcana intimè expendens, tandem aliquandò iniquitatem occultam perc-pi.* Diſcipuli calumniam Leo ægrè tulit, & carmine Iambico, eoq; prolixo, quo ſe Chriſti aſſeclam, & Gentium hoſtem palàm fatetur, iniuriam propulſauit. Carmen elegantiſſimum, ſicut & alia eiuſdem inedita apud me ſunt; & tibi non inuidiſſem, ſed breuitatis ſtudio in alia magis neceſſaria ducor. Vt tamen meliùs res Chriſtianas pertractaret, Photio Patriarchæ poſt Ignatij reſtitutionem, ad myſteria noſtræ fidei addiſcenda, totum ſe tradidit, à quo diuina doctrina inſtructus, prioribus ſtudijs vale dixit, quod ipſe Elegiaco illo carmine refert.

Ἔρῥε μοι ὦ τριτάλαινα Πολύμνια. ἔῤῥετε Μοῦσαι.
Αὐτὰρ ἐγὼν ἀπὸ νῦν Ρητορικῆς ἔραμαι,
Φώτιον Ἀρχιερῆα γεροντοδιδάσκαλον εὑρών,
Ὅς με γάλακτ' ἔθρεψε θείων ναμάτων. ideſt. *Vale mihi ò ter miſeranda Polymnia. Valete Muſæ. Ipſe enim nunc demùm Rhetorices deſiderio teneor, cùm Photium ſummum Præſidem ſenem magiſtrum adinuenerim, qui me lacte enutriuit diuinarum ſcaturiginum.* Vocat Photium γεροντοδιδάσκαλον, vel quòd ſenex, vel quòd ſenem erudiret. ambo quippè erant æta-

te

te prouectiore. Idq; commodiùs Leoni ſucceſſit, inter Aulæ primates non poſtremo. Nam Photius dignitate ſpoliatus, in Regia Baſilij Macedonis vitam agens, Leonem, ac Conſtantinum, cæteroſq; Baſilij filios ad humanitatem, eloquentiam, & alias diſciplinas informabat. Hinc etiam aditus Leoni ad diuiniora ſtudia capeſſenda datus eſt. Id habeo ex Conſtantino Porphyrogenneta de vita, & rebus geſtis Baſilij Macedonis. Οὐ μὴν οὐδὲ περὶ τούτου διέλιπε φιλοφρονούμενος αὐτὸν, Φώτιον, καὶ τιμῶν διὰ τὴν ἐν αὐτῷ παντοδαπὴν σοφίαν τε, καὶ ἀρετήν. ἀλλὰ κἂν εἰ τῆς καθέδρας μετέστησεν, οὐδὲν τοῦ δικαίου θέλων ἄγειν ὑπίπροσθεν, ὅμως τὴν εἰς παραμυθίαν οὐδὲν ἐνέλιπε παρεχόμενος. Ὅθεν κἂν τοῖς βασιλείοις διατριβὴν αὐτῷ δοὺς τῶν οἰκείων παίδων ἀπέδειξε, παιδευτὴν, καὶ διδάσκαλον. Ideſt, *Neque verò anteà humanitatis in eum*, Photium, *ſtudia prætermiſerat: quinimmò propter omnimodam in eo ſapientiam, ac virtutem honoribus auxit. Et licet à Patriarchali ſede dimouiſſet, iuſtitiæ primas concedens, attamen omnia in eum, quibus ſolari poſſet, officia contulit. Vnde & in Regiam euocatum propriorum filiorum Informatorem, ac Magiſtrum conſtituit.*

Leo itaque, ſiuè tradendæ Philoſophiæ munere, ſiuè præſtantia, qua & ipſe in Philoſophicis alios ſuperabat, Philoſophi ſibi cognomen vindicauit. Id cum Eccleſiaſticæ Parens Hi-

ſtoriæ in Annalibus adnotaſſet, anno Domini DCCCLIX, Michaëlem Pſellum floruiſſe, non incongruè affirmauit. Eo namque tempore, Michaël Pſellus non illaudatus vir in philoſophandi ſcientia probabatur, a Michaële altero Pſello ſub Conſtantino, & Michaële Ducis, diuerſus, quos parùm cautè pleriq; confundentes, miſerè hiſtoriæ ordinem, ac tempora perturbarunt, adeò, vt non nemo in pauciſſimis verbis quàm plurima mendacia, & nugas legentibus obtrudat. Ne nimius ſim, en Gregorij Gyraldi verba de Poët. hiſtor. Dialogo 5. *Fuit quidem non incelebris Leo ille, qui Baſilij Filius, Philoſophus cognominatus eſt, qui circiter annum DCCCLXXXVII, a verbo Dei corporato, Byzantij, & Orientis annis XXV, imperium tenuit, cuius filius Conſtantinus Ducas fuit, qui & de Christiana religione probè ſenſit, & optimis artibus, & diſciplinis operam nauiter impendit. Huius Conſtantini liber ille celebratus eſt, quem moriens Romano filio reliquit, in quo ſummam totius Imperij, ſociorum fœdera, hoſtium vires, quæ, & quantæ eſſent, aliaq; omnia ad Imperium ſpectantia complexus eſt: quem librum hodiè Venetorum Reſpublica in ſua peculiari Bibliotheca diligentiſſime cuſtodiri facit. Huius quoque Conſtantini tempore, vir cum in omni liberalium artium ſcientia, ſed & peregrinarum floruit M. Pſellus, cuius innumerabiles*

penè

penè libri curioſorum, & ſtudioſorum manibus teruntur. Ad hunc certè Conſtantinum Pſelli de victus ratione, hoc eſt, de diæta, & de auro conficiendo, hoc eſt, Chryſopœia libri extant, quos quidam non ſanè indoctus Conſtantino magno datos perperam etiam ſcripto credidit: vt Commentaria mittam, quæ in Zoroaſtris Chaldaica ſymbola leguntur, & Canones aſtronomicos, &c. & paucis interiectis. *Fuit & huius Conſtantini Ducæ filius, & M. Pſelli diſcipulus, Michaël Ducas Imperator Conſtantinopolitanus, qui à fame, & penuria, quæ in exordio eius principatus Conſtantinopolitanam vrbem inuaſerat, Parapinaceus cognominatus fuit. Hic quidem Michaël cætera ignauus, ac ſecors niſi quod bonis artibus ſub Pſello profecit, atque in primis in factitandis verſibus, qua in re Græca illum Imperatorem commendat hiſtoria.*

Miror hominem ſanæ mentis tam inconſideratè locutum. Leo Philoſophus, Leo illi eſt Imperator, Baſilij filius. error. Certum eſt Leonem Imperatorem humanioribus, philoſophicis, ſacriſq; ſtudijs addictiſſimum plurima, quæ etiam extant, laudabiliter in diſciplinarum omni genere conſcripſiſſe: ideoque Σοφὸν *ſapientem* ſcilicet cognominatum. at nunquam illi Philoſophi nomen attributum ab eruditioribus eſt. Ex Leone itaque vno Philoſopho, altero ſapiente vnum facit Leonem, eumque

filium Baſilij. Imperitiùs lapſus eſt Auctor Theatri vitæ humanæ Vol.21.lib.2.pag.3759. *Literis Leo Philoſophus Imperator initiatus fuit Byzantij, Rhetoricam, Philoſophiam, Arithmeticam, & reliquas ſcientias in Antro Inſula didicit, ibi verſatus cum Michaële Pſello. Cedrenus.* Ingens ſanè Imperatoris, & ardens ſtudium, licet auctoritas, & facultates nullæ, qui relicta domo,neglectisq; ſummi faſtigij opibus, in Inſulam Antrum pro capeſſendis diſciplinis ad magiſtrum Pſellum pererrauerit. Nonne multò faciliùs, præmio, quod poterat, maximo propoſito, Pſellus vocatus acceſſiſſet? Falſum etiam eſt id aſſerere Cedrenum, qui Philoſophum Leonem à Leone ſapiente, & Imperatore diuerſum nouit. & Cedreni verba de Leone Philoſopho ſunt, quæ ſuprà adduximus.

Pergit Gyraldus. *Cuius*, Leonis ſcilicet, *Conſtantinus Ducas fuit.* Quis id dixit? Conſtantinus Ducas longè ab his temporibus vixit. Neque Conſtantinus Leonis filius Ducæ ſibi cognomen vnquàm adſciuit, ſed Porphyrogennetæ, quo maximè gaudet, & geſtit. Ducæ cognomen poſt centum ſexaginta ad minus annos in Imperio cepit. *Qui & de Chriſtiana religione probè ſenſit.* De Conſtantino Duca fortè verum fuerit. Verùm quanam ratione Conſtantinus Leonis Filius ſchiſmatis propugnator de Chriſtiana religione probè ſentire

potuit,

potuit, iudicent alij. Conatus illius in vindicando ab iniurijs Photio, vel ſolo Vnionis Tomo, à Leunclauio in Iure Græco-Romano lib. 2. edito, ſatis ſuperq; liquet. *Huius Conſtantini liber ille celebratus eſt, quem moriens Romano filio reliquit.* Eum ex Codice Bibliothecæ Palatinæ, qui Baptiſtæ Egnatij olim fuiſſe perhibebatur, deſcriptum, Græcè, & Latinè edidit Ioannes Meurſius, cum alijs eiuſdem Conſtantini Opuſculis, Lugduni Batauorum apud Elzeuirum 1627. in 8. Verùm is non Ducæ, ſed Porphyrogennetæ fuit. *Huius quoque Conſtantini tempore floruit Michaël Pſellus.* Si de Pſello, cuius innumerabiles, vt ipſe ait, libri circumferuntur, ſermo eſt, fallit. Ille etenim non eo tempore vixit: ſi de præceptore Leonis Philoſophi, licet non fallat, ille tamen innumerabilium librorum editione non celebratur. De quo, an aliquid ſcripſerit, adhuc dubitamus. *Ad hunc certè Conſtantinum Pſelli de victus ratione, hoc eſt, de diæta.* Hoc quoque falſum eſt. Nam Pſellus qui de victus ratione conſcripſit, Conſtantino Ducæ, vel ſi placet, Conſtantino Monomacho librum nuncupauit. *& de auro conficiendo.* Nihil minùs. Libellum etenim illum ad Patriarcham Michaëlem Cerularium, cuius hortatu illum conſcripſerat, miſit. *Quos quidam non ſanè indoctus.* Optimè hic aliorum ineptias abdicat. & nonnulla

Pſelli

Pſelli Commentaria, non tamen Leonis Philoſophi magiſtri, recenſet. Subdit, *Fuit & huius Conſtantini Ducæ filius, & Michaëlis Pſelli diſcipulus Michaël Ducas Imperator Conſtantinopolitanus, qui à fame, & penuria Parapinaceus cognominatus fuit.* Nugæ. Conſtantini, Leonis filij, nullus fuit filius Michaël; ſed Romanus, cui librum, vt Gyraldus ſuprà dixerat, moriens, de adminiſtrando Imperio reliquit. Et Michaël iſte ſub Pſello præceptore Conſtantinum Ducam Patrem cognoſcit. An non benè tractat hiſtoriam Gyraldus? An non benè de Pſello, atque his Imperatoribus meritus, quos fœdiſſimè commiſcendo confundit, & loco ſuo eiectos ad alia tempora conijcit?

Poſſeuinus item, dum ſcripta recentioris Pſelli ad veterem illum Leonis præceptorem transfert, ſatis malè antiquitatem accipit. *Michaël Pſellus, qui Leonis, cognomento Philoſophi, fertur fuiſſe præceptor, pleraq; ſcripſit tum ad Theologiam, tum ad Philoſophiam, atque ad alias diſciplinas, ſiue Mechanicas, ſiue Medicas ſpectantia; ſi tamen omnia, quæ illi adſcribuntur, legitima ſunt illius Opera.* Nec plus ſapit Franciſcus Boſquetus, Præfat. ad Lectorem in Michaëlis Pſelli de Legibus ſyntagma; *Michaëlem Pſellum, qui præter propter annum Chriſti DCCCL Leoni Philoſophi Imperatori eſſe negat huius operis inſcriptio.*

Et

Et ſanè parum cautè Andreas Scotus Præfat. ad Pſellum in Cantica Canticorum, & Gerardus Voſſius de Hiſtoricis Græcis lib.2. c.26. Cæſari Baronio, & Bellarmino imponunt, ſibi, & alijs perſuaſiſſe conatos, floruiſſe Pſellum Chriſti anno DCCCLIX, quo Conſtantinopoli Imperator Leo Philoſophus fuit, quem & Pſellus literis informauit. Licet enim de Pſello verum ſit, nec in eo Baronius fallitur, fuit enim verè eo tempore Pſellus quidam, literatura inſignis; nunquam tamen Baronius eum Pſellum Leonem Imperatorem literis imbuiſſe affirmauit, ſed Leonem Philoſophum longè ab Imperatore Leone diuerſum. Baronius, dicunt, a Pſello, non Leonis æquali, ſed multò recentiore, Simeonem Metaphraſtam oratione Panegyrica celebratum narrat. ita eſt: ſed non dixerat vnicum tantum Pſellum extitiſſe. Et nos ad quemnam Pſellum oratio illa referri debeat, certò affirmare non poſſumus: coniectura tamen, eaq; leuiſſima ducimur, hunc recentiorem eſſe illius Auctorem; quòd & plura ſcripſerit in omni diſciplina, & ſcriptorum gloria celeberrimus fuerit. An vero ſenior ille aliquid ſcripto tradiderit, certò non conſtat.

Ego verò nullus dubito, ſi verum fateri velimus, Pſellum illum ſub Baſilio Macedone, multa philoſophica ſcripto conſignaſſe, eaq;

nunc

nunc affinitate nominis in diſtincta ſub recentioris Pſelli nomine circumferri. Scripta namque omnia, quæ Pſellum patrem indigetant, cum & tractandi ratione, & inueniendi acumine, nec eadem dicendi forma, nec figurarum coloribus geſtiant, ſed alia incomptam illam, & Græcam Philoſophiam, non barbaram ſcilicet, ſed virilem, & quæ ſuo ſplendore niteſcat, præſeferant; alia cum Muſis ludant, & Gratijs, & verborum floſculis, & compto periodorum inſtructu hilariter ſubſiliant; diuerſos ſibi parentes pro genij diuerſitate repoſcunt. Et licet magni Viri aliquando rerum excelſarum parturitione defatigati videantur deſtitui, & in alias, atque alias ſe dicendi formas conuertere ſemper tamen in illis vis quædam naturæ, à ſemetipſa nunquam degenerans, inclareſcit, qua naluta ingenia, & acres Operum iudices verum Auctorem expiſcantur. Quamuis deturpata facie, & pedibus diſtortis Ganymedes claudicet, non ita in alium virum migrare poterit, vt Ganymedes eſſe non cognoſcatur. adhuc lineamenta illa, & peſſimè exceptas pulchritudinis ſcintillas, & latentes in membris radios, ſi fungus omnino non es, promptè dignoſcas. Sæpèq; in confracto, exeſo, ac partibus mutilato marmore cœlum Praxitelis depræhendi. Cum itaque in hiſce Operibus longè diuerſa ſint omnia, non vno aſcribentur parenti,

renti, &, quæ iunioris Pſelli non erunt, ad antiquiorem eſſe referenda planè iudico. Præcipua illa erunt, quæ Ariſtotelis libros pleroſq; per modum Paraphraſis, non ineleganter exponunt. Semperq; de Dialogo illo, in quo operationes Dæmonum aſſeruntur, deq; eius Auctore ſubdubitaui. Stylus florido ſolidior, res extra Peripateticorum ſcholas, cum Platonis, & Zoroaſtræ ſententijs affinis, & magica illa nugamenta alterum à Pſello recentiore Pſellum indicant. Hic in Dialogo Marcus in Cherſone Inſula commorans Peregrino magiæ arcana exponit: Leo Philoſophus Philoſophica, ac reliquas ſcientias in Antro Inſula à Michaële Pſello edocetur. Video Leonis hiſtoriam ſub alienis nominibus quaſi perſonatam in Theatrum educi. Illud etiam, quod ſe dicit Timotheus à paterno Auo audiſſe de Euchaitarum peſſimis moribus, annon magis ſenioris Pſelli ætati, tunc cum Maſſalianorum hæreſis, vt de Hæreſibus narrat Ioannes Damaſcenus, crudeliſſimè in Eccleſiam Dei graſſabatur, quæ tempore iunioris propè extincta languebat, videtur conuenire? Adde Dialogo Tractatum de Dæmonibus, nondùm editum Græcè, quod ſciam, ex Græcorum ſententia, vterinum dixeris, ac germanum fœtum. & Leonem Philoſophum, ac Ioannem eius conſanguineum magiæ inſimulatos, & accuſatos tradunt Hi-

ſtorici, quam veriſimile eſt non ab alio, quàm à Michaële illo Pſello didiciſſe.

Libellus etiam Pſelli de Lapidibus à Mauſaco editus, vel huic ſeniori Pſello, ſi me coniectura non fallit, tribuendus eſt, vel certè nulli. Audi quid ipſe dicat, dum in fine Auctores, qui de Lapidum virtutibus cauſas reddidere, enumerat, poſt omnes ſubdit, Τῶν δὲ οὐ πολὺ πρὸ ἡμῶν ὁ ἐκ τῆς Ἀφροδισίας Ἀλέξανδρος, ἄνθρωπος περὶ πάντων ἁπλῶς εἰπεῖν, καὶ τῶν ἀπορρήτων τῆς φύσεως προχειρότατος. ideſt. *Ex his autem, qui paulo ante nos vixerunt Alexander Aphrodiſienſis, ad omnia etiam naturæ occultiora enucleanda, vt plura paucis complectar, promptiſſimus.* Annè paulò antè tempora Pſelli, qui ſub Conſtantino, & Michaële Ducis florebat, Alexander Aphrodiſienſis, qui ſub Antonino, & Seuero ſcribebat, vixiſſe dicendus eſt? ſi octingentorum, & quinquaginta annorum ſpatium modicum temporis interuallum Pſello eſt, quod erit longum? Ergo vel hic Libellus Pſello huic ſeniori vindicandus eſt, vel ſi ſexcenti etiam & plus anni diuturniora tempora ſunt, ideoque nec ſeniori tribuendus, alius nobis Opuſculi Auctor quærendus eſt ſedulò: ne Pſellum, dum hæc ſcriberet, dormitaſſe nugaciſſimè fateri cogamur.

Liber item Medicus, & Therapeuticus Pſelli, quem Conſtantino Porphyrogennetæ, niſi nos

nos ludit inſcriptio,nuncupauit,fortè Pſello ſeniori tribuendus eſt, ſi vitam eò vſque protraxit; certè recentiori tempora negant.

Veriſimile itaque eſt Pſellum hunc plura in Philoſophicis, ac Rhetoricis compoſuiſſe. At non ſcripſit, inquies, quidquid de alijs ſit, in Simeonem Metaphraſtem Panegyricum, vt Baronius ſomniat, cum illum Pſellus recentior ſcripſerit. Quare Baronius falſus eſt, & in Pſello, quem in aliud tempus amandat, & in Metaphraſte, quem ob imaginarium Pſellum annis fere ducentis, antequam eſſet, ſuam Eccleſiæ operam contuliſſe in enarrandis Sanctorum vitis contendit. Nec feliciori euentu Bellarminus de Scriptoribus Eccleſiaſticis, ſæculo 9. anno 850. Iacobus Gaulteri s in tabula Chronologica, ſæculo 9. pag. 598. Iacobus Gretſerus de Imaginibus manu non factis c.19. & alij, Baronium ſecuti ſunt.

Hic hiſtoriæ Eccleſiaſticæ hoſtes, & Simeonis Metaphraſtæ acerrimi defenſoris oppugnatores, tantorum Virorum lapſu triumphare ſibi videntur. Sed nulla id euidenti ratione conantur, ni me mea fallit opinio. Pſelli tempora Baronius non diſtinxit, at quonam ipſi modo diſtingunt? Ipſi Panegyrim illam in Metaphraſtem iuniori Pſello, ſed quonam argumento adiudicant? prorſus nullo. Auctorem illius Orationis Pſellum alterum eſſe, non

Leonis

Leonis Philoſophi Magiſtrum nunquam euincent. Scripſit ille plurima, vt veriſimile eſt, quare non & hanc Orationem ſcribere potuit? & ſcripſiſſe argumento hoc ad probandum firmiſſimo, ni me Codices Manuſcripti fallunt, ni ipſi, qui contrarium adſtruunt, lapides ſunt, demonſtrabo. Concedant, & concedere debent Orationis parentem cognomento Pſellum fuiſſe, vixiſſeq; non diu poſt Metaphraſtæ tempora. en illius verba. Ἔδειξε γὰρ κἂν τῷ τέλει ὁποῖος αὐτῷ ὁ διεσκευασμένος βίος ἐτύγχανεν ὤν. Οὐ γὰρ ὥσπερ τετμημένος αὐτὸν οἱ συνεωρακότες φασὶν, οὐδὲ διῃρημένος, ἀλλ' ἐδόκει ὥσπερ τινὸς δέσμης ἐλευθερούμενος, καὶ εὐμαρῶς πρὸς τοὺς ἄγοντας ἀγγέλους ἀνατεινόμενος νεύματι. Ideſt. *Nam vel in fine oſtendit, qualem vitam egerat. Non enim eum veluti abſciſſum, aut diuiſum fuiſſe dicunt ij, qui viderunt: ſed videbatur veluti à quodam vinculo liberari, & hilari nutu ſe extendere ad ducentes Angelos.* Neque negare poterunt, Nicetam, qui & Dauid dicebatur, Paphlagonem, D. Ignatio Conſtantinopolitano æqualem, iiſdem cum ſenioris Michaëlis Pſelli temporibus, ſcriptis editis celeberrimum, vixiſſe. Ipſe hoc de ſe, in principio vitæ Ignatij à ſe conſcriptæ, tradit. Nicetam hunc eundem cum Niceta Serrone faciunt pleriquc Codices Vaticani. Expoſitionem ſiquidem in Carmina Gregorij Nazianzeni, eiuſdem, qui & in alia

Gregorij commentatus eſt, Nicetæ, Serronis ſcilicet, quod & plurimi Codices Manuſcripti confirmant, huic Nicetæ Dauidi tribuunt. habent enim ſatis euidenter, Νικήτα Φιλοσόφου τοῦ Παφλαγονίας, Ἑρμηνεία εἰς τὰ ἔπη τοῦ Θεολόγου. &, Νικήτα τοῦ καὶ Δαυίδ, ἐξήγησις εἰς τὰ αὐτά. *Nicetæ Philoſophi Paphlagoniæ expoſitio in Carmina Theologi*, &, *Nicetæ, qui & Dauid, expoſitio in eadem*. Neque ab his diuerſi ſunt Codices M S. Auguſtani; confirmatq; editio Veneta ſub anno 1563. Vt hinc videas vna tot Manuſcriptorum Codicum conſpiratione, non vnius exſcriptoris oſcitantia illarum expoſitionum immutatum, ſed continuata ſerie pluribus comprobatum, Auctorem Nicetam fuiſſe, qui & Dauid, & Paphlago philoſophus dicebatur. Serron itaque Nicetas, & Dauid auctoritate horum Codicum vnus eſt, & idem Auctor. Eo præ. ſequere mi Gaffarelle. Nicetas, præter expoſitiones in Gregorij Orationes, & alia ingenij ſui in omni genere Doctrinarum, erudita ſanè, & docta monumenta; in D. Lucæ Euangelium, quatuor libris diſtinctam, ſatis vberem, & luculentam Catenam ex pluribus Patribus, & Scriptoribus Eccleſiaſticis venuſtè admodum concinnauit; inter eos non infimi ſunt Simeon Metaphraſtes, & Pſellus. An fateri poſſumus ergo Pſellum hunc, qui ſub Conſtantino Duca floruit, eſſe? Apage. Meræ

nugæ. ante Nicetæ tempora obijſſe eum certò conſtat. Eum de nouo poſt Nicetam reuixiſſe probent ipſi, ſi poterunt.

Argumentum hoc ſanè efficax, mihi in præſentia, vt verum fatear, non ſatisfacit. nec fide Manuſcriptorum Codicum, quos ſupra recenſui, Nicetam Dauidem eundem eſſe cum Niceta Serrone, Catenæ in Lucam compilatore probatum ſatis puto: longum enim temporis interuallum inter vtrumque interceſſiſſe exiſtimo. Nam Nicetas Serron, Diaconus primùm magnæ Eccleſiæ, & Magiſter, ſeu Doctor, Catenæ in Lucam, Matthæum, & alios auctor, & Heracleenſis poſtea Archiepiſcopus, iiſdem cum Theophylacto Archiepiſcopo Bulgariæ temporibus floruit, ad quem nonã Theophylacti epiſtolam, inter impreſſas à Meurſio, legi. Sed de his alius erit inquirendi locus.

Quòd ſi Nouatorum doctrinis inſiſtere vellem, Metaphraſtes in vltima Chriſtianæ Eccleſiæ antiquitate ipſis etiam Apoſtolorum diſcipulis σύγχρονος fuit, tantùm abeſt vt recentiſſimus ſit. Nodus, quem neſcio, an vnquam expedient aduerſarij. Geſnerus, & eius Epitomator ſuſpicantur, Hippolytum Thebanum, Chronici Eccleſiaſtici Scriptorem, cuius fragmentum Caniſius in Antiquit. Tom. 3. nobis Græcè, & Latinè exhibuit, illum eſſe, cuius Hieronymus meminit in libro de Viris Illuſtri-

bus,

bus, Portuenſem dumtaxat, nec incongruè; cum & Nicephorus Calliſtus Hiſtor. Eccleſ. lib.2. cap.3. Glycas, & Theodorus Metochita in Annalibus, ea, quæ ſunt Hippolyti Thebani, tribuant Hippolyto Portuenſi Epiſcopo, ſubſtituantq; pro Thebano Portuenſem. Verùm Portuenſis ſub Alexandro Imperatore, annò ſcilicet Chriſti CCXXIX, martyrium paſſus eſt. Eſt ergo Metaphraſtes antiquior, cum Metaphraſtæ Simeonis in Chronico mentio fiat, & ſuſpicione ipſorum vnà cum diſcipulis Apoſtolorum floruit. Plures iam hic Metaphraſtas parturient, omnium tamen recentiſſimum vitas Sanctorum ſcripſiſſe dicent. Nugæ, & ſomnia.

Metaphraſtes Simeon vnicus eſto, Thebanus à Portuenſi, vti eſt, Hippolytus diuerſus exiſtimetur; & nos perquàm obſcura illius tempora, & vitæ inſtitutum aliunde quàm a tempore Pſelli, & , ſi fieri poteſt, ab eodem etiam Metaphraſte inquiramus. Auctor vitæ Sanctæ Theoctiſtæ Lesbiæ, Lippomano, & Surio, alijsq; ſine vlla hæſitatione, quamuis neſcio quis ad incertum Auctorem transmittat, Metaphraſtes hic eſt, comprobaturq; certiſſimo ipſius Pſelli teſtimonio. Pſellus namque, dum, in Metaphraſtem Canone, commentationes Metaphraſtæ inſinuat, ſcribit illum conſilio, atque monitu Parij Anachoretæ

munus aggreſſum ſcribendi, primum omnium colloquium illud compoſuiſſe, & Theoctiſtæ Virginis vitam graphicè admodùm celebraſſe, Ode 5. Τὸ πρῶτον σου σύγγραμμα ἐκ προνοίας θεϊκῆς, καὶ ὁμιλίας γέγονε τοῦ ἱεροῦ πρεσβύτου, καὶ μοναστοῦ, Συμεὼν θεσπέσιε, ὃν ἐν Πάρῳ τῇ νήσῳ τεθεώρηκας: &, Ἀξίως ἐξυμνήσας τῆς Λεσβίας τὰ λαμπρὰ, καὶ θεῖα ἀγωνίσματα Θεοκτίστης τῆς ὄντως Ἀγγελικὸν μικροῦ, καὶ ἀσώματον τηρησάσης πανσόφως τὸ πολίτευμα: Ideſt, *Prima tua commentatio ex diuina prouidentia, & colloquio facta eſt ſacri Senis, & Anachoretæ, Simeon admirabilis, quem in Paro Inſula conſpexiſti*. &, *Pro dignitate laudaſti Lesbiæ illuſtria, & diuina certamina, verè Theoctiſtæ, à Deo fabricata, quæ Angelicam, & tantùm non incorporeàm abſoluit ſapienter vitæ rationem*. In hac autem ſcriptione, & colloquium Senis in Paro, & adhortamenta, & vita Theoctiſtes pro humani ingenij tenuitate exponuntur. à ratione ergo alienus eſſet, quicumque ſcriptum hoc Metaphraſtæ eſſe genuinum denegaret. At in hoc vitæ inſtitutum eiuſdem, & ætatis tempora planè, & ſine vllis ambagibus proponuntur: fruſtra itaque ex alio, nec ab ipſo Simeone, de Simeone teſtimonium quærimus. Diſcamus verò à Simeone, eum non à ducenda vxore abhorruiſſe, ſed ex illa liberos etiam procreaſſe, ciuilibusq; muneribus functum, tunc demum

cum Himerio, ducendarum copiarum peritiſſimo, Legatum ad Arabas, qui Cretam inuaſerant, miſſum fuiſſe: &, cùm non liceret per ventos vlteriùs, Parum adnauigaſſe, & cum ſene illo Anachoreta cognomine, à quo & res geſtas Theoctiſtes ea conditione, vt omnia ſcriptis mandaret, perceperat, allocutum familiariſſimè, ſuæque legationis finem fortunatum, ob eamque munera ab Imperatore reportanda, præſagiente diuino illo Sene, audiſſe: poſt abſolutam nauigationem, ſcribendo ea, quæ viderat, & audierat, præcepta Senis adimpleſſe. Illa ergo tempeſtate viuebat, cum Arabes Aegęi Inſulas, & oras Gręcię maritimas non infelici euentu, miſera tamen Græciæ calamitate, ac clade afflixerunt. Sed tunc potiſſimùm, cum in Arabas claſſe, ac ferro Himerius, ipſe verbo, ac muneribus expugnandos mittitur, tunc cùm nondum ad ſcriptionem animum adieciſſet. Sed iſta euenere temporibus Leonis ſapientis, Baſilij Macedonis filij, ſi Cedreno, Curopalatæ, Zonaræ, alijſquè hiſtoricis Græcis fides habenda eſt. Ergo tunc Simeon iſte Metaphraſtes, vitarum ſcriptor, floruit, muneribus, ac dignitatibus auctus. Et, ſi quid coniectura augurari licet, Simeon ille à ſecretis ſub hoc Leone, qui aurum à Rhodophyllo relictum, Leoni Tripolitæ infami Apoſtatæ obtulerat, vt eum ab excidio Theſſaloni-

cenſi auerteret, ideòque ab Imperatore Patricij, & Secretarij primarij dignitatibus condecoratus, nullus alius eſt, quàm Simeon iſte noſter Metaphraſtes, qui Logothetæ nomine à Pſello, vt dicemus inferiùs, & ab alijs inſignitur.

Metaphraſtes ergo Simeon ſcriptionem exorſus eſt ſub Leone, & ſub Conſtantino Porphyrogenneta, Leonis Filio, & Nepote Romano, ætate etiam ipſe prouectiore aſſiduis laboribus abſoluebat: vt ex illius oratione de exportatione manus dextræ Ioannis Baptiſtæ apud Lippomanum, & Surium colligi poterit. Ait enim ea ætate ſub Conſtantino, & Romano Imperatoribus à Iobo Diacono manum Antiochia Byzantium delatam fuiſſe. Id autem ſub dictis Imperatoribus eueniſſe confirmant Cedrenus, & Zonaras in Conſtantino Porphyrogenneta.

Errat ergo Gerardus Voſſius, & alij, qui Simeonem Metaphraſtem ſub Conſtantino Duca, vel ſaltem circa ea tempora tradunt floruiſſe: erraſſeq; Baronium, & Bellarminum, cùm Simeon, vt Voſſius ipſe putat, ducentis annis poſterior vixerit, quàm illi exiſtimarunt.

Quantum prætereà immaniter hallucinatus ſit Hoſpinianus, dum Metaphraſtas, & Pſellos pro arbitratu, vt ita dicam, diſcerpit, abundè ſatis oſtendit Iacobus Gretſerus de Imaginibus manu non factis cap. 19. Conferam & ex meo

non-

nonnulla, præter iam dicta, ad meſſem tam vberem, vt veritas clariùs eluceſcat. Fuit Metaphraſtes non triuialis Conſtantinopoli ludi magiſter, ſed genere clarus, illuſtri familia natus, diuitijs abundans, in Aula Imperatoria celebris, à ſecretis; & conſilijs intimis, & poſt mortem etiam miraculis illuſtris. Pſellus in eundem, Καὶ τό γε θαυμασιώτερον, ὅτι καὶ γένους μὲν ἔχων, καὶ τὰ τῆς εὐκλείας οἴκοθεν κεκτημένος, βαθεῖ τε πλούτῳ κομῶν, καὶ οἷς ἄν τις πρὸς παιδεύσιν ἀποκνήσειεν. *Et quod eſt admirabilius, & propter quod illum quiſpiam magis fuerit admiratus, cum eſſet genere clarus, & ex illuſtri familia natus, & abundaret diuitijs, & ijs, quæ ſegniorem effecerint quempiam ad diſciplinas.* &c. Hinc idem Pſellus eiuſdem Officium compoſuit, quod ab Eccleſiaſticis in eius ſolemnitate, ſicuti fieri amat in alijs Sanctis, decantaretur. in eo Oda 3. ſcribit, Ἐνδιαπρέψας ἐν ἀρχαῖς ταῖς τῆς κάτω Συγκλήτου ὡς ἀνὴρ βουληφόρος τὸ πολίτευμα τὸ σὸν ἔστησω ἐν οὐρανοῖς, καὶ τὴν ἄνω Σύγκλητον ἐκόσμησας. *Cum terreni Senatus dignitatibus condecoratus fuiſſes, veluti Vir Conſiliarius, vitæ ducendæ rationem in cælis acquiſieras, & ſupernum Senatum decoraſti.* Sæpeq; Logothetam nominat. Ode prima. Μέλος μοι εὔρυθμον δίδου Λόγε Θεοῦ, εὐφημεῖν ὁρμήσαντι τὸν θεράποντα τὸν σὸν Συμεῶνα τὸν Μεταφραστὴν τὸν κυρίως Λογοθέτην ἀξιάγαστον. *Melos mihi con-*

cinnum exhibe Verbum Dei, cum celebrare inceperim ſeruum tuum Simeonem Metaphraſtem, propriè Logothetam admirabilem. & alibi, Εὐφημήσωμεν πάντες ἐπαξίοις ᾠδαῖς τὸν μέγαν Θεοῦ θεράποντα Συμεῶνα τὸν ἅγιον Λογοθέτην. *Celebremus omnes condignis cantibus magnum Dei ſeruum Simeonem Sanctum Logothetam*. Fuit ergo Logothetæ officio conſpicuus, quod quid nam fuerit, pluribus alij exponere conati ſunt. eos, qui plura deſiderat, videre poterit. Satis mihi erit pro hac re ſtabilienda elegantiſſimi item, ac prudentiſſimi, licet ſequioris ſeculi ſcriptoris, Ioannis Cinnami teſtimonium; in quo vertendo, illuſtrandoq; diu me exerceo, ſperoq; laborem hunc meum, propter pulcherrimam hiſtoriam, ad hunc diem cum vetuſtate luctantem, meis vigilijs, & amicorum opera, è ſcopulo in tranquillum illatam, hiſtoricæ veritatis ſtudioſis non ingratum futurum. Is itaque Hiſtor. Romanæ lib. 4. de rebus geſtis Manuelis Comneni, de Ricchardo Antri Domino verba faciens, ſcribit, Ὡς δὲ τῶν πυλῶν ἀλογιστήσαντες Γιβενάτζιόν τε αὐτὸ ὁμολογίᾳ ἔσχεν, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν προσιόντες ἐσκέπτοντο, Κόμητζί τε ἄλλοις, καὶ δὴ καὶ τοῦ Γυλιέλμου Καντζηλαρίῳ συγγεγονώς, ὃν Λογοθέτην εἴποι ἄντις ἑλληνίζων ἀνήρ, ἐπὶ Τεράνιν σὺν αὐτοῖς ἦλθεν, ὡς αὐτοβοεὶ τὴν πόλιν ἀναρπασόμενος. *Cum verò portæ Vrbis parùm cautè cuſtodirentur, Iuuenatium ipſum in eiuſdem*

dem fidem ſe dedidit. Hinc pro occupandis cæteris cum Comitibus alijs, nec non Guilielmi Cancellario, quem Logothetam Græca quis lingua expreſſerit, conſilium inibat, & Tranim vſque cum illis proceſſit, quaſi primò impetu Vrbem direpturus fuiſſet. Alium huius vocis ſignificatum, antequàm maieſtas illa Imperij ſtatis Veterum officiorum formis abrogatis, exteris barbarorum moribus, noua omnia approbando, ceſſiſſet, legi apud Procopium in Hiſtoria Arcana.

Vitis, vt hoc etiam hic obiter notem, à Simeone conſcriptis aliquas à Iunioribus eſſe adiectas obſeruarunt Baronius, & Bellarminus, & alij, cùm Viri illi poſt Simeonis tempora vixerint. At eas à Pſello, recentiore nempe, annexas in lucem vulgatas opinatur Andreas Scotus, Præfatione ad Lectorem in Cantica Canticorum. Vndè id habuerit Scotus non liquet. & ſi verum ſit Pſellum, ſiue Simeonis æmulatione, ſiue religione in Sanctos, perplures Sanctorum vitas non ineleganti ſtylo accuratiſſimè deſcripſiſſe. Vtinam puerilibus argumentis neglectis, in quibus nonnunquam totus eſſe videtur, in iſtis ſerijs pertractandis plures, quam fecit, horas inſumpſiſſet. Illius in Sanctos conatus in Catalogo operum infrà recenſebimus.

Tertius fuit Michaël Pſellus, Michaëlis

Ducæ

Ducæ præceptor, qui maximè omnium de Republica literaria meritus, honorificam ſui apud poſteros memoriam conſecrauit; ita vt reliquos alios eius cognomines acumine ingenij, eruditionis copia, profunditate ſcientiarum, argumentorum varietate, multitudine ſcriptorum, & ſplendore gloriæ obruerit. Quare, aliorum extincta, &, vt ita dicam, obliterata memoria, ipſe ſolus nomen illud meruiſſe videtur. Sic Poëtam, & Oratorem cùm dicimus, Homerus nobis, atque Demoſthenes, de Græcis loquor, ſtatim ſe ſe offerunt, mentiſque oculis repræſentant.

Fuit Patria Conſtantinopolitanus, è Conſulum, ac Patriciorum proſapia, quamuis non tam felici fortuna. Ipſe id ait de ſe in Epitaphio Matris: Τῷ τοίνυν ἐμῷ πατρὶ τὸ μὲν ἄνωθεν γένος ἐς Ὑπάτους ἀνῆκτο, καὶ Πατρικίους. τὰ δὲ κατ᾽ ἐκεῖνον πράγματα οὐχ οὕτω δεξιῶς εἶχεν. *Patris igitur mei genus antiquum ad Conſules, & Patricios referebatur, res verò ipſius non nimis proſperè ſe habebant.* Poſt duas fæmellas tertio ipſe partu, multis Matris ſuſpirijs, & ad Deum precibus effuſis, in lucem editur. mirum eſt, quod in eius ortu narratur, nullas eum lacrymas profudiſſe, neque vſquam poſtea in maximis etiam neceſſitatibus exoraſſe, ſed ſemper ætate illa tenella lætos, ac puniceos oculos habuiſſe: tantum parentis, nulliſque alijs quàm

ma-

maternis, ad quæ vel vſu, vel ſententia ferebatur, vberibus inhiaſſe. Quinquennis præceptori traditur, adeòque robuſtè ſtudiorum pondus excepit, vt ludicra omnia, præter literarum ſtudium, quo ſummoperè delectabatur, ſordeſcerent. En illius affectum eiuſdem met verbis expreſſum, Ἐντεῦθεν οὖν ἡ μήτηρ πρὸς τὰ κρείττω χειραγωγουμένη εἰς πέμπτον ἔτος τηρή-ζαντα διδασκάλῳ ἐφίστησι. Καὶ ἦν μοι τὸ μάθημα οὐ μόνον τὸ εὐχερὲς, ἀλλὰ καὶ ἡδὺ ἀντ' ἄλλης τινὸς παιδιᾶς. Ἠνιώμην γοῦν, εἰ μή μοι διὰ πάσης ἡμέρας διδοίη τὰ παιδικά. καὶ ἦν μοι παιδιὰ μὲν ἡ σπουδὴ, σπουδὴ δὲ παιδιὰ οὐχ ὡς ταῦτα παίζοντι, ἐκεῖνα δὲ σπουδάζοντι. &c. Ideſt. *Hinc igitur mater ad meliora manuducens quinto ætatis anno magiſtro commendat. Et erat mibi diſciplina non tantum facilis, ſed dulcis præ quolibet alio ludo. ægrè itaque ferebam, ſi mihi per totum diem delicias non ſuggereret. Eratque mibi ludus ſtudium, ſtudium ludus, non quod boc ludibrio baberem, illi verò incumberem.* Aetate grandiore, dum inter parentes non conuenit, cuinam ſtudiorum generi eſſet addicendus, Ioannes Chryſoſtomus, & Apoſtoli, Matri in ſomnijs viſi, decernunt. Hinc diſciplinarum, quàm voluptatum cupidior, æqualibus in ſtudio ſuperatis, non longo interuallo ad ſuprema quæque doctrinarum culmina gradum fecit, omnibuſque innotuit. Hæc ipſe prolixè

nimis,

nimis, Oratione in Matrem, proſequitur, & ex eo Anna Comnena Alexiados lib. 5. breuiſſimè concinnauit, dum de Italo verba faceret, Καὶ Μιχαὴλ ἐκείνῳ τῷ Ψελλῷ ἐν ὑστέρῳ προσωμίλησεν, ὃς καὶ πάνυ τοῖς παρὰ διδασκάλοις σοφοῖς ἐφοίτησε. διὰ φύσεως δὲ δεξιότητα, καὶ νοὸς εὐθύτητας τυχὼν, μέντοι καὶ Θεοῦ ἀρωγοῦ. πρὸς τούτοις διὰ τὴν θερμοτάτην ἱκεσίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐπαγρυπνούσης συχνῶς τῷ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Κυρίου τῆς Θεοτόκου σεπτῷ εἰκονίσματι, καὶ θερμοῖς τοῖς δάκρυσιν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἐκκαλουμένης, εἰς ἄκρον σοφίας ἁπάσης ἐληλακὼς, καὶ τὰ Ἑλλήνων, καὶ Χαλδαίων ἀκριβωσάμενος, γέγονε τοῖς τότε χρόνοις περιβόητος ἐν σοφίᾳ. Ideſt, *Tandemq; in Michaëlis Pſelli conſuetudinem venit, qui præceptores, ſapientes oppidò, nactus, naturæ dexteritate, & intellectus acumine, Deo quoque illi coadiuuante, adhæc & matris intenſiſſimis precibus, ſæpius in templo Domini ante Deiparæ venerandam imaginem inuigilantis, ſpiſſisq; pro filio lacrymis exorantis, ad vniuerſæ ſapientiæ culmen peruenit, & Græcorum, ac Chaldæorum decretis accuratiſſimè conquiſitis, ea tempeſtate celebre ſapientiæ nomen conſecutus eſt.* Subdit deinde inter Italum, & Pſellum diſſidia exorta. Medicinæ quoque operam dedit, vt ipſe de ſe Oratione in Matrem, ſæpiùs laudata, affirmat, dum de Patre moribundo loquitur. Ὡς δὲ καὶ τοῖς δακτύλοις τὰς τῆς ἀρτηρίας κινήσεις ἐτεκμηράμην.

ἑαυ-

ἐσπουδάζετο γάρ μοι μακρόθεν ἡ περὶ ταύτην τέχνη. *Vt vero & digitis arteriæ motus obſeruaui: iam enim diù aliquid in eam artem ſtudij, & operæ contuleram.* Studium in capeſſendis diſciplinis; & omnibus addiſcendis ardens, ac pertinax, ipſe Libello de Admirabilibus Lectionibus in fine explicat, Ἐγὼ δὲ οὐ περιεργασίας ἕνεκα, νὴ τὴν ἱερὰν σου ψυχήν, ἀλλὰ φιλομαθείας τὰ πλείω τῶν μαθημάτων συνηθροισάμην. Ἐγένετο γάρ μοι ἡ φύσις ἀκόρεστος πρὸς τὸ πᾶν σπούδασμα. καὶ οὐδὲν ἄν με βουλόμην διαλαθεῖν. ἀλλ' ἀγαπῴην ἄν, εἰ καὶ τὰ νέρθεν εἰδείην τῆς γῆς· καὶ οὐχ ὥσπερ οἱ πολλοὶ περὶ τοῦτο μὲν ἐσπούδακα, ἐκεῖνο δὲ ἀπωσάμην. ἀλλὰ καὶ τῶν φαύλων, ἢ ἄλλως ἀποτροπαίων ἐπιγνῶναι τὰς μεθόδους ἐσπούδακα, ἵν' ἔχω ἐντεῦθεν ἀντιλέγειν τοῖς χρωμένοις αὐτοῖς. Ideſt. *Ego verò, non curioſitatis ergo, ita ſacrum tuum animum Deus ſoſpitet, ſed amore diſcendi pleraque ex diſciplinis collegi. Namque natura cuiuſcumque ſtudij auida, nunquam ſcientijs potuit ſaturari: nullumque vellem eſſe, quod mei notitiam fugeret, nec moleſtum mihi foret, etiam ſi ſubterranea noſcerem. Neque vt plurimi, in hoc tantùm incumbo, illud verò negligo, ſed & prauorum etiam, & abominandorum mihi notitiam comparo, vt inde habeam, quod ea vſurpantibus opponam.* Plura de hoc Orat. de Matre, in qua ſingula quæque ad faſtidium vſque enumerat. ea Lector, ne ipſe faſtidio ſim, videat.

In-

Intereà ſatis ætatis, ac prudentiæ habens, in Aula Imperatoribus innotuit, qui in maximis negotijs proficuam illius operam experti ſunt. Nam Michaël Stratioticus inter ſelectos ex Patribus Conſcriptis Viros, quos Comneno Iſaacio ad rebelles in concordiam redigendos miſit, Pſellum quoque noſtrum legauit, non contemnendo elogio celebratum à Zonara tomo 3. Στέλλονται τοίνυν πρὸς τὸν Κομνηνὸν πρεσβεύσοντες ἄνδρες τῶν ἐκκρίτων τῆς Συγκλήτου βουλῆς οἵδε. ἦσαν ὁ πρόεδρος Κωνσταντῖνος ὁ Λειχούδης, ὁ πρόεδρος Λέων ὁ Ἀλωπὸς, καὶ Μιχαὴλ ὁ σοφώτατος Ψελλὸς τῶν φιλοσόφων ὢν ὕπατος. *Legantur igitur ad Comnenum ſelecti Viri ex Patribus Conſcriptis, Conſtantinus Lichudes præſes, Leo Alopus præſes, & Michaël Pſellus, ſapientiſſimus Princeps tunc Philoſophorum*. & Cedrenus in Synopſi, Ἐκεῖ δὲ αὐτῷ γενομένῳ φθάνουσι καὶ πρεσβευταὶ Βασιλέως ὁ πρόεδρος Κωνσταντῖνος ὁ Λειχούδης, Θεόδωρος ὁ Ἀλωπὸς, Κωνσταντῖνος ὁ Ψελλὸς ὁ τῶν φιλοσόφων ὕπατος. οὗτοι γὰρ οἱ τρεῖς ἄνδρες ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ λόγου δυνάμει τῶν κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀνθρώπων διαφέρειν δοκοῦντες, καὶ ἀσυγκρίτως ὁ Ψελλὸς ἐξελέγησαν εἰς τὸ πρεσβεῦσαι, καὶ προσεδόκησεν ὁ Βασιλεὺς μεγάλα καταπράξασθαι διὰ τῆς ἐκείνων εὐστομίας, καὶ χάριτος. *Ibi ei occurrerunt Legati Imperatoris præſes Conſtantinus Lichudes, præſes Theodorus Alopus, Conſtantinus Pſellus, Philoſophorum Princeps. Etenim hi tres Viri ſa-*

pientia,

pientia, & facundia, omnium, qui tunc viuebant, primi habiti, & quidem extra comparationis ſortem Pſellus, ad eam legationem fuerant delecti; quòd Imperator eorum eloquentia, & gratia ſe maxima conſecuturum ſperabat. Vbi; exſcriptoris incuria, pro Michaële, Conſtantinus irrepſit. & in eo falſæ legationis accuſatur ab eodem inferiùs, Λέγεται δὲ ὅτι καὶ οἱ πρεσβευταὶ παραπρεσβεύσαντες ἄλλοτε ἄλλως λάθρα τῷ Κεκαυμένῳ προσιόντες παρεκάλουν ἔχεσθαι τῆς ἐνστάσεως, καὶ μηδόλως ἐνδοῦναι. Τοῦτο δὲ αὐτοὺς ποιῆσαι, καὶ οἱ καλῶς εἰδότες ἐπληροφόρουν ἄνδρες οὐχ οἷοί τε ψεύδεσθαι, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Κομνηνὸν πληροφοροῦντες ἐνωμότως, ὡς ἅπαν τὸ ἀστυκὸν πλῆθος περικαῶς εἰς αὐτὸν ἔχει. καὶ ὡς εἰ μόνον ἐγγίσει τῇ πόλει τὸν γέροντα ἐξωθήσαντες, μετ' ἐπινικίων, καὶ ὕμνων αὐτὸν προσδέξονται. *Ac proditum eſt memoriæ, ipſos etiam legatos præuaricatos fuiſſe, & modò hunc, modò illum diuerſis temporibus Cecaumeno ſuaſiſſe, vt oppugnaret acriter oblatas conditiones, neque quicquam concederet. Et quidem hoc eos egiſſe pro certo perhibent ij, quibus iſta optimè ſunt nota, & à mendacij ſuſpicione ſunt immunes. aiuntq; eos interpoſitò iureiurando affirmaſſe Comneno; ardenter eum ab vrbana moltitudine diligi; ac, ſi tantùm acceſſiſſet ad Vrbem, fore vt ipſum ea, ſene exturbato, cum gratulatorijs victoria, & imperij carminibus excipiat.*

Iſaa-

Iſaacius Comnenus, cum Michaëlem Cerularium, Patriarcham Conſtantinopolitanum, abdicare niteretur, aliorum, & Pſelli præcipuè opera, qui, in eum Oratione conſcripta, multorum, ac variorum facinorum reum fecit, vſus eſt: Zonaras ibidem, Εἶτα καὶ καθαιρέσει ὑποβαλεῖν αὐτὸν διὰ φροντίδος ἐτίθετο, καί τισι τῶν Ἀρχιερέων συνεργοῖς πρὸς τοῦτο ἐκέχρητο, καὶ τῷ Ψελλῷ αἰτιαμάτων πολλῶν, καὶ ἀλλοκότων συναγωγεῖ, ἃ ἐν τῷ κατ᾽ ἐκείνου λόγῳ συνήθροισέ τε, καὶ συνεγράψατο, δηλοῖτε διά τινων τῷ ἀνδρὶ ἀπείπασθαι τὴν Ποιμαντικὴν, ἵν᾽ ἑκὼν αὐτὴν δοκεῖ παραιτεῖσθαι, ὡς εἰ μὴ τοῦτο, καὶ ἄκων αὐτὴν ἀφαιρεθήσεται, εἰς μέσον κατ᾽ αὐτοῦ προτιθεμένων αἰτιαμάτων. *Deinde de abrogando illi Patriarchatu cogitans, opera quorundam Epiſcoporum vtitur, & Pſelli, variarum, & abſurdarum criminationum coaceruatoris, quas in Oratione contra illum ſcripta congeſſit, & per quoſdam Viro ſignificat, vt ſimulet ſe vltro Pontificatu cedere, quem alioquin inuitus cum publica infamia ſit amiſſurus.*

Diogeni Imperatori infenſus, primus ipſe inter Senatores, & Ioannes Cæſar, & filij, Eudociam Imperatricem in Monaſterium trudunt; Michaëlem Ducam Imperatorem denunciant, Diogenem iam reuertentem imperio abdicant, auctore, & adiutore conſiliorum eodem Pſello, Zonaras in Romano Diogene.

Ὁ γοῦν

Ὁ γοῦν Καῖσαρ Ἰωάννης καὶ οἱ ἐκείνου υἱοὶ ἀεὶ, ὡς εἴρηται, ἐνσκοτοῦντες τῷ Διογένει ἁρπάζουσι τὸν καιρὸν, καὶ προσλαβόμενοι τῶν τῆς Συγκλήτου ἐνίους, ὅσοι ὁμοφρονοῦν αὐτοῖς ὧν ἐξῆρχεν ὁ ὑπέρτιμος Ψελλὸς, δύσνους καὶ αὐτὸς τῷ Διογένει τυγχάνων, τὴν Βασίλισσαν Εὐδοκίαν εἰς τὴν παρ᾽ αὐτῆς δομηθεῖσαν Μονὴν κατὰ τὸν ἐν τῇ Προποντίδι πορθμὸν περιορίζουσιν, τὸν δὲ Μιχαὴλ ἀνακηρύττουσιν Αὐτοκράτορα, &c. *Ioannes igitur Cæſar, eiusq; filij Diogeni ſemper, vt dictum eſt, infeſti, arrepta occaſione, quibuſdam etiam ex Senatu ſui facinoris, quorum Pſellus vir honoratiſſimus princeps erat, & ipſe Diogenis inimicus, adhibitis, Imperatrice Eudocia in Monaſterium, quod ipſa circa fretum Propontidis ſtruxerat, relegata, Michaëlem Imperatorem appellat.*

A puero itaque liberaliter educatus, animo circa artes, doctrinasq; geſtiente, fructus, quos ab eis expetebat, decerpſit, non breues, atque incertos, ſed vberes, & tempeſtiuos. Eloquentiam enim, horridam tunc, & incultam, excoluit, nec ad perniciem, & peſtem conuertit, ſed ad ſalutem. Tandem philoſophandi rationem omnem complexus, in loco illo vberrimo, ac feraciſſimo, frugiferam ſibi, & alijs diligentiam expertus, extraxit malorum radices; de naturâ, & rebus occultis optimè, planèq; diſſeruit, quid verum, & quid falſum eſt in oratione, aperuit, ſummisq; Imperatoribus fuit &

 vi-

viuendi præceptor, & dicendi. ad labores impiger diu, noctuq; aut aliquid conſcribendo, aut legendo, tempus inſumebat: nec vires conſenuerant, nec defecerat animus. Et cum munus optimum, fructuoſiſſimumq; quod poſſit afferri Principibus, illud eſſe exiſtimaret, ſi doceantur, atque erudiantur, ſumma ope nitebatur, vt Michaëlem Ducam inſtrueret, boniſq; moribus informaret. Quo quis poteſt in vita humana, vel deſiderare melius, vel optare præſtantius? Coërcenda eſt Principum libido, refrænandusq; furor. neque alia via id conſequi poſſumus, quàm doctrina, & eruditione. Hominis decus eſt ingenium, ingenij lumen eloquentia, eloquentiæ candor philoſophia, philoſophiæ rectrix, ac magiſtra pietas, quæ niſi Præceptorum monitis fulciatur, in ignorantiæ tenebras prolapſa, ruinam facit. Non potuit tamen effugere calumniam Zonaræ 3. Annal. Καὶ ἦν τῶν ἀνθρώπων σιτοζημία, καὶ ταλαιπωρία, καὶ ὁ τούτων ἐπιστρεφόμενος οὐδαμοῦ. ὁ γὰρ Βασιλεὺς παιδαριώδεσιν ἐσχόλαζε πράξεσι, τοῦ ὑπάτου τῶν φιλοσόφων καὶ ὑπερτίμου Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ λόγοις τῷ δοκεῖν αὐτὸν ἐμβιβάζοντος, καὶ διδάσκοντος, νῦν μὲν τὴν γραμματικὴν τέχνην, καὶ μέτρα, καὶ διαλέκτους, νῦν δ' ἵνα κατὰ ῥήτορας διαλέγοιτο, νῦν δ' ἱστορίαις αὐτὸν προσεθίζοντος. ἄλλοτε δὲ φιλοσόφων θεωρημάτων ἀκροᾶσθαι παρασκευάζοντος. Οὐδὲ πρὸς οὐδὲν ἐπιτυχής. Τούτοις οὖν ὁ Ῥωμαίων

μαίων Αὐτοκράτωρ προσετηκὼς, ὑφ' ἕτερον καὶ τοῦτον ἕνα τὴν τῶν κοινῶν κυβέρνησιν ἐποιήσατο, καὶ νόμος ἦν τὸ τῷ Λογοθέτῃ δοκοῦν. *Homines atterebantur, & ærumnis præmebantur: & nemo erat, cui illa curæ eſſent. Nam Imperator puerilibus rebus occupatus, à principe Philoſophorum, & honoratiſſimo Michaële Pſello ad literarum ſtudia deduci videbatur; ac modò in Arte Grammatica verſibus, & linguarum differentijs erudiebatur, modò declamationibus rhetoricis, modò hiſtorijs aſſueſiebat, modò ad audienda philoſophica præcepta parabatur, quamuis ad hæc omnia ineptus. Huiuſmodi igitur ſtudijs Romanorum Imperator affixus, rerum adminiſtrationem alteri, eiq; vni commiſit, vt legis auctoritatem haberet, quod Logothetæ viſum eſſet.* Et inferius. Μήτινος δὲ προνοουμένου τῶν κοινῇ συμφερόντων, ὁ γὰρ Βασιλεὺς περὶ λόγους ἠσχόλητο, καὶ ἰάμβους συντιθέναι πρὸς τοῦ Ψελλοῦ ἐδιδάσκετο, σιτοδεία τοὺς ἐν πόλει ἐπίεζεν. *Nemine autem bonum publicum curante, nam Imperator ſtudijs vacans, Iambos ſcribere à Pſello docebatur, vrbanos annonæ penuria premere cœpit.* Ita nil tam ſanctum eſt, quod calumnia tentare non audeat. & quod laude dignum eſt, ex improuiſo, fraudulenterq; irrepens neſcio quis criminosè dilacerat. & hominum turba cæca veluti oraculo plaudit, miſera ſanè, duraq; prudentiſſimorum hominum conditio-

ne. Sub alijs item Imperatoribus Græcorum imperio iam ſeneſcente, doctrinisq; omnibus in barbariem commutatis, cùm, proh dolor! inertia pro ſapientia erat, vitam ipſe fama clariſſimus tranſegit, iucundus amicis, egentibus vtilis, omnibus denique carus.

Illius tamen fidei cauſam, defenſionemque non ſuſceperim, ſi, quæ de eo Ioſephus Methonenſis Epiſcopus Apologia contra Marcum Epheſium tradit, vera ſunt. illum enim annumerat Schiſmaticis Photio, Cabaſilæ, Palamæ, Camatero, Phurnio, Moſchambari, Bulgariæ, Nicolao Methonenſi, & Panareto, qui dicto, & ſcripto Latinam Eccleſiam inſectati ſunt. Καὶ σὺ μὲν συνήφθης, ὡς φῂς, τοῖς ἁγίοις σου πατράσιν, καὶ διδασκάλοις Φωτίῳ τῷ πρώτῳ σχισματικῷ, μᾶλλον δὲ αὐτουργῷ, καὶ δημιουργῷ τοῦ σχίσματος, καὶ τῆς διαιρέσεως, Καβασίλα, Παλαμᾷ, Καματηρῷ, Φουρνῇ, Ψελλῷ, Μοσχάμπαρει, Βουλγαρίᾳ, Νικολάῳ Μεθώνης, Παναρέτῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς μετὰ τὸ σχίσμα, καὶ τὴν πολλὴν ἔριν κατὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας εἰποῦσι. *Et tu quidem, vt ais, Sanctis tuis Patribus, ac Doctoribus te adiunxiſti, Photio Schiſmaticorum Principi, immo verò auctori, & opifici ſchiſmatis, & diſſidij, Cabaſilæ, Palamæ, Camatero, Phurnio, Pſello, Moſchambari, Bulgariæ, Nicolao Methonenſi, Panareto, & cæteris qui poſt ſchiſma; & multam contentionẽ in Romanam inuecti ſunt*

Ec-

Eccleſiam. Sanè Photij, Cabaſilæ, Palamæ, Nicolai Methonenſis, aliorumq; in Eccleſiam Latinam commentationes nugaciſſimas non ſine tædio, ac ſtomacho legi. Pſelli ſimilem diſputationem ad hunc diem non offendi, & fortaſſe nec ille conſcripſit. Verum tamen eſt in Expoſitione fidei ad Michaëlem Ducam, dum de proceſſione Spiritus Sancti verba facit, eum affirmare ex ſolo Patre procedere; quo vel ſolo nomine illius in recentiorum Græcorum placitis propugnandis pertinacia, & ad peruicaciora quæque audendum, ſi occaſio ſe tuliſſet, animus innoteſcit.

Tandem iam ſenex exauctorato Michaële Duca, ipſe quoque à Botaniata Nicephoro dignitatibus ſpoliatus, monachum induens, ſolum vertere coactus eſt; nec multò poſt, ſiue ſenio, ſiue etiam mœrore vitam poſuit. idque cōijcio ex verbis Annæ Comnenæ Hiſtor. lib. 5. ſed ijs præcipuè, Ενθα καὶ τοῦ Ψελλοῦ μεταχωρήσαντος Βυζαντόθεν μετὰ τὴν ἀπόκρασιν, lego ἀπόκαρσιν, αὐτὸς φιλοσοφίας ἁπάσης πρόεισι διδάσκαλος. *Vbi & Pſello poſt comam detonſam Byzantio ſecedente*, *ipſe* Italus *vniuerſæ Philoſophiæ magiſter creatus eſt*.

Quidquid tamen ſit, maximis eum laudibus exornarunt, præter Annam Comnenam, Ioannes Scylitza, & Cedrenus in proëmio Hiſtoriæ ὑπέρτιμος Ψελλός, *honoratiſſimus Pſellus*, & in

 Stra-

Stratiotico; & Zonaras locis ſupra adductis, & in Iſaacio Comneno, Πολὺς τὴν γλῶτταν ὁ σοφώτατος Ψελλός. vim dictionis, cum non intellexiſſet Interpres, πολὺν τὴν γλῶτταν, *verboſum* reddidit. Apage ſapientiſſimum iſtum, ſi verboſus eſt. Græci cum admirandum aliquem, nec cum vulgaribus comparandum innuunt, dictione illa πολὺς vtuntur. Hinc aptiſſimè diceres, & ad Atticæ eloquentiæ normam, Πολὺς τὰ θεῖα Γρηγόριος, *eximiè ſanctus Gregorius*. Πολὺς τὴν θείαν γραφὴν Michaël Gislerius, *Diſciplina rerum diuinarum eruditiſſimus, & ingenio, prudentiaq; in ſacris literis exponendis acutiſſimus.* Πολὺς τὴν φιλοσοφίαν Fortunius Licetus, *Illis, quæ ad Philoſophiam ſpectant, quàm maximè potens: pauci ſunt, qui tantis Philoſophiæ dotibus præditi ſint.* Πολὺς τὰ μαθηματικὰ Petrus Gaſſendus, *In rebus Mathematicis tractandis ingenioſus, eorumq; difficultatibus enodandis conſultiſſimus.* Πολὺς τὰ ἰατρικὰ Gabriel Naudæus, *Rebus medicis nimiùm pollens, multùm verſatus, ſupra pleroſq; alios exercitatus, nimio iam imbutus vſu, & liberaliter inſtitutus.* Πολὺς τὴν παιδείαν Nicolaus Villanus. *Præclara eruditione, atque doctrina ornatus: eruditione, & florentibus ſtudijs nunquam non ſatis inſtructus, magnus.* Πολὺς τὴν ἐπιστήμην, Renatus Moreau, *In perfectiſſima diſciplina probatiſſimus, & incredibilis quadam ingenij magnitudine ad quaſ-*

cumque

cumque diſciplinas inſtructiſſimus. Πολὺς τὴν ἱστορίαν Iacobus Philippus Thomaſinus, *adſcribendas hiſtorias maximè illuſtris. in illuſtranda antiquitate ſedulo ſtudio apprimè clarus, ſingularis*. Πολὺς τὴν νοῦν Ioannes Bourdelotius. *Pleno pectore ſapiens: ſapientia munitam mentem egregiè gerens; conſideratè omnia perficiens*. Πολὺς τὴν ποίησιν Ioannes Rhodius, *In poëticis ſtudijs mirificè verſatus; admirabili quodam ad Poëſim ſtudio concitatus, præſtantiſſimè cum omnibus Muſis rationem habuit*. Πολὺς τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν φρόνησιν Dominicus Molinus, *Virtute ipſa excellentiſſimus*. An non Ciceronianum illud infert? *Talis eſt vir, vt nulla res tanta ſit, ac tam difficilis, quam ille non & conſilio regere, & integritate tueri, & virtute conficere poſsit*: & ſimilia. ſic Pſellus dictus eſt, πολὺς τὴν γλῶτταν, quaſi diceres *magnus, multus, admirandus eloquio, eloquentia ſingulari*. Σοφώτατος etiam paſſim audit *ſapientiſſimus*, & à Glyca in Annalibus, & à Metochita in Hiſtoria. Et illius ſententijs, qui eum ſecuti ſunt, Scriptores ſua Commentaria non minùs quàm aliorum Patrum teſtimonijs illuſtrarunt. Inter alios præcipui ſunt Niceta Serron, Catena abſolutiſſima in Euangelium Lucæ; Macarius Chryſocephalus in Magno Alphabeto, vbi ex diuerſorum Patrum dictis Euangelia perfectiſſimè interpretatur; & Ioannes Diaconus Ma-

gnæ Eccleſiæ Tract. Τίς ὁ σκοπὸς τοῦ Θεοῦ τῆς πρώτης τοῦ ἀνθρώπου πλάσεως, καὶ τῆς δευτέρας ἀναπλάσεως διὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Illud interim animaduertere debemus Geſnerum in Bibliotheca ridiculè ſatis argutari, eundem eſſe Michaëlem Epheſium, & Michaëlem Pſellum. *Mihi quidem aliquando coniectura occurrit eundem exiſtimandi Michaëlem Epheſium, & Michaëlem Pſellum. Nam præter commune prænomen, vtrumque conſtat recentiorem fuiſſe, Chriſtianum, Peripateticum, Ariſtotelis paraphraſtem.* Multi alij eiuſdem prænominis recentiores, Chriſtiani, & Peripatetici, Ariſtotelis paraphraſtæ, noua hacce argumentandi ratione Pſelli erunt. ineptè. Verùm eſt vtrumque recentiorem eſſe, Chriſtianum, an æquè Peripatetici, dubium; certum omnino paraphraſtes non eſſe: ni Scholia, & Expoſitiones textus breuiſſimas, vna cum Paraphraſi confundere velimus. Conferantur vtriuſque in Ariſtotelem commentationes, quamuis ſententia in multis conueniant, in modo, ac methodo exponendi Ariſtotelem longè diuerſi ſunt. Pſellus continua textus paraphraſi ſententiam aperit, Epheſius nonniſi difficilioribus operam dat; clara, apertaque, vti cuiq; obuia, negligit.

At quiſnam ſit iſte Epheſius Michaël, qui in enodando Ariſtotele tantoperè etiam elu-

cu-

cubrationibus editis, inſudauit, quæſiere multi. ſed fruſtra operam contriuerunt. Vbi nullum rei veſtigium apparet, ſi venatori res non ſuccedit, laudem ille pro conatu, non, quòd non inuenerit, reprehenſionem promeretur. Verùm dum ego etiam omnia perueſtigo, ſi quid ſubodoratus ſum, in medium afferam, donec meliora ab alijs producantur. Senſuum, ac enarrationum ſimilitudo hos duos Auctores vnum ab alio adiutum fuiſſe ſatis indicat, vel vtrumque ab alio, & ex vno fonte vtriuſque monumenta corriuari. cùmq; à quo Pſellus ſua hauſerit non habeam, vtique Epheſium ex Pſelli, ſiue ore, ſiue monumentis, quamuis veroſimilius ex ore, ſua habuiſſe, eſſeq; Michaëlem Ducam Parapinaceum dictum, Pſelli diſcipulum, ſi coniectura aliquid valeo, exiſtimo. Hic enim, dum ſummam Imperij teneret, à Pſello edoctus, illo amiſſo, in Epheſum delatus, illius Eccleſiæ Antiſtes conſecratur. Zonaras in Botaniata, Ὁ μὲν τοι προβεβασιλευκὼς Μιχαὴλ, ὡς εἴρηται, τὴν τρίχα καρεὶς, καὶ ψήφῳ συνοδικῇ Μητροπολίτης Ἐφέσου κεχειροτόνητο, καὶ ἅπαξ φοιτήσας ἐκεῖ ἐπανῆλθε, καὶ ἐν τῇ τοῦ Μανουὴλ Μονῇ ἐποιεῖτο τὴν δίαιταν. *Michaël verò, pridem Imperator, tonſa coma, vt dictum eſt, Concilij ſuffragijs Epheſi Metropolita creatur. & cum ſemel eò veniſſet, reuerſus, in Manuēlis monaſterio vitam egit.* Conſtantinus Manaſſes,

Τῇ γαμετῇ τοῦ Μιχαὴλ ζεύγνυται νόμῳ γάμου,
Καὶ ταῦτα γέρων ξυφερᾷ, πέμπτῃ γος νεαζούσῃ.
Αὐτὸν δὲ βαρυνόμενον, καὶ δυσαναχετοῦντα
Τῆς Εφεσίων πόλεως Ποιμένα καθιστᾷ.
Anteceſſoris Michaëlis coniugem ſibi matrimonio copulat, ſenex mulierem teneram, & delicatam, capularis, & funeri deſtinatus vegetam, atque iuuenem. Quemque ſortem ſuam ægrè, moleſtèq; ferentem, ac deplorantem, Epheſinæ Vrbis paſtorem Imperator conſtituit. & Ephræm in Chronico,

Ὁ Μιχαὴλ δὲ γίνεται μελαμφόρος,
Εἶτ' Αρχιθύτης, καὶ Πρόεδρος Εφέσου.
Michaël verò nigris veſtimentis indutus ſacrificiorum princeps, Præſulq; Epheſi fit. In eo otio, ſi gregem Chriſti paſcere otium eſt, multa in varias Diſciplinas, nec dubito, conſcripſit, quæ nomine Michaëlis Epheſij, quietis potiùs amans, memor turbarum, non Imperatoris, exemplo etiam aliorum Imperatorum, voluit, vt hominibus innoteſcerent. Non placet? dictum indictum eſto. Επανίτω πρός με τὸ τεκόντα τὸ ἀποκύημα. *Redeat ad me Auctorem fœtus hic meus.*

Hic ergo Pſellus, vt doctrina præſtantiſſimus, ita omnium πολυγραφώτατος fuit. Auſim dicere neminem, ea, vel ſubſequente ætate, Græcè vel inueniſſe acriùs, vel ordinaſſe aptiùs, vel locutum eloquentiùs, vel profundiùs res

per-

pertractaſſe. Nulla fuit ſcientia, quam ipſe vel notis non illuſtrauerit, vel compendio non tentauerit, vel optima methodo non expedierit. Eorum, quæ ſcripſit, quæq; ad notitiam meam peruenere, quædam edita ſunt, quædam adhuc inedita: de editis primum ſermonem inſtituam. Edita ſunt,

Pſelli *De victus ratione, deque facultatibus, & ſucci qualitate elementorum*, libri duo ad Conſtantinum Imperatorem Latinè, Georgio Valla Interprete, vnà cum Rhazæ de peſtilentia libro, & Ioannis Manardi Ferrarienſis in Artem Galeni expoſitione. Baſileæ apud Andream Cratandum anno 1529. in 8.

Eiuſdem *Iambos in vitia, & virtutes*. Item, *Anagogas in Tantalum*, *Allegoriam de Sphinge*, *Anagogam in Circem, quæ volebat Vlyſſem transformare*, Arſenius Monembaſiæ Epiſcopus Romæ primus vulgarat. Deinde pluribus locis reſtituta, atque interpolata, à Conrado Geſnero, Baſileæ edidit Ioannes Oporinus anno 1544. in 8. vnà cum Heraclidis Pontici Allegorijs in Homeri fabulas de Dijs. de quibus vide infrà in Ioanne Pſello. Obiter & hìc animaduertendum eſt, carmina illa, quæ Federicus Morellus Lutetiæ anno 1608. vnà cum Theodori Prodromi diſſertatione de Sapientia Græcè edidit, eſſe excerpta, non nullis tantum verbis immutatis, ex his Pſelli Iambis. Ea ſub

Ανω-

Ανωνύμου nomine Ιάμβους ἠθοποιϊκοὺς Morellus vulgauerat. nihil minùs. Phroneſi tantùm excepta, reliqua ſunt de Philoſophia, Rhetorica, & Grammatica, quæ quantùm ſpectant ad mores, iudicent alij.

Eiuſdem *Paraphraſim in Ariſtotelis librum* Περὶ Ἑρμηνείας, *de Interpretatione*, edidit Grecè Aldus Venetijs, cum Ammonio, & Magentino. 1503. in fol. eandem latinitate donatam, cum eiuſdem Pſelli Compendio *in quinque voces Porphyrij*, & *Ariſtotelis prædicamenta* Baſileæ excudit Robertus Vvinter 1542. Quæ vltima prius anno 1540, Græcè Pariſijs edita fuerunt, vnà cum eiuſdem *Introductione in ſex Philoſophiæ modos*, & anno 1541. Ibidem per Iacobum Foſcarenum Michaëlis filium latinitate donata. In alio Codice manuſcripto Paraphraſis titulus ita habetur, Παράφρασις τοῦ περὶ Ἑρμηνείας ἀπὸ φωνῆς τοῦ Κυροῦ Βεστάρχου καὶ ὑπάτου τῶν φιλοσόφων τοῦ Ψελλοῦ. *Paraphraſis in librum de Interpretatione, ex ore Domini Beſtarchæ, & Principis Philoſophorum Pſelli*. Hinc Virum Veſtarchatus etiam dignitate, vndè poſtea Veſtarches nobiliſſimæ familiæ nomen irrepſit, inſignitum fuiſſe colligimus.

Eiuſdem liber, *De quatuor Mathematicis ſcientijs, Arithmetica, Muſica, Geometria, Aſtronomia*, Græcè, & Latinè editus cum alijs Auctoribus, Vviſſembergæ 1560, nec non Baſileæ

per

per Ioannem Oporinum 1556. Gulielmo Xylandro Auguſtano Interprete, cum nonnullis eiuſdem Xylandri Annotationibus in eundem. Quibus acceſſit Xylãdri de Philoſophia, & eius partibus Carmen, & nonnulla alia Carmina diuerſi argumẽti. Opus hoc primus Romæ Græcè imprimendum curauit Arſenius Monembaſiæ Epiſcopus, in qua editione ſcripſerat, incertum eſſe, Pſelli ne, an Euthymij cuiuſdam opus eſſet, pleriſq; tamen Pſelli videri. Καὶ ταῦτα τὸ ταύτης παρὰ, εἴτε Ψελλὸς ἦν, ὡς τοῖς πλείοσι δοκεῖ, εἴτ' Εὐθύμιος, χαιρέτω μόνος. Impreſſus quoque eſt Pariſijs Græcè anno 1545. per Iacobum Bogardum. Non multò poſt Elias Vinetus, quod nullus ante eum, anno 1553, primus Latinum fecit, Pariſijsq; anno 1557, edendum curauit, poſtrema eius parte, quæ eſt de Aſtrologia, omiſſa, tum quod antiquis illis egeret Græcorum tabulis, quarum rationes ſuis temporibus non ſatis congruebant, tum quod eſſet mendoſa præter alias, & ex ea ſe haud dum, vt ipſe præfatur, ex ſententia explicare potuerit. cuius loco Procli ſphæram ſubſtituit. Editum hoc idem Opus ex Vineti interpretatione Turnoni apud Claudium Michaëlem, anno 1592. Poſt Vinetum Xylander ſuam interpretationem aggreſſus eſt.

Eiuſdem tractatus Περὶ Χρυσοποιΐας, *De auri conficiendi ratione*, ad Michaëlem Cerularium

Pa-

Patriarcham Conſtantinopolitanum Dominico Pizimentio Vibonenſi interprete vnà cum Democrito Abderita, Syneſio, Pelagio,& Stephano Alexandrino, De magna, & Sacra Arte editus eſt Pataulij apud Simonem Galignanum 1572. in 8. Dicti Auctores cum pleriſque alijs de eadem Arte, inter quos præcipui erunt Zoſimus, Olympiodorus, Chriſtianus; & carmine Heliodorus, Hierotheus, Theophraſtus, Archelaus, & alij non contemnendi lingua Latina, Græcè, & Latinè vnicum noſtrum Variorum antiquorum Volumen,cum noſtris de eadem re Tractatulis, ni meis ſtudijs ſemper Muſæ aduerſæ fuerint, Chymicæ artis deditis non iniucundum,conflabunt. Animaduertendum etiam, à Pizimentio malè Epiſtolam Pſelli ad Xiphilinum directam, qui Ioannes dicebatur, non Michaël. niſi velimus dicere Pſellum eundem Tractatum mutato ſolo nomine amicis pluribus diuenditaſſe,quod alijs etiam ſolemne fuit. Et, ne alios recenſendo, tempus conteram, ſatis mihi erit vnum tantùm in medium afferre, quod, ob dignitatem Auctoris, mirum nonnullis videbitur. Quis enim credet Iſocratem Oratorum illud, ac Rhetorum numen, quaſi rerum argumentis deſtitutum, inopiaq; artis adeo rudem,vnam,eandemq; Orationem, eius nomine ſolùm immutato, ad quem direxerat, paucisq; alijs, pluribus, raro exemplo,

in-

inſcripſiſſe. quod licet ſileant libri Rhetorum in hunc diem editi, forte tanti magiſtri reuerentia, non tacuit tamen Auctor illi σύγχρονος Epiſtola ad Philippum Regem. locum eo libentiùs hìc adſcribo, quia pulcherrimus eſt, & rarus, & à nullo, quod ſciam, obſeruatus. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἰσοκράτης ἐπειδὴ νέος μὲν ὢν εἰς τὸν δῆμον μετὰ Τιμοθέου καθ' ὑμῶν ἐπιστολὰς αἰσχρὰς ἔγραφεν, νυνὶ δὲ πρεσβύτης ὤν, ὥσπερ ἑκών, ἢ φθονῶν τὰ πλεῖστα τῶν ὑμῖν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν παραλέλοιπεν. Ἀπέσταλκε δέ σοι λόγον, ὃν τὸ μὲν πρῶτον ἔγραφεν Ἀγησιλάῳ, μικρὰ διασκευάσας ὕστερον ἐπώλει τῷ Σικελίας τυράννῳ Διονυσίῳ. τὸ δὲ τρίτον τὰ μὲν ἀφελών, τὰ δὲ προσθεὶς ἐμνήστευσεν Ἀλεξάνδρῳ τῷ Θετταλῷ. τὸ δὲ τελευταῖον νῦν πρὸς σὲ γλίσχρως αὐτὸν ἀπηκόντισεν. Ideſt. *Similiter & Iſocrates iuuenis adhuc, vnà cum Timotheo, contra vos Epiſtolas probris plenas ad populum ſcriptitabat; nunc ſenex; ſiue volens, ſiue inuidentia percitus res veſtras quàm plurimas, eaſq; bonas ſilentio prateriÿt. Miſitq; ad te Orationem, quam primùm Ageſilao inſcripſerat, & paucis immutatis Dionyſio Siciliæ Tyranno venalem exhibuit, tertiùm multis additis, multiſq; detractis Alexandro Theſſalo deſpondit, nunc tandem ad te illiberaliter, vt ita dicam, eiaculauit.* Elegantiſſimam hanc, & reliquas Socratis, & aliorum Socraticorum Epiſtolas Latinas iam anteà à me factas, antiquitatis veſti-

ſtigatoribus quamprimùm communicabo. Sed ad rem. Lilius Gyraldus Dialogiſmo 8. narrat, Libellum hunc, quem vocat aureolum, inter peruetuſtos Codices Græcos repertum, manuq; ſua exſcriptum Pico Mirandulæ tradidiſſe, exornaſſeq; hoc Epigrammate.

Si velut Aeſonides Nephelaia vellera quæris,
Non per Cyaneas illa petenda petras.
Si quæ Tantaleis latuerunt ædibus Atrei,
Non ea Tantalea fraude paranda tibi.
Heſperidum ſi mala cupis ſeruata Dracone,
Non opus Herculeo, Pice, labore tibi.
Si quidquid nigris auri defertur ab Indis,
Non eſt cum trucibus pugna futura feris.
Si quidquid Lydis, vel Iberis voluitur vndis,
Non tibi per gentes longa terenda via eſt.
Omnes ecce tibi ignotos quacunque parandos
Theſauros, paruo Codice Pſellus habet.

Hinc frequens illius mentio, & dictorum examen apud Ioannem Franciſcum Picum in libris de Auro, ſed præcipuè cap.2. lib.2. Democriticæ ſectæ, & Abderiticæ *inter Ariſtotelis Interpretes Michaël Pſellus non ſolum meminit, ſed à ſe reuelata ſcribit eius arcana. Hic enim poſt Rhetorica, Hiſtorica, Poëtica, Mathematica, ſcripſit & Chymica, nec non & Medica, quæ Conſtantino Imperatori dicauit.*

Eiuſdem Περὶ ἐνεργείας Δαιμόνων, *De operatione Dæmonum* liber è Græco in Latinum con-

conuerſus eſt à Petro Morello Turonenſi, editusq; Latinè cum Præfatione Franciſci Feuardentij Pariſijs apud Gulielmum Chaudiere 1577, & anno 1615, Lutetiæ Pariſiorum notis à ſe illuſtratum primus Græcè edidit Gilbertus Gaulminus cum interpretatione Latina eiuſdem Morelli. Plura item ex eodem Dialogo excerpta, Latina facta Ioanni Medici, vnà cum alijs ex Iamblicho, Proclo, Porphyrio, Marſilius Ficinus nuncupauerat. Geſnerus ſcriptum reliquit, Pſellum duos de Dæmonibus libros ſcripſiſſe, quos Diegus Hurtadus Venetijs poſſidebat, excuſiq; erant Latinè in Officina Aldi. De Hurtado nihil dico. De Officina Aldi falſum eſt ibi hos duos libros de Dæmonibus eſſe impreſſos, cum in illa editione nihil aliud contineatur, quàm excerpta illa Ficiniana ſæpiùs multis in locis edita, eodem ordine, ac diſtinctione. Gaulminus coniectat ex verbis ipſius Pſelli in fine Dialogi de Dæmonibus, libros duos ſcripſiſſe: quod latuiſſe interpretes Morellum, & Ficinum videtur. Subodoratur tamen Gaulminus, non latuiſſe Ficinum, ideò maximè, quòd in excerptis è Pſello, quæ cum excerptis pariter ex Iamblicho, Proclo, & Porphyrio edita ſunt, aliqua vltimo capite afferat, quæ deſumpta ex ſecundo illo, ſi quis eſt, libro videri poſſunt. Optima coniectura, & veritati conſentiens; quæ

enim in eo capite continentur, cùm, vt manifeſtum legenti eſſe poteſt, in hoc Dialogo non habeantur, ex alio libro deſumpta eſſe neceſſe eſt. Sunt autem, ne diutiùs te detineam Lector, ex tractatu eiuſdem Pſelli in hanc eandem rem ſub hoc titulo, Τίνα περὶ Δαιμόνων δοξάζουσιν Ἕλληνες. *Quæ nam ſint de Dæmonibus opiniones Græcorum*. cuius principium tale eſt, Ὁ μὲν ἡμέτερος λόγος περιγραφὰς καὶ τοῖς Ἀγγέλοις δίδωσι. Qui an vnus ſit cum ſecundo Hurtadiano non auſim affirmare. & præſertim in hoc Scriptore, cui non defuere vires eloquentiæ, nec argumentorum copia, quibus eandem rem non ſemel, ſed pluries pertractaret; vt videre eſt in alijs ab eo conſcriptis. Porrò hos duos de Dæmonibus Libros alij tribuunt Michaëli Epheſio, vt ſcribit Poſſeuinus in Apparatu. Eorum in Latinum verſio Incerti legitur in Cod. 3122, Manuſcripto Vaticano. & de Dæmonibus excerpta ex Pſello per Ioannem Iacobum Bartholotum Parmenſem Phyſicum, Codice 5376. Vide quæ nos etiam ſupra diximus.

Eiuſdem *In Oracula Chaldaica expoſitio*, cuius potiſſimam partẽ Nicephorus Gregoras, ſuis in Syneſij Libellum de Inſomnijs Commentarijs, verbo tenus, tacito Pſelli nomine, tranſcripſit. Necnon Eiuſdem, *Breuis dogmatum Chaldaicorum declaratio*, Græcè, & Latinè

nè primùm edita eſt à Franciſco Patricio in Noua Philoſophia de Vniuerſis in Zoroaſtre, imperfectè tamen, & confusè, cum vtrumque commentarium eadem ſententia concludat, ſic enim claudit, Τούτων δὲ τῶν δογμάτων τὰ πλείω, καὶ Ἀριστοτέλης, καὶ Πλάτων ἐδέξαντο. οἱ δὲ περὶ Πλωτῖνον, καὶ Πορφύριον, καὶ Ἰάμβλιχον, καὶ Πρόκλον πᾶσι κατηκολούθησαν, καὶ ὡς θείας φωνὰς ἀσυλλογίστως ταῦτα ἐδέξαντο. *Horum autem dogmatum plurima & Ariſtoteles, & Plato ſuſceperunt. Plotinus verò, & Porphyrius, & Iamblichus, & Proclus omnia ſunt ſecuti, & tanquam diuinas voces ea ſuſceperunt.* Patricius in Pſellum ita animaduertit. *Similia his Pſellus poſtea tradidit, vtinam ſicuti prolixiùs, ita & diligentiùs, ſed qualiacumque ſint, non inutilia cognitu fuerint.* Neque hìc ſilentio prætereundum eſt, primam Expoſitionem in Chaldaica Oracula ab alijs Proclo Lydio adſcribi. ſic enim adnotatur ab illius ex ſcriptore in Codice DLXXII, Vaticano, Ἀλλαχοῦ εὗρον, Πρόκλου Λυδίου Ὑποτύπωσις. *Alibi inueni, Procli Lydij Hypotypoſis.* Nec dubito Proclum, rebus hiſce addictiſſimum, libellum de hac eadem re conſcripſiſſe. Sed ſiue Procli, ſiue Pſelli Opella eiuſmodi ſit, nulli bono fuerit id noſſe. Eandem eſſe exiſtimo in Bibliotheca Reginæ Galliæ, quæ priùs fuerat Ioannis Laſcaris, poſteà Petri Strozzæ; primò autem

Cardinalis Rodolphi, vt ſcribit Draudius in Blibliotheca Claſſica. Nec alia videtur quæ in Bibliotheca Antonij Auguſtini habebatur Cod. 219. *Pſelli explicatio dogmatum apud Aſſyrios*. Abſolutiùs poſteà cum Sibyllinis Oraculis, alijsq; Pariſijs prodijt, ſtudio Ioannis Obſopæi 1599. in 8. Eorundem Opuſculorum, diuerſa ab edita, in Latinum verſio habetur Manuſcripta Cod. 3122, Vaticano, Incerti.

Eiuſdem Commentarios in octo libros Ariſtotelis de Phyſica auſcultatione ex interpretatione Ioannis Baptiſtæ Camotij, Cardinali Gonzagæ conſecratos, edidit Venetijs Federicus Turriſanus Latinè 1554, in folio. Eos manuſcriptos Græcè extitiſſe in Bibliotheca Didaci Hurtadi, Cæſarei ad Venetos Oratoris, refert Geſnerus in Michaële Pſello, & Poſſeuinus in Apparatu. in alios etiam Ariſtotelis libros ſcripſiſſe manifeſtum eſt ex ijſdem, qui Viennæ ſcribunt fuiſſe eiuſdem, *Epitomē Philoſophiæ Ariſtotelicæ, de Generatione, & Corruptione, & Meteoris. Item Expoſitionem in Metaphyſica Ariſtotelis. Latentq; eiuſdem*, ſcribit Andreas Scotus Præfat. in Cant. Cantic. *Pſelli plurima in Eiuſdem Ariſtotelis Phyſicam, primamq; Philoſophiam, in Cæſaris Auguſti Viennæ Bibliotheca*.

Eiuſdem liber Περὶ δυνάμεων τῆς Ψυχῆς *De Facultatibus Animæ*, cuius illud eſt Principium,

pium, Οτι τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, αἱ μὲν εἰσὶν ἄλογοι, ſub Anonymi nomine, & titulo Δόξαι περὶ Ψυχῆς, *De anima celebres opiniones*, quaſi à libro longiore, & perfecto Εκλογαὶ, καὶ Χρηστομαθείαι editus eſt Græcè, & Latinè, à Ioanne Tarino Andegauo verſus, cum Origenis Philocalia; Zachariæ Scolaſtici, Epiſcopi Mitylenenſis, De mundi Opificio; & Anaſtaſij Synaitæ, De hominis ad imaginem Dei,& ſimilitudinem creatione, Lutetiæ Pariſiorum apud Sebaſtianum Cramoyſi 1624, in 4. Illum vetuſti Codices MS. Pſello vindicant,nec à Pſelli orationis ſtructura longè abeſt. Et, ni fallor,idem ipſe eſt, quem Pſello tribuunt, *De anima ſecundum variam Philoſophorum opinionem*, in Auguſtana Bibliotheca in Armario, Index Auguſtanus: & in Bibliotheca Imperatoris Viennæ, Spachius. Nec alius forſan eſt, qui in Bibliotheca Regis Gallorum, *Pſelli de Anima*, legitur.

Eiuſdem Annotationes in aliquot Gregorij Nazianzeni loca, cum Eliæ Cretenſis Epiſcopi, & aliorum, ſtudio, & opera Iacobi Billij Latinæ factæ ſæpiùs editæ ſunt, cum Gregorij Nazianzeni Operibus.

Eiuſdem Oratio Panegyrica in Simeonem Metaphraſtem edita Latinè cum Surio die 27. Nouembris. extat Græcè manuſcripta in Cod. Vaticano DLXVIII, quæ incipit, Τὸν μέγαν ἐν

βίῳ, καὶ λόγῳ Συμεὼν ἐπαινεῖν προθέμενοι. cum alijs eiuſdem Pſelli in eundem, quæ non multo infrà adnotabimus.

Eiuſdem Carmina in Cantica Canticorum interpretatus eſt Franciſcus Zinus Veronenſis; excuſa ſunt cum Theodoreti, Maximi, Nili explicationibus ſeparatim Venetijs, apud Hieronymum Polum 1573. in 4. & ſæpiùs cum Theodoreti Operibus. Tandem Antuerpię cum Catena Patrum, & Thaumaturgo in Eccleſiaſtem, à Peltano apud Gaſparē Bellerum, 1615. in 8. In hac editione primum caput Latinè conuertit Andreas Scotus, à ſecundo Zini vtitur interpretatione. Opuſculum inſcribitur Nicephoro Botaniatæ, Conſtantinopolitano Imperatori; quem στεφηφόρον, ideſt *coronam geſtantem*, Imperatorem ſcilicet appellat, vt & alios Imperatores in alijs Opuſculis compellare conſueuit, quidquid alij ſomnient. Ea primus è tenebris eruta Græcè publicauit Ioannes Meurſius, cum Polychronij, Euſebij, & aliorum in eadem Cantica expoſitionibus, Lugduni Batauorum 1617. Martinus Delrius Iſagoge in Cant. Cantic. cap. 5. refert Pſellum deficere in illa expoſitione, cuius eſt, vt ipſe ait, nimis conciſus abbreuiator. & oſcitanter nimis decipitur, dum ait Pſellum citari à Theodoreto, ab antiquiſſimo recentiſſimum, & qui nonniſi poſt octingentos ferè annos ſcripſerat. Commentarius

tarius item in Cantica ex tribus Patribus, ab eodem Pſello, ſi Index Bauaricus Cod. 99. fraudi non eſt, ſæpiùs cum Theodoreto Latinè editus, collectus eſt. En verba Indicis, *Item*, Commentarius *ex tribus Patribus Gregorio Nyſſeno, Nilo, & Maximo, collectore Pſello*.

Eiuſdem ad Michaëlem Imperatorem capita quædam Theologica, *de Trinitate, & perſona Chriſti*, Græcè, & Latinè, cum notis Ioannis Vvœgelini. Auguſtæ apud Georgium Viller, & Sebaſtianum Mylium 1608. in 8.

Eiuſdem Libellum, *de Lapidum virtutibus*, Philippus Iacobus Mauſſacus primus vulgauit, Latinè vertit, & emendauit. editus eſt Toloſæ Græcè, & Latinè anno 1615. in 8. Verum libellum hunc ante Mauſſacum Latinè, & Italicè redditum ab Adriano Spigelio Philoſopho, & Medico, & Gymnaſij Patauini Anatomico, apud Liberalem Cremam Philoſophum, ac Medicum Taruiſinum præſtantiſſimum conſeruari ad hūc diem, Epiſtola ſua mihi, vtriuſq; amiciſſimus, Iacobus Philippus Thomaſinus ſignificauit. Libelli item meminit Caſaubonus in Aelij Spartiani Antoninum Caracallam Notis. Et Iuſtus Ricquius in Epiſt. Cent. noua. epiſt. 29. in Saregica Bibliotheca inter alia Opuſcula Manuſcripta illum ſe vidiſſe refert.

Eiuſdem *Synopſis Legum* verſibus Iambricis.

 & Po-

& Politicis edita eſt Græcè, Latina interpretatione, & notis illuſtrata, opera, & ſtudio Franciſci Boſqueti Narbonenſis ex Bibliotheca Archiepiſcopi Toloſani, Pariſijs apud Ioannem Camuſat 1632. in 8. in nonnullis Codicibus inſcripta Imperatori Michaëli Ducæ. Alius Codex Vaticanus, vt notat idem Boſquetus, habet, Alexium, Τοῦ σοφωτάτου Ψελλοῦ εἰς τοὺς νόμους πρὸς τὸν βασιλέα κῦριν Ἀλέξιον. & vetus Sirmondi, Nicephorum, Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τῶν πολιτικῶν στίχων τῶν νόμου ἐκτεθέντων παρὰ τοῦ Κυρίου Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ, πρὸς τὸν Πορφυρογέννητον Κύριον Νικηφόρον, μὴ βουλόμενον προσέχειν τοῖς νόμου μαθήμασι διὰ τὸ κεχηνὸς τούτου πέλαγος. Titulus, vel Porphyrogennetæ cognomine, Nicephoro Botaniatæ adnexo, ſuſpectus eſt. Non dubito tamen Libellum, rerum ſummam gerentibus adeò neceſſarium, pro opportunitate diuerſis Imperatoribus inſcripſiſſe, vt præcipuas Iuris regulas, ex ipſis Iuris totius fontibus compendio pertractatas, & carmine quaſi lenocinio emollitas, abſque longioris lectionis tædio, ſi liberet, percurrerent; vt de eiuſdem Chryſopœia ſupra diximus. Ex his nonnulla ſub Scholiorum nomine vulgata olim fuere à Leunclauio Iuris Græco-Romani tomo 2. in Synopſi Legum Michaëlis Attaliotæ, tit. præſertim 16. 25. 28. 32. 37. 40. 42. 48. 83. qui, cùm non animaduertiſſet numerum carminum,

tan-

tanquam ſolutam orationem, excudit indiſtinctè.

Eiuſdem ad eumdem Michaëlem Ducam Carmina Politica, *de Dogmate*, Græcè idem Boſquetus cum Synopſi legum edi curauit, à Iacobo Sirmondo accepta. vna legitur, *De ſeptem ſacris Synodis Oecumenicis* Tractatus, editus Latinè tom. 3. Conciliorum, parte prima p. 400. Coloniæ Agrippinæ 1606. induſtria Seuerini Binij; & Græcè ſub Ioannis Pſelli nomine, cum Theodori Prodromi, & Nicephori Calliſti verſibus, Baſileæ apud Ioannem Bebelium 1536. in 8. Quem Ioanni etiam tribuit Ioannes Tilius Engoliſmenſis, in Apoſtolorum, & Sanctorum Conciliorum Decretis, impreſſis Pariſijs per Conradum Neobarium 1540. In hunc ipſum Tractatũ ſcripſit Franciſcus Feuardentius; & Bellarminus tradit Pſellum in eodem hallucinatum, in tempore, quo celebrata eſt prima Conſtantinopolitana Synodus, quæ fuit ſecunda ex quatuor primis; in Epheſina, quæ fuit tertia, Tom. 1. Controuerſ. 4. de Concilijs cap. 5.

Eiuſdem *de Nomocanone* Carmina Græcè edidit cum ſuperioribus Boſquetus, quæ cum laxiora ſint, alterius eſſe multùm dubitaui: nec fefellit me animus, nam in alio Manuſcripto Codice Conſtantino Pſello tribuuntur, Κωνσταντίνου προέδρου, καὶ ὑπάτου τῶν φιλοσόφων τοῦ Ψελλοῦ

Digitized by Google

Ψελλοῦ εἰς τὸν Νομοκανόνα ὑπόθεσιν. In Bibliotheca etiam Antonij Auguſtini Codd. 154. & 175. eidem Conſtantino Pſello tribuuntur. Sed cuiuſnam Opus ſit non videtur tanti, vt in eius Auctore inquirendo diutiùs immoremur.

Sub eiuſdem nomine circumfertur Syntagma Ἐκλελεγμένων ἀπὸ τῶν Ἰατρικῶν βιβλίων, περὶ δυνάμεως Τροφῶν, καὶ ὠφελείας, καὶ βλάβης, *De Cibariorum facultate, vtilitate, & noxa, ex Medicis libris collectum*, ad Conſtantinum Monomachum per literarum ordinem, cuius illud eſt principium, Πολλῶν, καὶ λογίων ὦ μέγιστε. Illud Simeoni Setho magiſtro Antiocheno tributum, & à Gyraldo latinè redditum Græcè, & Latinè Iſingrinius Baſileæ excudit in 8. 1538. Cùm verò non tantum ſententiæ, ſed verba etiam ipſa in vtroque reperiantur, exiſtimo, Collectaneis Pſelli nonnulla Simeonem à ſe, inter legendum animaduerſa, addidiſſe, vel quempiam tertium ab vtroque confeciſſe. quod ex Indice Manuſcripto colligi poterit, Σύνταγμα περὶ Τροφῶν. δυνάμεων τοῦ Ψελλοῦ, καὶ Συμεὼν τοῦ Μαγίστρου. *Syntagma de Alimentorum viribus Pſelli, & Simeonis Magiſtri*. Neque enim adduci poſſum, vt credam, Pſellum ſua à Setho, eruditiorem, eloquentioremq; à minus erudito, & eloquente mutuatum. Aliorum ſiquidem laboribus meliores, non deteriores euadere conamur. Et Pſellus Sethianis illis,

ve-

veluti aliena pluma amictus, candidiſſima ſua deturpaſſet. Viderat id quoque Gyraldus, Epiſtolaq; nuncupatoria omnibus ſignificauit. *De eadem*, ſcribit, *fermè re, & facultate ad Conſtantinum, huius, vt puto Michaëlis Ducæ parentem, Michaël Pſellus Libellum ante ſcripſerat, cuius eſt exemplum apud Meletium, Græcum totius Medicinæ Scriptorem, non eodem modò argumento, ſed iiſdem interdum penè verbis. Hunc ego Symeonem, multis licet in locis deprauatum, & mancum, cum Latinè quoquo modò vertiſſem; adiutus in primis ipſius Pſelli libello, tum eiuſdem altero à Georgio Valla in Latinum peſſimè conuerſum, tibi in omni medicæ facultatis.* &c. Rectè omnia, ſi illud excipias Conſtantinum Monomachum parentem Michaëlis Ducæ fuiſſe. quippe qui diuerſus omninò ſit à Conſtantino Duca Michaëlis parente.

Eidem Pſello librum Περὶ Ποδάγρας, *De Podagra* à nonnullis Codicibus tribui video, cuius illud eſt initium, Ἐπεὶ ὥρισε πρός με ὁ κράτιστος, καὶ ἅγιος, capitibus quadraginta ſex concinnatum; qui, cum ad Palæologos, quorum iuſſu fuerat conſcriptus, directus ſit, niſi Pſellum alium fingere, cui tribui poſſit, velimus, certè Pſelli non eſt. Auctor tempore Michaëlis Palæologi viuebat; cui à valetudinis cura erat, vt ipſe fatetur, Ἐπεὶ τοίνυν ἐκέλευσέ με ὁ θειότατος Βασιλεύς. εἰμὶ δ᾽ αὐτὸς ἀπὸ τῶν ἰατρῶν

αὐτοῦ,

αὐτοῦ, καὶ τὴν αὐτοῦ φύσιν, καὶ τὴν κρᾶσιν, καὶ ἰδιότητα, καὶ τὸ δυνατὸν εἰδὼς, οὐδὲ τὸ μὴ πρὸς ὀλίγον καὶ ἐὰν συνεῖναι αὐτῷ, τὰ πρὸς ἐμὴν ἀνήκοντα δυνάμιν καὶ τοῦτο τῷ ὁρισμῷ τούτῳ πειθόμενος ἤδη γράφω. *Quandoquidem igitur hoc mihi imperauit ſanctiſſimus Rex, è cuius Medicis ſum vnus, ideòque naturam eius, temperamentumq; noui, præſertim cùm diù cum eo verſatus fuerim, pro ea, qua mihi eſt ſcientia, de hoc morbo, vt eius obediam mandato, tractare incipio.* Etſi res in eo pertractatas, modum, & formam dicendi conſideras, aliaq; à dicendi, tractandiq; ratione Pſelliana longè abſunt. Vidi poſteà editum Latinè ſub nomine Incerti ab Henrico Stephano, inter Auctores Medicos, Tom. 2. ex verſione Marci Muſuri ad Scaram Triuultium, cuius de eo hoc eſt iudicium, *Quòd ſicut Auctor, quiſquis hæc ediderit, infans, & elinguis erat, vt qui neſciret, ſi quid vel arte didiciſſet, vel vſu compertum habuiſſet, exprimere* &c. Et ante aliquot annos, Græcè editum Pariſijs in 8. 1558. apud Guilielmum Morelium, Demetrio Pepagomeno vindicatum; & ſeorſim Latinè ex interpretatione doctiſſimi cuiuſdam Viri, quem ipſe non nominat. Cùm vero in multis Pſello tribuatur, licet illius non ſit, inter alia Pſelli monumenta edita locum habeat.

Et hæc Pſelli Opera edita ſunt, quæ mihi videre contigit. An alia item ſint non dum

noui.

noui. Illud ſcias Lector, alias item eſſe nonnullorum ex hiſce Operibus editiones, quas libens, volensq; omiſi. Satis ſit præcipuarum commeminiſſe. Vtinam & alia, quæ iam latent, eandem cum iſtis fortunam experirentur; ſed quandò peſſimorum hominum nequitia id fieri nequit, en aliquorum adhuc ineditorum Catalogum hìc attexam, quorum mihi memoria ſuppetit, & quo dicuntur eſſe in loco aperiam; vt, ſi detur aliquandò facultas, tibi poſſis tantos Theſauros comparare. Laudabóq; Auctores, vt vnde id habeam, tibi compertum ſit, & ſi quæ fraus deprehendetur, habeas tu etiam, in quos crimen referas. De quibus exactum tibi iudicium, certamq; narrationem non promitto, cùm ea præ manibus non fuerint. Illud certum eſt, ex his nonnulla eſſe bis, terue repetita, quædam etiam typis excuſa. Quia tamen ex ſola tituli notitia, eaq; varia, de toto tractatu non poſſumus ſententiam ferre, & vnum ab alio diſtinguere, quemadmodum in alijs inuenimus, ita tibi damus, quæ certò edita ſunt omnino prætereuntes. ſit ergo.

Pſelli liber *contra Eunomium*, Romæ in Vaticana ſeruatur: Geſnerus in Bibliotheca, Gilbertus Gaulminus notis in eundem Περὶ ἐνεργείας Δαιμόνων: & Franciſcus Feuardentius Præfatione in Petri Morelli interpretatio-

nem eiuſdem libelli de Dæmonibus.

Scholia eiuſdem in dictum quoddam Baſilij, Romæ: Geſnerus ibidem.

Epitome librorum Moyſis in 4. MS. in Bibliotheca Imperatoris Viennæ: Geſnerus.

Dioptra, ideſt Perſpectiua, continens quatuor ſermones in quibus animus, & corpus diſputant, in Bibliotheca Auguſtana: Geſnerus, & Index Auguſtanus. Plut. 6. num. 12. Hæc an eadem ſit cum Philippi ſolitarij Dioptra, iam edita Latinè, non poſſum diuinare. & fortè Indicis Auctor, Pſelli præfantis nomine deceptus, totum Dioptræ opus, à vero Scriptore Philippo auulſum, Pſello imprudenter nimis ſuppoſuit. Philippi tamen eſſe apparet, cùm eam, ex Bibliotheca Auguſtana depromptam, cum Cabaſila, Philotheo, Ioanne Carpathio, & Glyca Latinam vulgauerit Iacobus Pontanus Ingolſtadij, ex Typographia Adami Sertorij 1604. in 4.

Quaſtiones Theologicæ cum Reſponſionibus, ad Michaëlem Ducam, quibus & ad Phyſiologiam pertinentia continentur fol. in Bibliotheca Auguſtana, in Armario. Index Auguſtanus MS. infra etiã idem Index hæc habet, *Pſelli ad Michaëlem Comnenum varia capita Theologica*, Περὶ ἐνυποςάτου, *De Anima*, *De Virtutibus*, *& Phyſica*, *De ſenſibus*; *De ſimilitudine*, *& diſſimilitudine liberorum cum parentibus*; *De*

Em-

Embryone; De ſomnÿs; De circulis cœleſtibus; De Meteoris; De Lunæ Eclipſi; De Solis calore; De ſtellis; De Dioſcuris; De pluuia, grandine, niue, pruina, rore; De Typhone, & Ecnephia ventis; De Fulmine; De partibus Mundi; De Terræmotibus; De Tempeſtatibus; De ſalſedine maris; De Imbribus; De Fluminibus; De Stellarum luce; Quid neceſſitas, contingens, tempus, materia, forma, elementum? Quid Encyclopædia? De Literarum inuentoribus; De Amazonibus; De nominibus menſurarum; De circulorum initÿs; Quæ habeant cœlum, mare, ſol; De ortu ſolis triplici, Deq; igne cœlitus ad Philoſophi preces delapſo; De Potidea, Arcadia; De Ariſtotele, Cleanthe, Anaxagora; De Eubæa, Sicilia. Geſnerus item, *Eiuſdem de fide ad Michaëlem Ducam, iuncta eiuſdem Epitome Philoſophiæ Ariſtotelicæ, ideſt Phyſica, de Generatione, & Corruptione, de Meteoris cum ſupplemento Gregorÿ Niceni ad Petrum fratrem in 4. MS. Biblioth. Imperat. Viennæ.* Idem habet Iſraël Spachius in Nomenclatore Scriptorum Philoſophicorum, & Philologicorum. Item Romæ in Bibliotheca Sancto-Silueſtrina in Monte Quirinali eſt eiuſdem hic liber MS. Græcè, quem ego vidi. titulus erat. Ψελλοῦ πρὸς τὸν Βασιλέα Κύριν Μιχαὴλ τὸν Δοῦκαν. *Pſelli ad Imperatorem Dominum Michaëlem Ducam,* Capita erant, α, Ομολογία τῆς πίστεως. β, Περὶ

Ονο-

Ονομάτων τινῶν λεγομένων ἐν τῷ τῶν Χριστιανῶν δόγματι. γ, Περὶ ἐνυποστάσεων. δ, Περὶ Ὁμοουσίου. ε, Περὶ Ὁμοϋποστάτου. ς, Περὶ οὐσιώδους ἑνώσεως, καὶ διαφορᾶς. ζ, Περὶ ὑποστατικῆς ἑνώσεως, καὶ διαφορᾶς. η, Περὶ σχετικῆς ἑνώσεως. θ, Περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος. ι, Περὶ τρόπου τῆς ἀντιδόσεως. ια, Περὶ θείας ἑνώσεως. ιβ, Περὶ φύσεως. 1, *Profeſſio fidei*. 2, *De quibuſdam nominibus in chriſtianorum dogmate vſurpatis*. 3, *De enypoſtaſibus*. 4, *De Homouſio*. 5, *De Homoypoſtato*. 6, *De eſſentiali vnione, & differentia*. 7, *De Hypoſtatica vnione, & differentia*. 8, *De relatiua vnione*. 9, *De ſancta Triade*. 10, *De modo retributionis*. 11, *De diuina vnione*. 12, *De natura*. Quæ omnia an vnum opus ſint, vel diuerſa, iudicabunt, qui legent. Ego exiſtimo vnum eſſe, attamen in vno Codice abundantiùs contineri; ex omnibus tamen vnum poſſe confici perfectum, & omnibus partibus abſolutum. Quæ prouincia non eſſet omnino eruditis Viris contemnenda. Conſule etiam, quæ nos de hoc eodem Opere inferiùs dicemus: Obiter tamen hìc animaduertam, titulum ſecundi Auguſtani non carere nota falſitatis, qui nobis pro Michaële Duca, Michaëlem Comnenũ obtrudit, cuius auctoritate deceptus Vvœgelinus in ſua editione retinuit, & in Notis, Conſtantini Ducæ filium Michaëlem inter Comnenos, mira ἀνιστορησίᾳ refert, cum omninò eſſet

eſſet immutandus reclamantibus cæteris Codicibus, qui omnes vno ore Michaëlem Ducam proponunt, cui Capita illa nuncupauit. Marquardus Freherus in Chronologia Imperij Vtriuſque, *Ad Michaëlem Ducam ſcripſit Michaël Pſellus ea ætate in Iure, & Philoſophia ſcientiſſimus, & πολυγραφώτατος Synopſim legum verſibus Politicis; extat MS. in Biblioth. Palatina, & Conſtantinopolit. Eiuſdem Pſelli ad hunc Ducam reſponſiones ad diuerſas quæſtiones Theologicas & doctrina omnifaria CXCIV, capitibus comprehenſa, in Bibliotheca Palatina.* Codices hi, ſicut & reliqui Græci, & Latini Manuſcripti decantatiſſimæ illius Bibliothecæ, meis laboribus, & vigilijs integri, incolumesq; in Vaticana aſſeruantur. Quod certè omni admiratione dignum eſt, Deiq; ſummi muneri aſcribendum, in tam vaſto itinere, ſæuiſſimo tempore, tempeſtate hyberna, ac pluuia, rerum omnium penuria, per Oppida, ac ditiones hoſtium tantum Librorum numerum ſartum tectum Romam importatum ita, vt ne ſchedula quidem perierit. Sed ad Pſellum.

Opuſcula quædam *in Paſſionem, & ſepulturam Chriſti*. Libellus dictus, *Antichriſtus*; *De Paradiſo*; *In Natalem Chriſti*, in 4. Biblioth. Imperatoris Viennæ, Geſnerus, Poſſeuinus.

Εἰς τὴν σταύρωσιν τοῦ Κυρίου. *In Crucifixionem Domini*, in Bibliotheca Cardinalis Columnæ,

Gretſerus notis in Orationem Macarij Chryſocephali, De exaltatione S.Crucis Tom.2. de Cruce. Non conſtat, an de hac intelligat amplificator Geſnerianæ Bibliothecæ, *Georgij Nicomediæ Archiepiſcopi de Cruce, quam falsò quidam Pſello adſcripſere, Græcè MS. in 4. Biblioth. Imper. Viennæ.*

Compendioſa expoſitio in Ariſtotelis libros de Naturali Auſcultatione, extat in Bibliotheca Didaci Hurtadi, Geſnerus. in Bibliotheca Bauarica Cod. 145, Index Bauaricus. & in Bibliotheca Imperat. Viennæ, Iſraël Spachius.

Synopſis Logicæ Ariſtotelis, in 4. in Biblioth. Auguſtana in Armario num. 5. Index Auguſtanus.

Expoſitio in Metaphyſica Ariſtotelis, in Italia, Geſnerus.

Commentarius in Ariſtotelis verba, Ars artium, & ſcientia ſcientiarum, & Quomodo omnia à Philoſophia dependeant, in Italia, Geſnerus.

In Pſychogoniam Platonis. in Italia, Geſnerus: in Bibliotheca Auguſtana fol. in Armario, Index Auguſtanus MS. in Bibliotheca Imper. Viennæ in 4. Iſraël Spachius.

Expoſitiones variæ in varios Platonis locos, in Biblioth. Bauarica Cod. 165, Index Bauaricus.

Συνοπτικὸν σύνταγμα τῆς φιλοσοφίας in Bibliotheca Ioannis Sambuci, Geſnerus.

Varia

Varia Philoſophica, Romæ in Vaticana. Geſnerus.

Phyſica, *Aſtronomica*, *Muſica*, *Arithmetica*, *Geometrica*, *iunctis opinionibus de Anima*, in 4. Biblioth. Imperat. Viennæ, Geſnerus.

Interpretationes dubiorum naturalium, Biblioth. Imperat. Viennæ, in 4. Geſnerus, & Iſraël Spachius.

Solutio vnius, atque alterius quæſtionis Aſtrologicæ, Biblioth. Auguſtana, 4. in Armario, Index Auguſtanus Manuſcriptus.

Inter Libros, quos Bibliothecæ Lugdunobatauæ Ioſephus Scaliger legauit, in Indice Græcorum Manuſcriptorum in fol. legitur cum Heronis Geometrica, *Pſelli quædam Aſtrologica*, An eadem, vel diuerſa cum ſuperioribus non poſſumus diuinare. An etiam illa ſunt, quæ ſub illo Libello de quatuor ſcientijs mathematicis continentur? ſed ſuſpendo iudicium.

Expoſitio Mathematices in Timæo Platonis, de anima generatione, ſiue eſſentia, fol. Bibliotheca Auguſtana in Armar. Index Auguſt. MS. An eadem cum Pſychogonia?

Opus Græcum ex Libris medicinalibus, ordine Alphabeti, Romæ, in Vaticana, Geſnerus, Paſchalis Gallus, & Ioannes Georgius Schenchius in Biblioth. Medica.

Ecloga vtilis ex libro Parallelorum. Ibidem. Geſnerus, & Spachius.

E 3 *En-*

Encomia diuerſa: Ibidem, Geſnerus.

Monodia, Romæ in Vaticano, Geſnerus.

Explicatio in librum Dioſcoridis, in Bibliotheca Manuëlis Eugenici, & Ioannis Suzij, Antonius Verderius in Supplemento, & Schenchius in Biblioth. Medica.

Aenigmata, in Biblioth. Bauarica Cod. 38.

Meurſius *Hiſtoriarum* Opus Pſellum ſcripſiſſe autumat, illudq; laudari à Zonara tom. 3. in Iſaacio Comneno, & in Romano Diogene. itē à Theodoro Metochita Hiſtor. Sacrę lib. 2. Cedreno, Ioanne Curopalata in Hiſtoriæ ſuæ initio, Michaële Glyca in Annalibus ſemel, atque iterum, erat etiam in Catalogo exhibito Grammatico, apud Antonium Verderium, in Supplemento.

Gaulminus de Pſelli ſcriptis hæc habet. *Alia illius in regia pariter, & Vaticana extare certum eſt, vt* ψυχογονίαν *Platonis*, ἐπιτομὴν τῆς ἰατρικῆς, *Comment. in Ariſtotelis Categorias, Metaphyſ., lib.* περὶ ἑρμηνείας, *Porphyrij quinq; voces, Contra Eunomium librum vnum, De legibus duos*, μονῳδίαν, ἐγκώμια *diuerſa. Epiſtolas item elegantes laudat in Adagio* ἄκαπνα θύειν *Caſaubonus in Athenæum*.

Plura etiam enumerat Antonius Verderius in Supplemento Bibliothecæ Geſnerianæ ex Bibliothecis Conſtantinopolitanis. Nam inter alia apud Ioannem Suzium erant, Michaëlis

Pſelli

Pſelli *Explicatio in Pſalterium Dauidis. In Gregorium Nazianzenum.* In Catalogo à Grãmatico exhibito, *Medicinale Michaëlis Pſelli. Liber Philoſophicus. In philoſophica Ariſtotelis. Aſtronomicum. Explicatio in Myſticam Philoſophiam. In quinque voces Porphyrij. In Topographica Strabonis, & Ptolemæi. In Arithmetica. In Galeni explicationem in quatuor libros reſolutionis Hippocratis. Menandri Comediæ xxiiii,* ò Theſauros! *explicatæ à Michaële Pſello.* In Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi. *In Elenchos Sophiſtarum. Scholia in definitiones. De motu temporis. De circulo Solis, & Lunæ. De inuentione diei Paſchatis. De Angelis, & Dæmonibus. De nouis morborum appellationibus. De votis ſpirituum. De diuiſione animalium. In ſalutationem Angelicam. In phyſica Ariſtotelis.* præter alia multa, quorum ſuprà meminimus. Infra quoq; nonnulla alia recenſebimus. Et in Bibliotheca Antonij Auguſtini, Pſelli *Apophthegmata*, Cod. 227. *Explicatio Mathematicæ ſpeculationis in Platonis Timæum. Abſoluta enarratio de Lemmate. Explicatio de Platonica aurigatione animorum, & de militia Deorum in Phædrum. Explicatio nodi difficilis, quo pacto ex quinque ſecuplum eſt, & quod circa quinque figuras alia figura non ſtatuatur, contenta ſub æquis lateribus, & rectangulis inter ſe æqualibus;* Cod. 191.

Hæc ſunt,Lector,Pſelli monumenta, quę hactenus, vt mihi videtur, in iſtis Bibliothecis repoſita latent, quæ non ſolùm videre, ſed etiam queas, vt ita dicam, vſurpare. vſurpabis enim, dum conferendi, interpretandi, edendique copia data, ipſe in tantum ſcriptorem ſtudium, & tempus inſumes. Scriptioni meæ finem hìc imponere peropportunum videbatur; habes enim ni fallor exactam Pſelli ſcriptorum enumerationem; tamen, ne Rempublicam literariam fraudare videar, de qua benè mereri ſemper ſollicitus ſum, en tertium hìc adſcribam Catalogum Librorum Pſelli, quos,dum ſemper aliquid noui auidus capto, mihi legiſſe contigit. Mirum enim eſt, vt animus ad res nouas ſemper geſtiat, nullis laboribus, nullis ſuccumbens vigilijs. Scio aliam hominibus beatitatem paratam, ad quam totis conatibus contendere vnuſquiſque debet: quòd ſi neſcirem, in ſola optimorum Scriptorum lectione collocandã eſſe exiſtimarem: & in illis conſeruandis occupatum ſummam ducerem felicitatem. In quibus omnem noſtram diligentiam, indulgentiamque conſumi iucundiſſimum, ac digniſſimum eſt. Mihi ſanè lumen ſolis, dies, vitaque ipſa erunt ingrata,& amara, ſi, quæ legam, non habeam: ſi monumenta clariſſimorum virorum defecerint; præ illorum namque dignitate, & ſuauitate, diuitiæ, voluptates, & quid-

quid apud homines in pretio eſt, ſordes ſunt, & nugæ. Hæc itaque ſitis, ſiue furor (liceat propenſi ad literas animi cupiditatem, quæ neſciat modum, ita appellare) dum mihi aſſiduè nouos Auctores inueſtigandi ſtudium ingerit, ſemper nouum quid ingenio obijcit; quod poſtquam didici, angor, & doleo me illo, tanto tempore fruſtratum fuiſſe. Hinc magis, ac magis impellor concitatioribus ſtimulis. Dabo igitur tibi, Lector, ſine fuco, & fallacijs numerum Librorum Manuſcriptorum Pſelli, qui iam latent in Bibliothecis, nec lucem viderunt, & eorum ſimul principia, vt rerum harum tibi notitiam habeas dilucidiorem. ad Rhodum ipſam, & ſaltum. Viſi igitur, aut lecti Pſelli à me Libri ſunt;

Στίχοι πολιτικοὶ, Περὶ Γραμματικῆς πρὸς Κύριν Κωνςαντῖνον τὸ Μονομάχον. *De Grammatica ad Conſtantinum Monomachum, Carmina Politica*, P. Μαθέτω σοι Γραμματικῆς, καὶ τῆς Ορθογραφίας.

Πρὸς τὸν αὐτὸν, Περὶ Ἀντιστοίχων. *Ad eundem, De Antiſtoechis*. P. ἀγίωρος γὰρ ὁ ἄγγελος, ἀγῆλαι τὸ σημαίνω. Hæc duo à pleriſque in vnum veluti corpus digeri, & ſub Grammatices nomine laudari, noui. Codex tamen Vallicellanus in duo diuidit, ſecundo primum, alijs etiam aliorum interiectis, primo ſecundum tribuens locum; & argumentum vtriuſque diuerſam etiam

poſcit

poſcit tractationem. Nec in vnum Grammaticæ regulæ, & dictionum expoſitiones, niſi confundas omnia, coaleſcunt. Meminit Caſaubonus in Athenæum lib. 2. cap. 26. *Pſellus in verſibus politicis, quibus obſcuriores voces expoſuit.* Auctorem horum eſſe Pſellum Michaëlem nullus dubito. Meurſius tamen Ioannem, cui de virtutibus, ac vitijs Iambos tribuit, horum Auctorem inſinuat; cùm exiſtimet Ioannem eſſe quem in ἡγήτορες laudat Suidas, Λέξει δὲ καὶ ὁ Ψελλὸς, Ἡγητορία πέφυκε τῶν σύκων ἡ παλάθη. Eundem Pſellum ſæpiùs à Suida laudatum inueni, in Δέρτρον. Δέρτρον, τοῦ ἐντέρου τὸ λεπτὸν λέγει ὁ Ἱπποκράτης. φησὶ καὶ ὁ Ψελλὸς, τοῦ δὲ ἐντέρου τὸ λεπτὸν καλονομάζει δέρτρον. & Γνώρας, Γνώρας ὁ ἀλλότριος, τοῦ Ψελλοῦ, Γνώρας ὁ ἀλλότριος, καὶ γέρδης ὁ ὑφάντης. Quæ cùm in his de Grammatica, & Antiſtœchis legantur, non alium horum, quam Ioannem Auctorem Meurſius nobis intrudit.

Τί ἐστι Βαβουτζικάριος. *Quid ſit Babutzicarius.* P. Ὁ μέν τοι Βαβουτζικάριος ἐξ.

Περὶ τοῦ Γιλλοῦ, *De Gillo.* P. Ἡ δὲ Γιλλὼ τοῦτο δὴ τὸ ἀρχαῖον, καὶ.

Πόθεν τὸ τοῦ Κερατᾶ ὄνομα. *Vnde nomen Cornuti originem habuerit.* P. Τέτριπται ἐν τῇ συνηθείᾳ τοῦ βίου τὸ τοῦ Κερατᾶ ὄνομα.

Τί σημαίνει τὸ τοῦ Καίσαρος ὄνομα. *Quid ſibi velit Cæſaris nomen.* P. Τὸ τοῦ Καίσαρος ὄνομα.

Εἰς

Εἰς τὸ, εἴ τι ἔφθαζεν. *In illud, ſi quid aduenit.* P. Εφθαζέ τις εἰπὼν, ὅτι ἔφθαζεν.

Εξήγησις εἰς τὸ, Λίγξε βιὸς, νευρὴ δὲ μεγάλ' ἴαχεν. *In illud, Stridit arcus, neruus autem valdè ſonuit.* Homeri Iliad. δ. v. 125. P. Εστι μὲν ὧδ' ὅπερ εἰρήκειν οἱ θύς ἐρωτηθείς.

Εἰς τὴν ἐν Νικομηδείᾳ λεγομένην Ακολὴν. *In Intellectionem ſic dictam, quæ Nicomediæ eſt.* P. Θαυμάζουσιν οἱ πολλοὶ τὸ ἐν Νικομηδείᾳ ἦχεῖον.

Τίς ἡ διάκρισις τῶν Συγγραμμάτων, ὧν τῷ μὲν ἡ Χαρίκλεια, τῷ δὲ ἡ Λευκίππη ὑπόθεσις καθεστήκατον. *Quænam ſit Scriptionum differentia, quarum alteri Chariclea, alteri Leucippe argumento ſunt.* P. Πολλοὺς οἶδα καὶ τὸ ἄγαν.

Περὶ παραδόξων ἀκουσμάτων. *De mirabilibus auditionibus.* P. Μηδὲ καινῶν ἀναγνωσμάτων εἴης. Libellum Schediaſmate illuſtrauimus.

Εγκώμιον εἰς τοὺς Κόρρεις. *Laus Cimicum.* P. Οἱ δὲ πολλοὶ τοὺς Κόρρεις κακίζουσιν.

Εγκώμιον εἰς τὸν Φθεῖρα. *Laus Pediculi.* P. Αλλ' ὁ Φθεὶρ ἴσως τῇ Ψύλλῃ.

Εγκώμιον εἰς τὴν Ψύλλαν. *Laus Pulicis.* P. Τὸν Κώνωπα φασὶν ὡς Ελέφαντα, καὶ ἵνα γε καθ' ὁδόν. Huius meminit Ioannes Izetzes chiliad. 11. Hiſtor. 185.

Ο Μιχαὴλ μὲν ὁ Ψελλὸς Ψύλλας ἐγκωμιάζει,
Ημῶν πρὸ χρόνων ἑκατὸν ἀκμάζων ἐν τῷ βίῳ.

Michaël quidem Pſellus Pulices laudat, annis ante nos centum florens in vita.

Πρὸς

Πρὸς τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Σέργιον, εἰπόντα μήποτε δηχθῆναι ὑπὸ Ψύλλης. *In diſcipulum Sergium, qui dixerat, nunquam ſe morſum à Pulice.* P. Καὶ ὡς ἀληθῶς ἄπορον, εἰ πάντων.

Πρὸς τὸν αὐτοῦ Παπᾶν. *Ad ſuum Papam.* P. Καὶ ποταπὸς Παπᾶς. ὁ Παπᾶς.

Ἐγκώμιον εἰς τὸν οἶνον. *Laus Vini.* P. οὐκ οἶδα πότερον ὡς ἀηδοζμίαν.

Πρὸς τινα Κάπηλον μεγάλαυχον, καὶ φιλοσοφοῦντα διάκενα. *In Cauponem quendam ſuperbum, & fruſtrà philoſophantem.* P. Ἀλλὰ ποίας ταῦτα φιλοσοφίας, λογιώτατε ἀδηφε.

Εἰς τινα Κάπηλον γενόμενον νομικόν. *In Cauponem leges pertractantem.* P. Εἶτα εἰ σέ τις δικάζειν ἐπιτεξάμμενον. Leuiſſima iſta ſunt, & minus ſeria; at oſtentandi ingenij cauſa, & eloquentiæ diuitias, & vim, quæ res auget laudando, vituperandoque rurſus affligit, & quod ſpectabilius eſt, parua pro magnis approbat, itemque magna attenuat, & ad minima deducit. Licuit ſemper, & antiquis, & ſubſecutis deinceps temporibus eloquentiſſimo cuique, & nunc licet. Argumenta ſimilia, infames materias, vel inopinabiles nuncupabant. Flagitioſa ſiquidem ſi commendarent, ἄδοξα, καὶ ἄτοπα, ſi præter hominum opinionem, παράδοξα aggredi dicebantur. Ranarum pugnam Homerus; vnus è ſapientibus Græciæ Pittacus Molam laudauit; Dio Pruſſæus exornauit Pſittacum; Polycrates

Mures;

Mures; Teredinem Clitarchus; Muſcam Lucianus; Themiſon Plantaginem; Marcion Raphanum; Eraſiſtratus Lyſimachiam; Pythagoras Bulbos; Diocles Rapam; Phanias Vrticam; Cato Braſſicam; Mortem Alcidamas; Ariſtophanes Paupertatem; Febrem Quartanam Phauorinus; Syneſius caluitium; alij Salem, quod ridet Plato in Conuiuio, alij Vomitum, Ollas, Inſecta, & quę ſunt huius generis, quę Plutarchus, & Iſocrates. & noſtra tempeſtate alij magnifica, ac diſerta Oratione laudibus proſecuti ſunt; hic quidem Ouum, ille Aſinum, alius Ebrietatem, alius Stultitiam, alius Mendacium, & quid non? quæ in vnum Volumen ſub Theatri ioco-ſerij nomine congeſſit Gaſpar Dornauus, & publicauit non ſine Appendice. &, quod magis mirere, Vittembergæ Bruno quidam Nolanus impiè præconium Diaboli recitaſſe dicitur; & quidam alius, quem nominare prætermitto, Lictoris publici: verùm pro tanto in Acherontis Miniſtros beneficio, reliqui Italiæ Lictores, nè ingrati eſſe viderentur, datis ad Laudatorem literis, gratiam referre conati ſunt, officia ſua polliciti, cum tempus adfuerit, benè, & benignè ſeſe illi præſtituros. Non mirum itaque ſi Pſellus etiam noſter, ſui experiendi gratia, in contemptiſſimis iſtis ſtylum exercuit. Memini me fusè admodum in Rhetoricis dubitaſſe, Difficiliusne ſit, ideoque præſtantius, & admirabilius

res mi-

res minimas, vel etiam malas dicendo exornare, an quæ his contraria, vt Virtutem, Sapientiam, & Viros his ipſis celebres, & illuſtres. Nunc, vt Lectorem, lectione operum Pſelli defeſſum ſubleuemus, pauca ex multis illis adducemus pro vtraque parte ex ingenio aſſerenda. Iſocrates ſimiles conatus verbis etiam acerbiſſimis, pluribus in locis inſectatur; Plato deridet in Conuiuio; Syneſius in Epiſtolis improbat; eoque præcipuè, ſi, quæ totis viribus conſectamur, improba dicacitate vituperentur; vt de Carneade vituperante Iuſtitiam traditur. Adde; ſicut longè præſtabilius eſſet de rebus vtilibus mediocres opiniones habere, quàm ſuperuacanearum exquiſitam cognitionem; & paululum eminere in magnis, quàm in paruis, præſertim ijs, quæ vitam nihil iuuant, excellere; ita & in dicendo philoſophandum eſt. Et quis neſcit grauitatem ſcurrilitati, res ſerias ludis, & iocis eſſe laborioſiores? idq; ex eo intelligitur, vt dicebat Iſocrates in Helenæ laudat. quòd neminem vnquam illorum verba defecerint, cum hi vniuerſi lõgè tenuiùs dixerint, quàm argumenti magnitudo poſtulat, adeò de rebus luculentis difficile eſt aliquid afferre in medium, quod nemo ante vſurparit; de rebus autem contemptis, & humilibus, quidquid in buccam venerit, omne proprium fuerit. Videtur tamen magis egregium primum: primi enim eloquentiæ Magiſtri, qui ſibi lau-

bi laudem comparare, & omnes in ſui admirationem trahere ſtuduerunt, ſimilia argumenta vſurparunt, Homerus, Gorgias, Protagoras, alijq; non pauci, &, poſt hos multò plures. Atque has materias veteres adorti ſunt, non Sophiſtæ ſolùm, ſed Philoſophi quoque, vt probat A. Gellius lib. 17. & Philoſtratus in Vitis Sophiſtarum. Nec dicendum eſt, tot eruditos homines in hac re fuiſſe deceptos: eorum apud omnes æſtimatio ſingularis id negat. Et, dum materiæ difficultate magis exercentur ingenia, magis etiam lucent: etenim vbi deficit materia propter improbitatem, aut tenuitatem, ibi eloquentiæ lumina, & vires magis intenſæ vehementiora ſpicula in audientium animos contorquent; ſuique copia in maxima inopia ingerunt admirationem. Magis enim facundiæ opes in rebus laude carentibus oſtentantur. Hinc omnibus, ſibique iſti Scriptores perſuadent, Ὡς εἰ περὶ πονηρῶν πραγμάτων ἔχουσι τὶ λέγειν, περὶ τῶν καλῶν, καὶ ἀγαθῶν ῥαδίως εὐπορήσουσι. *Sc, cùm de rebus adeò improbatis verba ſuppetant, ad res præclaras exponendas luculenta oratione facilè abundaturos*. Nec malè Sidonius Apollinaris, *Nam moris eſt eloquentibus Viris ingeniorum facultatem, negotiorum probare difficultatibus; & illic ſtylum peritum, quaſi quendam facundi pectoris vomerem figere, vbi materia ſterilis argumentum, velut arida ceſpi-*

ceſpitis macri gleba ieiunat. Nec minutæ beſtiolæ minùs neceſſariæ exiſtimantur. Nam eæ quoque in ſuo genere pulchræ ſunt, & aliquid decoris vniuerſitati rerum, tamquam in communem Rempublicam, pro ſua portione, conferunt; vt præter alios animaduertit Ariſtoteles 1. de partibus Animal. cap. 5. Diuinus quippe Artifex ita magnus eſt in magnis rebus, vt minor non ſit in paruis. Rectèque à Plinio lib. 11. Natur. Hiſtor. cap. 2. ſcriptum eſt. In magnis corporibus; aut certè maioribus, facilem officinam ſequaci materia eſſe: in paruis, atque ſua exilitate nullis, multam rationem, immenſam vim, inextricabilem perfectionem; & rerum naturam nunquam magis, quàm in minimis totam eſſe. Eoque ſpectat illud D. Auguſtini lib. 22. de Ciuit. Dei cap. 24. *Ea plus habent admirationis, quæ molis minimum. Plus enim Formicularum, & Apicularum opera ſtupemus, quàm immenſa corpora Balænarum*. Sed de paruis pauca hæc etiam ſatis. Cætera Pſelli proſequamur.

Εἰς τὸ αὐτοῦ ἔγγονον ἔτι νήπιον ὄντα. *In ſuum Nepotem adhuc infantem*. P. Οὐκ ὄψομαί σε ἴσως φίλτατόν μοι βρεφύλλιον.

Ἐγκώμιον εἰς τινὰ Νικόλαον Μοναχὸν γενόμενον Καθηγούμενον τῆς ἐν Ὀλύμπῳ Μονῆς. *Laus cuiuſdam Monachi Nicolai, qui in Olympi Monaſterio Præſes fuerat*. P. Υψηλότεροι μὲν τῶν ἀπὸ τῆς.

Ἐγκώ-

Ἐγκώμιον εἰς τὸ Μοναχὸν Ἰωάννlw τὸ Κρυσυλᾶν τὸ ἀναγνόντα ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ. *Ioannis Cruſtulæ Monachi laus, qui in S. Vrna legerat*. P. Τί τοῦτο; εὐθὺς γὰρ εἰσδεδυκότα με τὸν ναὸν.

Ἔπαινος τοῦ Ἰταλοῦ, *Laus Itali*. P. Ὡς εὖ τῷ Ἰταλῷ. εἰδὲ βούλοιτο.

Πρὸς τοὺς μαθητὰς, Περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. *Ad Diſcipulos, de eodem argumento*, P. Οὐδεὶς παρ' ἡμῖν ἔτ' αἰχμητὴς, ἔτ' ἀκοντιστής.

Πρὸς τοὺς βασκαίνοντας αὐτοῦ, *Contra ſui Obtrectatores*. P. Ὑμᾶς μὲν ὅπως, λέγω δὲ τοὺς.

Πρὸς τοὺς αὐτοὺς. *In eoſdem*. P. Οὐθ' ὑμῖν βασκανίας περιλέλειπται ἀφορμή.

Κατά τινος λοιδορήσαντος αὐτὸν ἀφανῶς. *Contra quendam, qui illi clanculum maledixerat*. P. Πρὸς τὴν λοιδορίαν ὁ λόγος.

Πρὸς τοὺς μαθητὰς ἀπολειφθέντας τῆς ἑρμηνείας τοῦ περὶ Ἑρμηνείας. *Ad Diſcipulos, qui interpretationi libri Ariſtotelis de Interpretatione non interfuerunt*. P. Πρὸς τοὺς ἀπολειφθέντας ὁ λόγος.

Ὅτε ἐβράδυναν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τῇ τῆς σχολῆς ζωγραφίᾳ. *Cùm diſcipuli tardè ad conuentum Scholaſticum proceſſiſſent*. P. Οὐδὲν καινὸν ποιεῖτε, οἵτε δοκοῦντες ὑμᾶς φιλόσοφοι.

Μονῳδία ἐπὶ Ῥωμανῷ Ῥεφερενδαρίῳ, *In Romanum Referendarium, Monodia*. P. Πολλοὺς ἐγὼ τῶν φίλων τεθνηκότας.

Μονῳδία εἰς τὸν Πρόεδρον Κύριον Μιχαὴλ τὸν Ραδηνόν, *In Antiſtitem Dominum Michaëlem Radenum*,

denum, Monodia. P. Τοῖς μὲν ἄλλοις τῶν.

Μονῳδία εἰς τὴν τοῦ Ακτουαρίου Ιωάννου ἀδελφὴν, *In Actuarij Ioannis ſororem, Monodia*. P. Ω ποίας ὁ Δαίμων ἀφορμὰς λόγων.

Μονῳδία εἰς Ιωάννην τὸν Πατρίκιον ὁμιλητὴν αὐτοῦ ὄντα, *In Ioannem Patricium diſcipulum, Monodia*. P. Κωφὸν ἡμῖν τὸ ἀκροατήριον.

Ιωάννῃ Βούρτζῃ Βεστάρχῃ, τελευτήσαντος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, *Ad Ioannem Burtzem Beſtarcham, ob obitum illius Fratris*. P. Οὐκ οἶδα τίνα σοι.

Επιτάφιος εἰς τινα φίλον αὐτοῦ, καὶ συμμαθητὴν, *In quendam Amicum, & Condiſcipulum, Oratio funebris*. P. Εγὼ μὲν ἅμα ἀνακωχήν.

Επιτάφιος εἰς τὴν θυγατέρα Στυλιανὴν πρὸ ὥρας τοῦ γάμου τελευτήσασαν, *In filiam Stylianam, quæ ante nuptiarum tempus mortem obijt*. P. Θυγατέρα τοῖς λόγῳ τιμῶν.

Επιτάφιος εἰς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα, *In Matrem, Oratio funebris*. P. Τὸ ἐγκώμιον, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς.

Επιτάφιος εἰς Ειρήνην Καισάρισσαν. *In Irenem Caſariſſam, Oratio funebris*. P. Εἰ κωμιάζειν καὶ ταυτὸ, καὶ θρηνεῖν ἐπιτάφια.

Εγκώμιον εἰς τὴν Δεσποιναν. *Laus Imperatricis*. P. Εδει ποτὲ τὴν δαίμονα ταύτην.

Εἰς τὸν Βασιλέα τὸν Διογένην ὡς ἐκ προσώπου τινὸς τῶν πολιτῶν. *In Diogenem Imperatorem; loquitur vnus è Ciuibus*. P. Νῦν πρῶτον ὁπλίτην Βασιλέα τεθέαμαι.

Πρὸς Βασιλέα τὸν Δοῦκαν, *In Ducam Imperatorem*.

torem. P. Δέσποτα μου ἅγιε αὐτοθεώρητα.

Δημηγορία εἰς τ Βασιλέα τ Δοῦκαν. *In Ducam Imperatorem*, Concio. P. Εἰ καὶ περὶ τ μεγάλου τούτου ζοπάρου.

Ως ἀπὸ προσώπου τ Βασιλέως. *Tamquam ex Imperatoris perſona*. P. Παντοδαπόν τι χρῆμα, καὶ πολυέραστον βασιλεύς.

Προσφωνηματικὸς πρὸς τ Κύριον Μιχαὴλ τὸν Δοῦκαν. *In Dominum Michaëlem Ducam Proſphonematicus*. P. Λέλυταί μοι τ ἀφωνίας.

Σιγέντιον δημηγορικὸν παρὰ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Δούκα. *Selentium pro concione dictum ab Imperatore Michaële Duca*. P. Εἰ καὶ πολλοῖς τῶν βασιλέων ἔθος ἐστὶν ἐξ ὑψηλοτέρου.

Σιγέντιον ἐκφωνηθὲν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τ Βασιλίσσης Κυρίας Θεοδώρας, *Selentium dictum ſub Imperio Dominæ Theodoræ*. P. Η τῶν ἀρετῶν Βασιλὶς μετ τ τῶν ὡρῶν Βασιλίδος.

Χρυσόβουλον, *Aurea Bulla*. P. Οὐ θαυμαστὸν εἴτις τ μέγαν θεώμενος ἥλιον ἀπείρῳ φωτί.

Λόγος ὑποθήκην φιλίας εἰσηγούμενος τοῖς ἀνεψιοῖς τοῦ Πατριάρχου Κυροῦ Μιχαὴλ. *Oratio, præcepta amicitiæ tradens Nepotibus Patriarchæ Domini Michaëlis*. P. Πολλάκις ἐθαύμασα ὅτι με τῶν ἄλλων.

Πρὸς τ οἰκεῖον Γραμματικὸν, *In proprium Grammaticum*. P. Υπὲρ σοῦ πρὸς τοὺς κατ σοῦ τ λόγον πεποίημαι.

Λόγος εἰς τ ἀνακομιδὴν τ τιμίου λειψάνου τ ἁγίου

 Προ-

Πρωτομάρτυρος Στεφάνε. ἐκδοθεὶς αὐτοσχέδιος. *Oratio in Tranſlationem venerandarum reliquiarum Sancti Protomartyris Stephani; dicta ex improuiſo*. P. Ο Κύριος ἡμῶν Ιησοῦς Χριστὸς ὁ πατὴρ πάντων τῶν ἐλπιζομένων.

Λόγος ἐπὶ τῷ ἐν Βλαχέρναις γεγονότι θαύματι. *In Miraculum in Blachernis patratum, Oratio*. P. Οὐ πολιτικὸν τοῦ πολιτικοῦ ζητήματος τὸ.

Εἰς τὰ θαύματα τοῦ Αρχιστρατήγου Μιχαὴλ. *In Miracula militiæ Principis Michaëlis*. P. Σκοπὸς μὲν καὶ τέλος ἐναγομένοις ἡμῖν πρός.

Εἰς τὴν μεγάλην Κυριακὴν, ἑορτὴν τῆς ἁγίας Αγάθης, καὶ εἰς τὰς μαθητρίας αὐτῆς. *In magnam Dominicam, diem feſtum S. Agathæ; & in Diſcipulas illius*. P. Οὐ τὰ σπουδαῖα μόνον αἱρεῖται.

Βίος τοῦ ὁσίου Πατρὸς Αὐξεντίου. *Vita S. Patris Auxentij*. P. Αρχὴ μὲν ἡμῖν τῆς πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐκ τοῦ παλαιοῦ πτώματος.

Πρὸς τὸν Πρωτοσύγκελλον, περὶ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ. *Ad Protoſyncellum, de S. Gregorio Thaumaturgo*. P. Μὴ θαυμάζῃς ὁ ἐμὸς μυσταγέτης, εἰ τορόν τι, καὶ λαμπρὸν φθέγξομαι. In Protoſyncellum hęc etiam Carmina Pſelli leguntur,

Σύγκελλος ὡς σύνοικος, ἀλλὰ τοῦ Λόγου,
Καὶ πρῶτος ὡς Πρόεδρος, ἀλλὰ τῆς Πόλευ,
Πᾶς οὖν τις αὐτὸν Πρωτοσύγκελλον λέγει,
Ως Οὐρανοῦ Πρόεδρον, ὡς Θεοῦ φίλον.

Λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς Συμεῶνα τὸν Μεταφραστήν. *In Simeonem Metaphraſtem, Oratio Panegyrica*.

P. Τὸν

P. Τὸν μέγαν ἐν βίῳ, καὶ λόγῳ Συμεὼν ἐπαινεῖν προθέμενος. In quem & Officium, die ipſi ſacro in Eccleſia decantandum, concinnauit. Troparia in Laudibus, & Veſperis conſcripſit, P. Γέρας τὸ λαμπρὸν, τὸ περίβλεπτον ὕψος. & Canonem pro Matutinis horis confecit, cuius ea fuit Acroſtichis, Μέλπω σε τὸν γράψαντα τὰς Μεταφράσεις. P. Μέλος μοι ἄρρυθμον δίδου. Simeonis verò memoria celebrabatur iiii. Kal. Decembris, eodem ipſo die, quo Stephanus vitam martyrio finijt, vt canitur Ode 9. Εἰρηνικῶς ἐκ σωματικῶν ἐξεδήμησας κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ κλεινὸς Στέφανος τέθυται ὁ ὁσιομάρτυς. *Quiete ter beate tranſmigraſti eo ipſo die, quo inclytus Stephanus Martyrio Deo conſecratur*. Loquitur tamen non de Stephano Protomartyre, ſed de iuniore alio; qui ſub Conſtantino Copronymo pro Sanctarum Imaginum cultu cum alijs vario ſuppliciorum genere vitam effudit.

Αἰνίγματα πρὸς Μιχαὴλ τὸν Δοῦκαν, *Ad Michaëlem Ducam Aenigmata*, verſibus Politicis, & Iambicis compoſita, apud me ſunt num. XLI. neſcio an omnia, P. Ἔστι τὶ ζῶον λογικὸν διάπορα στεφηφόρε.

Ἐπιστολαί, *Epiſtolæ*, circiter 33, quarum prima incipit, Ο πτωχὸς οὗτος ἠγαπημένε μοι αὐθέντη. eas ſequuntur nonnulli Iambi, cum alijs ſtyli exercitandi gratia conſcriptis. Pſelli Epiſtolas in Biblioth. Bauarica aſſeruari Cod. 165.

 di-

diſcimus ex eius Indice. & apud Ioannem Suzium, & Manuëlem Eugenicum, ex Antonio Verderio in Supplem. erant & apud Antonium Auguſtinum Cod. 191. quarum quinque priores ad Cæſarem; ad Aemilianum Patriarcham Antiochiæ tres; ad Leonem primum Sacellarium vnica; & ad Xiphilinum vnica. Eas pereruditas appellauit Caſaubonus Animaduerſ. in Athenæum lib. 1. cap. 8. & tempore etiam ipſius Pſelli, Magnus Drungarius magni æſtimabat, ſi Pſello ipſi credimus, Epiſtola ad eundem, Πάλαι ποτὲ ἀπέτεκον ἐγὼ ἄγαλμα σοφίας ἐπήρατον, ὡραίας Ἐπιστολάς, αἷς δὴ σὺ περιτυγχάνων πολλάκις, εἶτα δὴ καὶ θαυμάζων ἴσως τὸ χάριτος, οἴει τοιαύτας με καὶ αὖθις ἀποτεκεῖν δύνασθαι. Διὰ τοῦτο σὺ μὲν ἐρᾷς τῶν ἐμῶν ὠδίνων· ἐγὼ δὲ σοι ἐκφῆναι τὸν τόκον οὐ βούλομαι. Ideſt: *Multo abhinc tempore ſapientiæ ſpecimen amabile, pulchras Epiſtolas genui, quas ipſe cum ſæpius accepiſſes, forte earum gratias admiratus, ſimiles me, & rurſum edere poſſe exiſtimas. Propterea tu quidem fœtus meos exoptas; ego verò tibi partum excludere renuo.*

Λόγος σχεδιασθεὶς πρὸς Πόθον Βεστάρχην ἀξιώσαντα τοῦτον γράψαι, περὶ τοῦ Θεολογικοῦ Χαρακτῆρος. *Oratio ex tempore ad Pothum Veſtarcham, qui Pſellum rogarat, vt de Theologico charactere ſcriberet*. P. Μὴ θαυμάσῃς, Πόθε μοι φίλτατε, εἰ τῶν. Duæ de hac materia ad Pothum Orationes in-

di-

dicantur in Bibliotheca Antonij Auguſtini Cod. 191. An hæc vna in duas diuiſa ſit; vel verè binas ſcripſerit, mihi non liquet.

Paraphraſis in Homeri Iliada, ſoluto ſermone. P. Τὴν ὀργὴν εἰπὲ ὦ Θεὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Πηλέως. ita, tamen, vt ſinguli verſus ſeorſim redditi ſint. Eam habuiſſe etiam Ioannem Oporinum Baſilienſem, tradit Geſnerus.

Ἐξήγησις εἰς τὰς ε φωνὰς τοῦ Πορφυρίου. *Expoſitio in quinque voces Porphyrij*. P. Διατὶ ἀπροσδιορίστως.

Ἐξήγησις εἰς τὰς Κατηγορίας τοῦ Ἀριστοτέλους. *Expoſitio in Prædicamenta Ariſtotelis.* P. Τῶν πραγμάτων, τὰ μὲν κοινωνεῖ.

Διδασκαλία συντομος, καὶ σαφεστάτη, περὶ τῶν δέκα Κατηγοριῶν, καὶ τῶν Προτάσεων, καὶ τῶν Συλλογισμῶν, περὶ ὧν τις προδιδαχθεὶς εἰς πᾶσαν μὲν καὶ ἄλλην ἐπιστήμην, καὶ τέχνην, ἐξαιρέτως δὲ εἰς τὴν ῥητορίαν εὐκλεῶς ἐμπορεύσεται. *Doctrina compendioſa, & quàm maximè dilucida, de decem Prædicamentis, Propoſitionibus, & Syllogiſmis, quorum notitia prius habita, in quamlibet ſcientiam, & artem, ſed Rhetorum potiſſimùm, facili negotio cuiq; aditus patebit*. P. Ἐπειδὴ τισὶν οὐκ οἶδ' ὅθεν εἰπεῖν τὴν τῆς διαλεκτικῆς.

Εἰς τὴν Πορφυρίου Εἰσαγωγὴν, καὶ τινὰ τῶν Ἀριστοτέλους Κατηγοριῶν. *In Introductionem Porphyrij, & Prædicamenta Ariſtotelis*. P. Πολλοὶ μὲν πολλαχῶς τῶν ἀρχαίων.

Εξήγησις εἰς τὸ περὶ Ερμηνείας Αριστοτέλους. *In Ariſtotelis librum, de Interpretatione, expoſitio.* P. Ο σκοπὸς τοῦ περὶ Ερμηνείας ἐστὶ διαλαβεῖν περὶ Προτάσεων. diuerſa ab edita, quemadmodum & ſequentes.

Εξήγησις εἰς τὸ περὶ Ερμηνείας Αριστοτέλους. *In Ariſtotelis librum, de Interpretatione, expoſitio.* P. Τὸ θέσθαι νῦν ἀντὶ τοῦ ὁρίσασθαι.

Σύνοψις, καὶ Μετάφρασις σαφεστάτη τῆς διδασκαλίας τοῦ περὶ Ερμηνείας. *Synopſis, & Metaphraſis quàm dilucida doctrinæ libri, de Interpretatione.* P. Διαλαμβάνει περὶ προτάσεων.

Εἰς τὸ περὶ Ερμηνείας ἔκδοσις ἐπίτομος. *Libri, de Interpretatione, compendioſa expoſitio.* P. Τὰ εἴδη τοῦ λόγου πέντε τὸν ἀριθμόν.

Ψελλοῦ, καὶ ἄλλων Σχόλια, καὶ Αποσημειώσεις εἰς τὸ πρῶτον τῶν προτέρων Αναλυτικῶν τοῦ Αριστοτέλους. *Pſelli, & aliorum Scholia, & Annotationes in primum priorum Analyticorum Ariſtotelis.* P. Καὶ τὸ δέκατον πρόβλημα.

Εξηγησις εἰς τὸ πρῶτον, καὶ δεύτερον τῶν προτέρων Αναλυτικῶν τοῦ Αριστοτέλους. *Expoſitio, in primum, & ſecundum priorum Analyticorum Ariſtotelis.* P. Εν τῷ πρώτῳ εἰπεῖν.

Εξήγησις εἰς τὸ πρῶτον τῶν ὑστέρων Αναλυτικῶν. *Expoſitio in primum poſteriorum Analyticorum.* P. Σκοπός ἐστιν ἐνταῦθα τῷ Αριστοτέλει.

Προλεγόμενα εἰς τοὺς Σοφιστικοὺς Ελέγχους τοῦ Αριστοτέλους. *In Sophiſticos Elenchos Ariſtotelis, Prolego-*

legomena. Ὅτι μὲν ὁ περὶ Ἀποδείξεως λόγος. In alio vero exemplari iſta Michaëli Epheſio tribuuntur.

Τίνα περὶ Δαιμόνων δοξάζουσιν Ἕλληνες. *Quæ de Dæmonibus Græci opinentur*. P. Ὁ μὲν ἡμέτερος λόγος προαιρέσεως καὶ τοῖς Ἀγγέλοις δίδωσ. Et hunc puto eſſe alterum librum de Dæmonibus, ex quo Marſilius excerpſit ea, quæ leguntur vltimo capite apud ipſum. eoq; magis ducor in hanc ſententiam, quòd in meo Codice ſtatim poſt hunc Tractatum ſequitur Dialogus de Dæmonibus, in quo interloquuntur Timotheus, & Thrax, de quo ſuperiùs in Libris editis Pſelli egimus.

Εἰς τὴν Ψυχογονίαν τοῦ Πλάτωνος. *De animi generatione apud Platonem*. P. Τὸ μὲν λεγόμενόν ἐστιν, ὅτι οὐ μάτην.

Locus ex Phyſicis, de animâ, & mente. P. Νοῦς ἐστὶν ἕξις ψυχῆς.

Περὶ Ψυχῆς. *Variæ Quæſtiones, De anima*. P. Νοερὰ μὲν οὖν ἡ Ψυχὴ, νοερῶς.

Περὶ τῶν πέντε δυνάμεων τῆς Ψυχῆς, *De quinque facultatibus animæ*. P. Νοῦς μὲν ἐστὶν ὁ Θεόθεν κατὰ φύσιν κινούμενος.

Περὶ τῆς χώρας τῆς γῆς. *De ſitu Terræ, figura, & magnitudine*. P. Ἡ γῆ τὴν μέσην τοῦ παντὸς ἔλαχε χώραν. Non me latet tamen, in alio Manuſcripto Opuſculum hoc Nicephoro Blemmidæ tribui.

Πότε ἐκλείπει ὁ Ἥλιος, καὶ πότε ἡ Σελήνη, καὶ πῶς τὴν ἔκλειψιν ἀμφοτέρων συμβαίνει γίνεσθαι. *Quando deficit Sol, & quando Luna, & quomodo vtriuſque defectus contingat*. P. Εἰ μὲν τοὺς τρόπους ἐρωτᾷς τῆς ἐκλείψεων.

Περὶ Θυτικῆς. *De Sacrificandi ratione*. P. Περὶ τῆς Θυτικῆς ἐπιστήμης ἠξίωσας.

Περὶ Χρυσοποιίας πρὸς τὸν Πατριάρχην Κύριν Μιχαήλ. *De Auri conficiendi ratione, ad D. Michaëlem Patriarcham*. P. Ὁρᾷς ὁ ἐμὸς δεσπότης ὅμε ποιεῖς, ἡ τῆς ἐμῆς ψυχῆς τυραννίς. Vide ſuprà in editis.

Περὶ Σφυγμῶν. *De Pulſibus*. P. Ἥκω δήσοι καὶ τὸ περὶ Σφυγμῶν.

Ἀποσημείωσις Πυρεττόντων, *Nota de Febrientibus*. P. Εἰ κατεκλίθη ὁ νοσῶν ἐν ἀρχῇ.

Ἰατρικὸν πρὸς Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον. *Medicinale ad Conſtantinum Porphyrogennetam*. P. Τὰς προσαχθείσας ἐπιτομὰς παρὰ τῆς σῆς θειότητος. Tractatus proœmij mihi copiam fecit, Vir τετράγωνος Melchior Incofer, Meſſanam delati; Ipſum, quia adhuc ineditum eſt, vt modum etiam tractationis habeas, hic apponam, Τὰς προσαχθείσας ἐπιτομὰς παρὰ τῆς σῆς θειότητος, ἐκ Θεοῦ Αὐτοκράτωρ, περὶ τῆς τῶν Ἰατρικῶν Θεωρημάτων συναγωγῆς ἐσπούδασα κατὰ τὸ δυνατὸν διὰ συντομίας ὁμοῦ, καὶ σαφηνείας πᾶσαν τὴν ἰατρικὴν ἐπελθεῖν, μηδὲν κατὰ δύναμιν τῶν ἀναγκαίων ὑπερορῶν, ἕκαστον ἐκθέμενος τῶν παθημάτων, πρό-

τον

τῶν μὲν τὰς αἰτίας ὑπαγορεύων σαφῶς, δεύτερον τὰς σημειώσεις δι' ὧν ῥαδίως γνωσθήσονται, εἶθ' ἑξῆς τὴν θεραπείαν, δι' ἧς πάντα κατὰ τέχνην θεραπεύσομεν, πρότερον ἀπὸ κεφαλῆς δεξάμενοι, διὰ τὸ ἐκεῖσε ἱδρύεσθαι τὸ ἱερὸν τῆς λογικῆς ψυχῆς. *Iuſſu tuo mihi, diuiniſſime Imperator, compenaia de meditationum Medicarum collectione demandata, pro virium mearum modulo, compendioſè, atque perſpicuè, omnem Medicinæ facultatem percurrens, nullumq; ex neceſſarijs negligens, ſed vniuerſos morbos exponens, abſoluere niſus ſum. Primùm enim cauſas apertè enuncio; ſecundò, per quas, non difficulter dignoſcentur, notas; tandem media, per quæ omnia artificioſè curabimus. Prius à Capite, quòd in eo ſacra pars animæ rationalis inhæreat, exordiamur.* Ex vngue Leonem, & ex hoc diſce cætera. Liber tamen contemnendus non eſt: ſed ſæpè ſua breuitate expeditus, & remedijs à probatiſſimis Scriptoribus delectis, tranſcriptisq; & populari loquendi forma proficuus. Pſelli tamen vtcumq; non eſt. Neque enim in dicendo acrimoniam, nec in re expedienda ſolertiam Pſellianā prçſefert. Nec patitur id Imperator, cui Tractatus inſcribitur. Siue enim Cōſtantinum Porphyrogennetā primum, ſiuè ſecundum, qui cum Baſilio Imperio præfuit, intelligas, Pſellus Auctor eſſe non potuit, quem ſub Imperio Alexij Comneni viuum adhuc deprehendimus, niſi

tunc

tunc primùm,& natum, & libros componentem dicere velimus ; & tunc etiam vitam eius vltra centeſimum annum productam fateri cogemur. Quòdſi triginta annos natus & ampliùs ad minus, vt veriſimile eſt, (Auctorem enim allatum exordium ætate prouectum, experimentis celebrem, artiſque exercitio eruditum innuit) Tractatum illum conſcripſit, iam Pſellum vltra centum, & quadraginta annos vixiſſe, ad hunc diem inauditum, dicendum eſt. Quare vel hic Pſellus alius eſt à Michaëlis Ducæ Præceptore, vel Pſellus omnino non eſt.

Διδασκαλία παντοδαπή, καὶ πάντως ἀναγκαιοτάτη ἐν ἑκατὸν ἐνενήκοντα πρὸς τοῖς τέσσαρσι κεφαλαίοις θεωρουμένη, χωρὶς τῶν σχεδιασθέντων ἑτέρων διαφόρων λόγων, καὶ στίχων πρὸς διαφόρους ὑποθέσεις, ἐκτεθεῖσα, πρὸς τὸν εὐσεβέστατον, καὶ ἀοίδιμον Βασιλέα Κύριν Μιχαὴλ τὸν Δούκαν Αὐτοκράτορα γεγονότα. *Doctrina omnifaria, & omnino neceſſaria centum nonaginta quatuor capitibus comprehenſa, præter alios varios diſcurſus, & Carmina ex tempore dictata ad argumenta varia; ad pijſſimum, & celebrem Imperatorem Dominum Michaëlem Ducam.* P. Πιστεύω εἰς ἕνα πατέρα τὸν πάντων ἀρχήν. Capita, quæ in ea continentur, ſunt ſequentia. α, Περὶ Ὀνομάτων τινῶν λεγομένων ἐν τῷ τῶν Χριστιανῶν δόγματι. β, Περὶ Οὐσίας, καὶ Φύσεως. γ, Περὶ Ἐνυποστάτων. δ, Περὶ Ὁμοουσίου. ε, Περὶ Ὁμοϋποστάτου. ς, Περὶ Ἐνυπο-

στά-

στάσεων. ζ, Περὶ Οὐσιώδους ἑνώσεως, καὶ διαφορᾶς. η, Περὶ ὑποστατικῆς ἑνώσεως, καὶ διαφορᾶς. θ, Περὶ σχετικῆς ἑνώσεως, καὶ διαφορᾶς. ι, ια. Περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος. ιβ, Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀντιδόσεως. ιγ, Περὶ τῆς θείας ἑνώσεως. ιδ, Περὶ φύσεως ἀπαθοῦς. ιε, Τίς ὁ Θεός. ιϛ, Εἰ ἄπειρον τὸ Θεῖον καὶ πῶς ἄπειρον. ιζ, Πῶς οἶδεν ὁ Θεὸς τὰ μεταβαλλόμενα πράγματα. ιη, Ἀπὸ ποίου πρώτου στοιχείου ἤρξατο τὸν Κόσμον ποιεῖν ὁ Θεός. ιθ, Πόθεν ἔννοιαν ἔσχον Θεοῦ ἄνθρωποι. κ, Πότεροι πλείους οἱ Ἄγγελοι, ἢ οἱ ἄνθρωποι. κα, κβ, κγ, κδ, κε, κϛ, κζ, κη, κθ, Περὶ Νοῦ. λ, λα, λβ, λγ, λδ, λε, λϛ, λζ, λη, λθ, μ, μα, μβ, μγ, μδ, με, μϛ, μζ, Περὶ Ψυχῆς. μη, Εἰ μεταβάλλει Ψυχὴ εἰς Ἄγγελον. μθ, Εἰ ἄναρχος ἡ Ψυχή. ν, Ἀκριβέστερον περὶ Ψυχικῶν δυνάμεων. να, Πῶς ὁ Πλάτων γεννητὴν ὁμοῦ τὴν Ψυχὴν, καὶ ἀθάνατον ἀποφαίνεται. νβ, Τίς ἡ πλατωνικὴ Ψυχογονία. νγ, Διατί ἡ Ψυχὴ μέση τῶν μεριστῶν, καὶ ἀμερίστων λέγεται. νδ, Ποίαν Ψυχὴν ὁ Πλάτων ἐν Τιμαίῳ γεννᾷ. νε, Τίς ἡ τῆς Ψυχῆς δύναμις. νϛ, Ποῖαι αἱ τῆς Ψυχῆς δυνάμεις, καὶ τίνες. νζ, Τί ἐστὶ Φύσις. νη, Τίς ἡ διαίρεσις τῶν κοινῶν ἐνεργειῶν τῆς Ψυχῆς πρὸς τὸ σῶμα. νθ, Πότε ἡ Ψυχὴ τῷ κυουμένῳ ἑνοῦται σώματι, ξ, Πῶς ἑνοῦται τῷ σώματι ἡ Ψυχή. ξα, Περὶ τῆς ἀλόγου Ψυχῆς. ξβ, Τίς ἡ Βούλησις, καὶ τίς ὁ πρακτικὸς Λογισμός. ξγ, Περὶ προαιρέσεως, καὶ προσοχῆς. ξδ, Πότερον ἡ Ψυχὴ λύεται ἀπὸ τοῦ σώματος, ἢ τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς Ψυχῆς. ξε, Πῶς συνέχεται ἡ Ψυχὴ ἐν τῷ

σώ-

σώματι. ξς, ξζ, ξη. ξθ, ο, οα, οβ, ογ, οδ, οε, ος, οζ, οη, οθ, π, πα, Περὶ Ἀρετῆς. πβ, Τίνι διαφέρει Ἀρχὴ, καὶ Στοιχεῖα. πγ, Περὶ τῶν Ἀρχῶν, τί εἰσί. πδ, Περὶ Ἰδεῶν. πε, Περὶ Δαιμόνων, καὶ Ἡρώων. πς, Περὶ Ὕλης. πζ, Περὶ Αἰτιῶν. πη, Περὶ Σχημάτων. πθ, Περὶ Χρωμάτων. ϟ, Περὶ Μίξεως, καὶ Κράσεως. ϟα, Περὶ Γενέσεως, καὶ Φθορᾶς. ϟβ, Περὶ Σωμάτων. ϟγ, Περὶ Ἐλαχίστων. ϟδ, Περὶ διαφορᾶς Γνώσεων. ϟε, Πῶς οὐκ ἀεὶ μετέχομεν τοῦ Θεοῦ ἀεὶ ἐνεργοῦντος αὐτοῦ. ϟς, Διατὶ ὅλως ἐστὶ τὸ Κακόν. ϟζ, Τηρητέον περὶ τοῦ Κακοῦ. ϟη, Εἰ ἐστι τί ἐν Ἀγγέλοις Κακόν. ϟθ, Εἰ ἐν τόπῳ τὸ Ἀσώματον. ρ, Εἰ κακὸν ἡ Ὕλη. ρα, Περὶ τῆς πρὸς τὸ Θεῖον τῶν ὄντων ἐπιστροφῆς. ρβ, Περὶ Χρόνου. ργ, Περὶ Κινήσεως. ρδ, Περὶ Ἀνάγκης. ρε, Περὶ Εἱμαρμένης. ρς, Περὶ Τύχης, καὶ Αὐτοματου. ρζ, Περὶ Αἰῶνος, καὶ Χρόνου. ρη, Περὶ τῶν ε Αἰσθήσεων. ρθ, Εἰ ἀληθὲς τὸ καταβασκαίνεσθαι τινὰς ὑπὸ τῶν ὁρώντων. ρι, Πῶς Ἐκλείψεις γίνονται. ρια, Πῶς ἄῤῥενα, καὶ θήλεα γίνεται. ριβ, Διατὶ γυνὴ πολλάκις συνουσίαζουσα οὐ συλλαμβάνει. ριγ, Διατὶ δίδυμα, καὶ τρίδυμα γίνεται. ριδ, Πόθεν γίνονται τῶν γονεών αἱ ὁμοιώσεις, καὶ αἱ πρὸς τούτους ἀνομοιότητες. ριε, Εἰ καὶ τὸ ἔμβρυον ζῶον, καὶ πῶς τρέφεται τοῦτο. ρις, Πῶς οἱ ὄνειροι γίνονται. ριζ, Περὶ Ὑγίας, καὶ Νόσου, καὶ Γήρως. ριη, Διατὶ οἱ νηστεύοντες διψῶσι μᾶλλον, ἢ πεινῶσι. ριθ, Διατὶ πεινῶντες, ἐὰν πίνωσι, διψῶντες δὲ, ἐὰν φάγωσιν ἐπιπαύονται. ρκ, Εἰ ἔστι τὶ ἐκτὸς τοῦ Οὐρανοῦ. ρκα, Περὶ τῆς τοῦ Ἀνθρώπου

του οὐσίας. ρκβ, Εἰς πόσους κύκλους διαιρεῖται ὁ Οὐρανός. ρκγ, Περὶ τοῦ φαινομένου ἐν τῷ Οὐρανῷ Γαλακτοειδοῦς κύκλου, καὶ λεγομένου Γαλαξίου. ρκδ, Περὶ τῶν φαινομένων ἐν τῷ Οὐρανῷ διαφόρων πυρίνων Φασμάτων. ρκε, Περὶ τῶν Φαινομένων ἐν τῷ Οὐρανῷ Χρωμάτων αἱματωδῶν, καὶ Χασμάτων. ρκϛ, Περὶ τῆς οὐσίας Ἡλίου, καὶ εἰ πολλοὶ εἰσὶν Ἥλιοι. ρκζ, Περὶ μεγέθους Ἡλίου, καὶ Σελήνης, καὶ Γῆς. ρκη, Περὶ ἐκλείψεως Ἡλίου. ρκθ, Περὶ ἐκλείψεως Σελήνης. ρλ, Εἰ θερμὸς ὁ Ἥλιος. ρλα, Τίς ἡ οὐσία τῶν Ἀστέρων. ρλβ, Περὶ τῆς τῶν Ἀστέρων φορᾶς, καὶ κινήσεως. ρλγ, Ποταπὰ τῶν ἀστέρων τὰ σχήματα. ρλδ, Περὶ τάξεως Ἀστέρων. ρλε, Πόθεν φωτίζονται οἱ Ἀστέρες. ρλϛ, Περὶ ἐπισημασίας Ἀστέρων, καὶ πῶς γίνεται χειμὼν, καὶ θέρος. ρλζ, Πόσος ἑκάστῳ τῶν Πλανητῶν ὁ χρόνος τῆς περιόδου. ρλη, Περὶ τῶν ἀστέρων τῶν καλουμένων Διοσκούρων. ρλθ, Περὶ Κομήτου. ρμ, Περὶ Ὑετοῦ, καὶ Χαλάζης, καὶ Χιόνος, πάχνης, καὶ Δρόσου. ρμα, Περὶ Δρόσου αὖθις, καὶ πάχνης. ρμβ, Περὶ Ἴριδος. ρμγ, Περὶ τῆς Ἅλω. ρμδ, Περὶ Ῥάβδων. ρμε, Περὶ Παραλλήλων. ρμϛ, Περὶ Ἀνέμων. ρμζ, Περὶ Τυφῶνος. ρμη, Περὶ Ἐκνεφίου. ρμθ, Περὶ Κεραυνῶν. ρν, Περὶ Πρηστῆρος. ρνα, Πῶς συνέστη ὁ Κόσμος. ρνβ, Εἰ ἓν τὸ Πᾶν. ρνγ, Περὶ Κενοῦ. ρνδ, Περὶ Τόπου. ρνε, Περὶ Χώρας. ρνϛ, Εἰ ἔμψυχος ὁ Κόσμος. ρνζ, Εἰ γεννητὸς ὁ Κόσμος, καὶ ἄφθαρτος. ρνη, Εἰ τρέφεται ὁ Κόσμος. ρνθ, Περὶ τάξεως Κόσμου. ρξ, Τίς ἡ αἰτία τοῦ τὸν Κόσμον ὅλον ἐγκλιθῆναι. ρξα, Πόθεν αὐτις γνοίη Ἑλληνικαῖς ἀποδείξεσι τὴν τοῦ

Κόσμου συντέλειαν. ρξβ, Τίνα δεξιὰ τοῦ Κόσμου, καὶ τίνα ἀριστερά. ρξγ, Περὶ μεταβολῆς τῶν τῆς Γῆς μερῶν. ρξδ, Περὶ Σεισμῶν. ρξε, Περὶ τοῦ μεγάλου Χειμῶνος. ρξς, Διατὶ ἁλμυρὸν τὸ τῆς Θαλάσσης ὕδωρ ἐστί. ρξζ, Τίς ἡ αἰτία τοῦ ἐν τῇ Θαλάσσῃ γλυκὺ ὕδωρ εὑρίσκεσθαι. ρξη, Διατὶ τὸ Θαλάττιον ὕδωρ οὐ τρέφει τὰ δένδρα. ρξθ, Διατὶ τῆς Θαλάσσης ἐλαίῳ καταῤῥαινομένης γίνεται καταφάνεια, καὶ γαλήνη. ρο, Τίς ἡ αἰτία δι' ἣν ὅταν εἰς τὴν Θάλασσαν ἐμπέσῃ κεραυνὸς ἅλες ἐξανθοῦσιν. ροα, Περὶ τῆς ἐν Εὐβοίᾳ παλιῤῥοίας. ροβ, Διατὶ ὑπὸ τῶν ὑετίων ὑδάτων μᾶλλον, ἢ τῶν ἐπιῤῥύτων τὰ δένδρα, καὶ τὰ σπέρματα πέφυκε τρέφεσθαι. ρογ, Διατὶ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων εὐωδέστερα τοῖς σπέρμασι τὰ μετὰ βροντῶν, καὶ ἀστραπῶν ὕδατα. ροδ, Περὶ τινῶν Λιμνῶν. ροε, Περὶ Ποταμῶν. ρος, Περὶ Νείλου ἀναβάσεως. ροζ, Διατὶ μόνος ποταμῶν ὁ Νεῖλος αὔρας οὐκ ἀναδίδωσιν. ροη, Περὶ τῶν μεγίστων Βασιλειῶν. ροθ, Περὶ Χυμῶν. ρπ, Διατὶ παραβάλλουσιν ἅλας οἱ νομεῖς τοῖς θρέμμασιν. ρπα, Διατὶ τὴν χροιὰν ὁ Πολύπους ἐξαλλάττει, αἷς ἂν πέτραις προσομιλήσει. ρπβ, Διατὶ τῆς Ἄρκτου ἡ παλάμη τῆς χειρὸς φαγεῖν γλυκυτάτη. ρπγ, Διατὶ Δωριεῖς εὔχονται κακὴν χόρτου συγκομιδήν. ρπδ, Διατὶ ἡ Ἄρκτος οὐκ ἐσθίει τὰ δίκτυα, ὅταν ἁλίσκηται. ρπε, Διατὶ ἡ Τευθὶς φαινομένη σημεῖον χειμῶνος ἐστί. ρπς, Διατὶ τὸν μὲν σῖτον ἐν πηλώδει φυτεύομεν γῇ, τὴν δὲ κριθὴν ἐν καταξήρῳ. ρπζ, Διατὶ ἡ Ἄμπελος οἴνῳ ῥαινομένη μάλιστα πρὸ ἐξ αὐτοῦ ἀναξηραίνεται. ρπη,

Διατὶ

Διατὶ τὰ Ῥόδα μᾶλλον ἀνθεῖ δυσωδῶν τινῶν παραφυτευομένων αὐτοῖς. ρπθ, Διὰ τίνα αἰτίαν τὸ τῶν ἀγρίων συῶν δάκρυον ἡδὺ, τὸ δὲ τῶν ἐλάφων ἁλμυρὸν. ρϟ, Διὰ τίνα αἰτίαν αἱ χάληκες, καὶ αἱ μολυβδίδες ἐμβαλλόμεναι ψυχρότερον τὸ ὕδωρ ποιοῦσιν. ρϟα, Διὰ τίνα αἰτίαν ἀχύροις, καὶ ἱματίοις ἡ χιὼν διαφυλάττεται. ρϟβ, Τί ἐστιν ὁ Βούλιμος. ρϟγ, Τίς ἡ αἰτία δι' ἣν ἐρυθρὰ γίνεται τὰ ἐν τῇ συκῇ κρεμαννύμενα κρέατα. Ideſt, 1, *De nonnullis nominibus, quæ in Chriſtianorum dogmate vſurpantur*. 2, *De eſſentia, & natura*. 3, *De Enbypoſtatis*. 4, *De conſubſtantiali*. 5, *De homoypoſtato*. 6, *De enypoſtatibus*. 7, *De eſſentiali vnione, & differentia*. 8, *De hypoſtatica vnione, & differentia*. 9, *De relatiua vnione, & differentia*. 10, 11, *De Sancta Triade*. 12, *De modo retributionis*. 13, *De diuina vnione*. 14, *De natura, quæ pati nequit*. 15, *Quis ſit Deus*. 16, *Si infinitum eſt Numen, & qua ratione infinitum*. 17, *Quomodo Deus cognoſcat res, quæ mutantur*. 18, *A quo primo elemento Deus exorſus eſt Mundum conficere*. 19, *Vnde ſententiam de Deo homines acceperint*. 20, *Quinã numeroſiores Angeli ne, an Homines?* 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, *De Mente*. 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, *De Anima*. 48, *Si mutatur Anima in Angelum*. 49, *Si ſine principio Anima eſt*. 50, *Accuratiùs de facultatibus Animæ*. 51, *Quo-*

Quomodo Plato genitum ſimul, & immortalem Animum decernat. 52, *Quæ ſit Platonica Animorum generatio.* 53, *Quare Anima media partibilium, & impartibilium dicitur.* 54, *Quemnam Animum Plato generat in Timæo.* 55, *Quæ ſit Animæ facultas.* 56, *Quales ſint Animi facultates: & quæ.* 57, *Quid eſt Natura.* 58, *Quæ ſit diuiſio communium operationum Animi ad Corpus.* 59, *Quando Animus generando vnitur Corpori.* 60, *Quomodo Corpori Animus vniatur.* 61, *De Anima rationis experte.* 62, *Quæ ſit voluntas, & quæ operatiua cogitatio.* 63, *De electione, & attentione.* 64, *Vtrum Animus à Corpore, an Corpus ab Animo diſſoluatur.* 65, *Quomodo contineatur Animus in Corpore.* 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, De *Virtutibus.* 82, *In quo differat Principium ab Elementis.* 83, *De Principÿs, quid ſint.* 84, *De Ideis.* 85, *De Dæmonibus, & Heroibus.* 86, De *Materia.* 87, *De Cauſis.* 88, *De Figuris.* 89, *De Coloribus.* 90, *De Mixtione, & Temperamento.* 91, *De Generatione, & Corruptione.* 92, *De Corporibus.* 93, *De Minimis.* 44, *De differentÿs Cognitionum.* 95, *Quomodo non ſemper Deum participamus, cum ille ſemper operetur.* 96, *Quare omnino Malum ſit.* 97, *Abſolutiùs de Malo.* 98, *Si eſt in Angelis aliquod Malum.* 99, *Si in loco Incorporeum ſit.* 100, *Si malum Materia.* 101, *De rerum ad*

Deum

Deum conuerſione. 102, *De Tempore.* 103, *De Motu.* 104, *De Neceſſitate.* 105, *De Fato.* 106, *De Fortuna, & Caſu.* 107, *De Sæculo, & Tempore.* 108, *De quinque Senſibus.* 109, *An verum ſit nonnullos faſcinari à videntibus.* 110, *Quomodò Eclipſes fiant.* 111. *Quomodò Mares, & Feminæ generentur.* 112, *Quare Mulier ſæpiùs Virum experta non concipit.* 113, *Quare gemini, & tergemini naſcuntur.* 114, *Vnde Parentum ſimilitudines, & diſſimilitudines fiant.* 115, *An Embryum animal ſit; & qua ratione nutriatur.* 116, *Quomodò Somnia fiant.* 117, *De Sanitate, & Morbo, & Senectute.* 118, *Quare qui ieiunant, ſitiunt potiùs, quam eſuriunt.* 119, *Quare qui eſuriunt, ſi bibant, qui ſitiunt; ſi comedant, diſtenduntur.* 120, *An ſit aliquid extra Cœlum.* 121, *De Hominis eſſentia.* 122, *In quot circulos Cœlum diuidatur.* 123, *De apparente in Cœlo lacti ſimili Circulo, Galaxia dicto.* 124, *De apparentibus in Cœlo diuerſis igneis Spectris.* 125, *De apparentibus in Cœlo Coloribus ſanguineis, & Voraginibus.* 126, *De eſſentia Solis, & an plures Soles.* 127, *De magnitudine Solis, & Lunæ, & Terræ.* 128, *De Eclipſi Solari.* 129, *De Eclipſi Lunari.* 130, *An Sol calidus ſit.* 131, *Quæ ſit eſſentia Stellarum.* 132, *De Stellarum latione, & motu.* 133, *Quales ſint Stellarum configurationes.* 134, *De ordine Stellarum.* 135, *Vnde lumen habeant Stellæ.* 136,

De ſignificatione Stellarum , & quomodo fiat hyems , & aſtas. 137, *Quantus ſit cuiuſcunque Planetæ circuitus tempus.* 138, *De Stellis , Dioſcuris nuncupatis.* 139, *De Comete.*140,*De Imbre , & Grandine , Niue, Pruina, & Rore.* 141, *De Rore rurſum,& Pruina.* 142, *De Iride.*143, *De Area.* 144, *De Baculis.* 145, *De Parallelis.* 146,*De Ventis.*147, *De Typhone.*148,*De Ecnephia.*149,*De Fulminibus.*150, *De Preſtere.*151, *Quomodò Mundus coaluit.*152,*An vnũ Vniuerſum.*153,*De Vacuo.*154,*De Loco.*155,*De Terra.* 156,*An mundus animatus.*157,*An Mundus factus ſit, & incorruptibilis.* 158, *An Mundus nutriatur.*159, *De ordine Mundi.* 160, *Qua cauſa Mundus vniuerſus inclinatus ſit.* 161, *Vnde nam gentilium demonſtrationibus , Mundi finis habeatur.* 162, *Quæ dextra Mundi, & quæ ſiniſtra.* 163, *De tranſmutatione Terræ partium.* 164, *De Terræmotibus.* 165, *De magna hyeme.* 166, *Quare aqua Marina eſt ſalſa.* 167, *Qua cauſa in Mari aqua dulcis inueniatur.*168, *Quare aqua Marina arbores non nutriat.* 169, *Quare in Mare oleo efuſo, Mare dilucidum fiat , & quietum.*170,*Qua cauſa,cùm in Mare fulmen ceciderit,ſal emergat.* 171, *De fluxu, & refluxu Euboico.*172,*Quare aquis pluuialibus magis,quã currentibus arbores, & ſemina nutriantur.* 173, *Quare ex aquis pluuialibus, quæ cum tonitru,& fulgure decidunt , magis ſemina irrorant.* 174,

De

De nonnullis Lacubus. 175; *De Fluminibus*. 176, *De Nili incremento*. 177, *Quare inter flumina Nilus ſolus ventos non efflat*. 178, *De maximis regnis*. 179, *De Humoribus*. 180, *Quare paſtores recens natis animantibus ſal inſpergāt*. 181, *Quare Polypus colorem ſaxorum, quibus ſe ſe applicauerit, induat*. 182, *Quare palma Vrſæ ad comedendum ſuauiſſima eſt*. 183, *Quare Dorienſes precantur, malum herbarum prouentum*. 184, *Quare Vrſa capta, rete non comedit*. 185, *Quare Loligo viſa tempeſtatem præſagit*. 186, *Quare Triticum in lutoſa, Hordeum in arida terra ſeminamus*. 187, *Quare Vitis vino, & præcipuè ſi ſuo, aſpergatur, exſiccatur*. 188, *Quare Roſæ magis efflorescunt, ſi malè olentia vnà cum ipſis inſeminentur*. 189, *Quare Porcorum agreſtium lacrymæ dulces, Ceruorum ſalsæ ſunt*. 190. *Quare lapilli, plumbiq; laminæ iniectæ frigidiorem aquam efficiunt*. 191, *Quare paleis, & indumentis Nix conſeruatur*. 192, *Quid ſit Bulimos*. 193, *Quare Carnes in ficu appenſæ teneriores fiant*. Ex hiſce CLXII, capita in linguam verſa latinā à neſcio quo, oſtendit mihi acerrimi ingenij Vir Io: Iacobus Buccardus.

Επιλύσεις σύντομοι Φυσικῶν ζητημάτων πρὸς Μιχαὴλ τὸν Δοῦκαν ἐν Βιβλίοις δυσὶ. *Solutiones compendioſæ Naturalium quæſtionum, ad Michaëlem Ducam, libris duobus*. P. Ο μὲν Πλούταρχος μέγιστε, καὶ θειότατε Βασιλεῦ. Capita lib. I.

Περὶ τοῦ σφαιροειδῆ εἶναι τὴν Γῆν. Περὶ τοῦ κεῖσθαι αὐτὴν ἐν μέσῳ τοῦ παντός. Περὶ μεγέθους τῆς Γῆς. Ὀρίζοντος καταγραφή. Capita ſecundi. Περὶ τῶν μεταξὺ τῆς γῆς, καὶ τοῦ οὐρανοῦ Στοιχείων, καὶ τῶν περὶ ταῦτα παθῶν. Περὶ Ἀέρος, καὶ Πυρὸς, καὶ Νεφῶν, καὶ Ὑετῶν, καὶ Ἀστραπῶν, καὶ Βροντῶν. Περὶ Σεισμῶν. Περὶ Κομητῶν Ἀστέρων. Περὶ Ἀνέμων. Περὶ Ἴριδος. Περὶ Ἅλω. Περὶ σχήματος Οὐρανοῦ. Περὶ Κόσμου, εἰ ἔμψυχος ὁ Κόσμος, καὶ προνοίᾳ διοικούμενος. Περὶ τάξεως Κόσμου. Περὶ τῆς τοῦ Κόσμου ἐγκλίσεως. Περὶ τοῦ, εἰ ἔστι κενὸν ἐκτὸς τοῦ Κόσμου. Εἰ ἄφθαρτος ὁ Κόσμος. Τίνα δεξιὰ Κόσμου, καὶ τίνα τὰ ἀριστερά. Τίς ἡ τοῦ Οὐρανοῦ οὐσία. Περὶ τῶν ἐν Οὐρανῷ νοουμένων Κύκλων. Περὶ οὐσίας Ἀστέρων. Περὶ σχήματος Ἀστέρων. Περὶ τῆς τῶν Ἀστέρων φορᾶς. Πόθεν φωτίζονται οἱ Ἀστέρες. Πῶς γίνονται οἱ τέσσαρες καιροί. Περὶ μεγέθους Ἡλίου, καὶ Σελήνης. Περὶ τῆς τοῦ Ἡλίου ἐκλείψεως. Περὶ οὐσίας, καὶ φωτισμῶν Σελήνης, καὶ σχήματος. Περὶ ἐκλείψεως Σελήνης. Ἔτι περὶ ἐκλείψεως Σελήνης. Εἰς πόσους κύκλους διαιρεῖται ὁ Οὐρανός. Περὶ τῆς τῶν Ἀστέρων φορᾶς, καὶ κινήσεως. Πόθεν αὔτις γνοίη Ἑλληνικαῖς ἀποδείξεσι τὴν τοῦ Κόσμου συντέλειαν. *Terram eſſe ſphæricam. In medio Vniuerſi ſitam. De Terræ magnitudine. Orizontis deſcriptio. De Elementis inter Terram, & Cœlum, & eorum affectibus. De Aëre, & Igne, & Pluuijs, & Fulminibus, & Tonitruis. De Terramotibus. De Cometis. De Ventis. De Iride. De Area. De figura Cœli.*

De

De Mundo. An Mundus animetur, & prouidentia gubernetur. De ordine Mundi. De inclinatione Mundi. An extra Mundum vacuum ſit. An Mundus incorruptibilis. Quæ dextra Mundi, & quæ ſiniſtra. Quæ Cœli eſſentia. De circulis, quos in Cœlo imaginamur. De Stellarum eſſentia. De Stellarum figura. De Stellarum latione. Vnde Stellæ lumen habeant. Quomodò fiant quatuor tempeſtates. De magnitudine Solis, & Lunæ. De defectu Solis. De eſſentia, & illuminationibus Lunæ, & figura. De defectu Lunæ. Adhuc; De defectu Lunæ. in quot circulos Cælum diuidatur. De Stellarum latione, & motu. Quomodò quis ex Gentium demonſtrationibus Mundi finem cognoſcet. Eiuſdem argumenti eſt, & alius eiuſdem Tractatus, Ἀπορίαι Φυσικαὶ, καὶ Λογικαί. *Dubia naturalia, & logica*, qui incipit Πολλοὶ μὲν πολλαχῶς τῶν ἀρχαίων. & alij ſub diuerſis titulis, & principijs, qui eadem vt plurimùm continent. Neque ab his diuerſa videntur, quæ ſub varijs titulis in Bibliotheca Regis Gallorum leguntur. *Solutiones Quæſtionum ad Michaëlem Ducam. Epitome Quæſtionum Phyſicarum. Quæſtionum Cap. CXCI. Quæſtiones Theologicæ, & Phyſicæ. De Deo ad Michaëlem Ducam.* Ψυχῆς λύσεις φιλοσοφικαί. ex quibus omnibus, vt etiam ante diximus, vnum abſolutum confici poterit Opus.

Ἀντιγεγραφὴ, πρὸς ἐρωτήσαντός τινος Μοναχοῦ περὶ

 ὀρσ-

ὁρισμοῦ τοῦ Θανάτου. *Reſponſio ad Monachum quendam, De determinatione mortis*. P. Οὐχ ὡς ἠπόρηστο τὸ προβληθὲν παρὰ σοῦ ζήτημα. Eadem fortè ſunt, quæ eiuſdem, *De termino vitæ*, leguntur in Bibliotheca Regis Gallorum.

Διατί τῆς Κοσμοποιΐας κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα τὴν ἀρχὴν εἰληφυίας, ὁ χρόνος ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἀπάρχεσθαι λέγεται. *Qua nam ratione Orbis conditus cùm menſe Martio principium habuerit, ab initio menſis Septembris tempus exordiri dicatur*: P. Διὰ τὸ καλεῖσθαι χρόνος ὁ χρόνος.

Περὶ τοῦ ἀποπομπαίου Κριοῦ, *De Hirco emiſſario*. P. Ἑορτὴν ὡς πλείονα τοῦ ἔτους ὁ Ἀρχιερεύς.

Περὶ τοῦ, διατὶ οἱ Ἄγγελοι πτερωτοὶ, καὶ ἐστεμμένοι, καὶ ἀνθρωπόμορφοι, καὶ σφαῖραν ἐν ταῖς χερσὶ φέροντες. Καὶ δι' ἣν αἰτίαν μνήμην αὐτῶν ποιούμεθα τῇ δευτέρᾳ τῆς Ἑβδομάδος ἡμέρᾳ, τῇ τρίτῃ δὲ τοῦ Προδρόμου, καὶ καθεξῆς, ἕως τῆς ἑπτά. *Quare Angeli alati, coronati, figura humana, & ſphæram in manibus geſtantes, depingantur. & quare eorũ commemoratio fit feria ſecunda hebdomadæ, feria verò tertia Præcurſoris, & ſic deinceps per ſeptem dies*. P. Περὶ μὲν τοῦ ἀνθρωπομόρφους εἶναι τούς.

Εἰς τὸ Θεολογικὸν ῥητὸν, Διατὶ μονὰς ἀπ' ἀρχῆς εἰς δυάδα κινηθεῖσα μέχρι τριάδος ἔστη. *In Theologicum dictum, Quare vnitas à principio in binarium mota, in ternario conſedit*. P. Οὐκ ἀποκρύψομαι πρὸς ὑμᾶς, ὦ φίλτατοι. In idem dictum legi, & Georgij Acropolitæ Interpretationem.

Λύσις

Λύσις τῆς κοινῆς ἀπορίας ἁπάντων τῶν ἔξω τοῦ ἡμετέρου δόγματος τῶν Χριστιανῶν, ἣν οὕτω προσφέρουσι λέγοντες. Τίς ἦν ἀναγκαία χρεία ἢ κατεπείγουσα τὸν παναίτιον οὐρανόθεν κατελθεῖν, καὶ τοῦ ἀνθρωπείου γένους συγκαταβῆναι, καὶ τεχθῆναι, καὶ πάντα τὰ ἀνθρώπινα πάθη ὑποστῆναι, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ ταφῆναι, καὶ ἀναστῆναι; Τί γὰρ οὐκ ἠδύνατο νεύματι μόνῳ σῶσαι τὸν ἅπαντα κόσμον, καὶ μὴ κενοῦσθαι τῆς ἰδίας δόξης, μηδὲ τὸ ἐλάχιστον. Τοῦτο γὰρ ἦν καὶ τοῦ ὕψους τῆς Θεότητος ἄξιον, καὶ ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις λυσιτελέστερον. *Enodatio communis dubij omnium extra Chriſtianorum fidem viuentium, quod ſic proponunt. Quæ erat neceſſitas omnium cauſam compellens, vt de Cœlo deſcenderet, propter humanum genus ſe demitteret, naſceretur, mortalium paſſiones ſubiret, crucifigeretur, ſepelliretur, reſurgeret? An non nutu ſolo poterat vniuerſum ſaluare, abſque eo, quod propria dignitate, vel minimum exueretur? Hoc quippe erat, & apice diuinitatis dignum, nobisq; mortalibus magis expediens.* P. Ταύτην τὴν ἀπορίαν οὐκ Ἀγαρηνοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἕλληνες.

Εἰς τό, Ἡ καλὴ τὸ ὡραῖον. *In illud, Pulchra formoſum.* P. Κατ' ἔλλειψιν τοῦ, ἀπέτεμε.

Εἰς τὸ λεγόμενον ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ, Σήμερον τὰ ἅγια Κουνδούρα, καὶ αὔριον ἡ Ἀνάληψις, *In illud, quod in ſolemni Aſcenſionis Chriſti die dicitur, Hodie ſancta Cundura, & cras Aſcenſio.* P. Οὐκ ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων μόνον.

Τὶ τὸ κατ' εἰκόνα, καὶ τὶ τὸ καθ' ὁμοίωσιν, *Quid ſit ſecundùm imaginem, & quid ſecundùm ſimilitudinem*. P. Απάντων τῶν γινομένων μόνος.

Ο πατὴρ ὐσίας, ἢ ἐνεργείας ὄνομα, *Pater, Eſſentiæ ne, an Actionis nomen ſit?* P. Πρὸς ἕτερον αὖθις πρόβλημα.

Ερμηνεία εἰς τὸ, Κύριε Ιησοῦ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐλέησον ἡμᾶς. Αμήν. *Expoſitio in illud*, Domine Ieſu Chriſte Deus noſter, miſerere noſtri, Amen. P. Παντὸς δογματικοῦ.

Περὶ τῆς ζυντελείας τοῦ Αἰῶνος. *De fine ſæculi*. P. Ευρον ἐν τῇ Ερμηνείᾳ τῆς ἀποκαλύψεως.

In loca difficiliora Baſilij, Expoſitio.

In loca Difficiliora Nazianzeni, Expoſitio.

Εἰς τὰς Επιγραφὰς τῶν Ψαλμῶν, *In Inſcriptiones Pſalmorum*. P. Τῶν ἐν τοῖς Ψαλμοῖς.

Εἰς τὰς Επιγραφὰς τῶν Ψαλμῶν, καὶ τὸ Διάψαλμα, *In Inſcriptiones Pſalmorum, & Diapſalma*, Carmine politico. P. Οὐκ ἔστι τὸ Ψαλτήριον Δέσποτά μου βιβλίον.

Στίχοι διάφοροι, *Carmina varia*, vario metro, ſed Iambica acutiſſimè, & feliciſſimè. Nonnulla hìc ex pluribus veluti in guſtum deſcribam.

Εἰς τὸν Βασιλέα Κύριν Ρωμανὸν τὸν Γέροντα, Στίχοι ἐν τῇ ἀρχαῖς τῶν λέξεων δηλοῦντες τὸ ὄνομα, *In Imperat. D. Romanum ſeniorem Carmina, quæ in principijs dictionum nomen manifeſtant.*

Ροδοκρινοπρόσωπος, Ωραῖος, Μέδων,

Ακ-

Ακῖισι Νίκης Οὐρανοῖ Σκηπῖȣχίαν.

Εἰς τ̀ Βασιλέα Κύριν Βασίλειον ὅμοιοι. *In Imperatorem D. Baſilium ſimilia.*

Βέβαιον Αςερον, Σεμνὸν Ιλασμα Λίαν
Ελαμψεν Ισχὺν Οἴακας Σκηπῖȣχίας.

Εἰς τὸ Φλάμȣλον τȣ̃ Μονομάχȣ ἔχον ἱςορισμένȣς τ̀ ἅγιον Γεώργιον, Τὸν Βασιλέα ἔφιππον φέροντα λόγχlω, κ̀ τȣ̀ς βαρβάρȣς διώκοντα. *In Monomachi flammulum, in quo erant depicti S. Georgius, & Imperator equo inſidens, lanceam geſtans, & barbaros fugans.*

Μάρῖυς, Βασιλεύς, Ιππȣ, Λόγχη, Βάρβαροι,
Σύμπνει, δίωκε, σπεῦδε, πλῆτῖε, πίπῖετε.

Illud etiam *in Vlyſſis certamina*,

Φυγὼν Οδυσσεὺς τ̀ μαχησμὸν Ιλίȣ,
Πλῆθος, δόλȣς τε Λωτοφάγων Κικόνων,
Κύκλωπος δεινὸν ὄμμα τȣ̃ Βροτοκτόνȣ,
Τlὼ Λαιςρυγόνων ὠμότητα, καὶ Κίρκης
Τρόπȣς ἀδήλȣς, κ̀ μεμηχανδμένȣς,
Αδlω τ̀ φρυκτὸν, κ̀ τlὼ Σειρlώων φθόγγον
Πέτρας τε πλαγκτὰς, κ̀ Χαρύβδεως ςόμα.
Σκύλλης τὸ δεινὸν, κ̀ βίαιον, ὡς ἔφlω,
Τίȣ χερσὶ τέθνηκεν ἐν τῇ Πατρίδι.

Πρὸς ἀναίσθητον Λοίδορον, *In maledicum inſenſatum*.

Καὶ βάτραχοι φωνȣ̃σιν, ἀλλ' ἐκ τελμάτων,
Καὶ Κύνες ὑλακτȣ̃σιν, ἀλλὰ μακρόθεν,
Καὶ Κάνθαροι παίζȣσιν, ἀλλ' ἐν κοπρίαις,
Οὔκουν τὶ καινὸν, εἰ λαλȣ̃σιν οἱ λίθοι

Μι-

Μικρὸν παραλλάττοντες ἀδρῶν βατραχῶν. Hos Vir omniũ calculo doctiſſimus, ac diſertiſſimus Gaſpar de Simeonibus è Græco in Latinos pariter Iambicos feliciter tranſtulit, vno tantùm verſu auctiores; & ſanè meliores omninò fecit; dum Pſellus ipſe, in ſententia ſeſe implicans, comparationem æquat parùm quidem aptè; vt docto, & ingenuo cuiq;, qui Græcos cum Latinis conferat, patere poteſt. Ij autem ſunt;

Turpis coaxat Rana, ſed cœno cubans;
Latrat moleſtus voce, ſed procul, Canis;
Scarabæus ater ludit, at fimo latens:
Putenti & abſens ore dum iacis iocos,
His vnus impar haud eras tribus, fores,
Maiore monſtro, ſtolide, ni loquax lapis.

Περὶ Σεληνιασμοῦ. *De Seliniaſmo.* P. Σεληνιασμὸς φυσικόν τι τυγχάνει.

Πρὸς τὸν Μοναχὸν Σαββαΐτην σκωπτικοί. *In Monachum Sabbaitam Scoptici*. P. Πρὸς τὸν Σατανᾶ σε τὴν ἔχιδναν τοῦ βίου.

Παράφρασις διὰ στίχων Ιαμβικῶν εἰς τὸν Κανόνα τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κοσμᾶ τοῦ Μαϊουμᾶ Επισκόπου, ὃν ἐκεῖνος συντέθηκε ψάλλεσθαι τῇ ἁγίᾳ, καὶ μεγάλῃ πέμπτῃ. *Paraphraſis Carmine Iambico in Canonem S. P. Noſtri Coſmæ, Maiumæ Epiſcopi, quem ille compoſuit, vt ſancta, & magna feria quinta caneretur*. P. Πόντος μέλας πρὶν τέτμηται, τετμημένη.

Multa ſunt, vt vides, huius Auctoris hæc, quæ

quæ vidi, ſcripta. Non tamen explent ſitim, ſed adhuc anxius ſortem meam accuſo, quòd non habuerim omnia. Relatum namque mihi eſt ab homine fide digno, & chirographo ſignificatum, in Bibliotheca quadam hìc Romæ multa huius Auctoris Manuſcripta neglecta iacere. Forſan aliquando, id enim totis viribus conabor, dabitur poteſtas viſendi, legendi, ac demum conferendi cum alijs. Quod ſi fiet, polliceor tibi fidem meam, mi Gaffarelle, me de omnibus te ſincerè commonefacturum. Interim his fruere.

Michaël etiam Pſellus præfatur in Philippi Solitarij Dioptram, quæ iam edita eſt Latina, ex interpretatione Iacobi Pontani, Ingolſtadij in 4. Quod tamen vel exſcriptorum incuria, vel alicuius, qui verba Pſelli in tractatum illum accommodare voluit, contigit. Mihi certè non videtur Michaël Pſellus, qui ſub Monomacho, & Ducis floruit, eò vſque vitam protraxiſſe, vt poſt Philippi obitum, de quo non tanquam tunc recens extincto loquitur, in eiuſdem Dioptram, licet etiam *μακροβιώτατον* fecerimus, præfari potuerit. Philippus enim anno 1105, ſcribebat, vt ipſe fatetur,

Ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ἄχρι δὴ καὶ τοῦ δεῦρο
Πεπλήρωνται τὰ χίλια, τρεῖς δὲ καὶ ἑκατόν τε,
Καὶ πέντε ἐπὶ τούτοις γε, ἕως καὶ τοῦ νῦν, ἔτη,
Ἂν δ᾽ ἀριθμῇς ἐκ τῆς ταφῆς τῆς τούτου, καὶ τοῦ πάθους

Πε-

Πεφύκασί τε χίλια ἑβδομήκοντα δύο.

Ecce enim à Chriſto vſq; in præſentem diem completi ſunt mille, & centum, & inſuper ad hæc tempora anni quinque. Si verò computas à ſepultura, & paſſione illius, ſunt mille ſeptuaginta duo. Anno videlicet ſexto decimo Alexij, vt idem ait inferiùs,

Ὁμοῦ τε ἔτη γίνονται ἀπὸ Χριστοῦ τὸ πάθος
Χίλια ἑβδομήκοντα, καὶ δύο δὲ πρὸς τούτοις,
Τοῦ Ἄνακτος ἑκκαίδεκα Ἀλεξίου ἀρτίως.

Simul anni fiunt à Chriſti paſſione mille ſeptuaginta duo, Imperatoris Alexÿ ſexdecim completi. Nec potuit illo eodem anno Philippus ingentis ſtudij, ac laboris Opus abſoluiſſe. at abſoluerit, ſtatim ne ad manus omnium potuit peruenire, adornariq; Præfatione etiam Pſelli? Quòd ſi momento eodem factum id eſſe affirmabimus, Pſellus certè plus annis centum natus ſcribebat. & veriſimilius eſt alium ab hoc Pſello fuiſſe. De Notis, ſiue Scholijs, quæ ex Pſello in Dioptra inſeruntur, non moror; vel enim à præfante Pſello, ex antiquiori Pſello, vt affinis gloriam propagaret; vel à ſcribente, vel legente adnexa ſunt; ni eundemmet, cuius illa Præfatiuncula eſt, eorundem Scholiorum Auctorem agnoſcere velimus. Illud etiam mihi nec ſatis planum, nec certum eſt, Annum 1105, cum Dioptra ſcribebatur, annum Alexij ſextum decimum fuiſſe, cum, ſi rectè annorum

ſeries computetur, fuerit annus illius Imperij 25, rerum enim potitur anno 1081. Idque pro Tractatuli huiuſce breuitate innuiſſe ſat fuit.

Meurſius, Notis in Carmina Pſelli in Cantica Canticorum, notat poſt hunc Pſellum alium etiam fuiſſe Michaëlem Pſellum, Virum militarem, ſub Theodoro Laſcari, cuius meminerit Georgius Logothetes in illis verbis, Ὁ δὲ Βασιλεὺς Θεόδωρος, ἐπεὶ περὶ τῶν γεγενημένων ἐπύθετο, ἔσπευσε πρὸς τὴν Ἕω παλινοστῆσαι. καὶ ἀφεὶς ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ τοῖς κατὰ Δυσμὰς μέρεσιν εἰς φύλαξιν τὸν πατρόπαππον θεῖον αὐτοῦ Λάσκαριν, καὶ Μιχαὴλ τὸν Ψελλὸν μετὰ μικροῦ στρατεύματος, ὅσον εἰς τριακοσίους ἠριθμημένους, τοῦτε Πειλάπου, καὶ τὰ πέριξ, ἀφῆκε Θεόδωρον Καλαμπάκην, ὃν καὶ Ταταν τῆς Αὐλῆς κατωνόμαζον. τὸν δὲ Κωνσταντῖνον τὸν Χαβαρᾶν εἰς ἡγεμονίαν τῶν Ἀλβανῶν, ἐμὲ δὲ πάντων προΐστασθαι. *Theodorus Rex, ijs cognitis, in Orientem protinùs redire maturat, Laſcare Patris Auunculo, & Michaële Pſello cum exiguis copijs, vtpotè trecentis, in Occidentis præſidium relictis. Perilapo, & vicino tractui Theodoro Calampace, quem Tatam Aulæ cognominabant, Conſtantino Chabara Albani Præfecturam demandauit; mihi autem ſupremum in omnes imperium tradidit.*

Sed, vt verum fatear, mendum in hoc loco ineſſe ſuſpicabar. Cùm enim reliquorum omnium, quibus exercitum demandauerat Imperator,

rator, nomina, & cognomina apponantur, Laſcaris ſolum nomen, non ex more ſuo, tacuiſſe videbam. Deinde, cùm alia, nec minoris conſiderationis, vnius tantùm curæ demandaſſet, nulla videbatur ratio duos in minimo negotio præfeciſſe. & ridiculum ſanè eſt, tam exiguas copias, trecentos ſcilicet, Viris duobus commendaſſe. Immò alia eiuſdem Auctoris, de eodem argumento Editio. Laſcaris nomen nobis ingerit, nec Pſellum comminiſcitur; & cùm ſæpiùs in rei geſtæ narratione horum omnium nomina, & cognomina, ad faſtidium vſque, repetat, Pſellum iſtum nunquam nominat. Duas ſiquidẽ eiuſdem Hiſtoriæ ἐκδόσεις, Editiones, conſcripſit, alteram, quam Theodorus Douſa Græcè, & Latinè publicauit, breuem, conciſam, non narrantem, ſed tantùm digito rem monſtrantem, ideoque perobſcuram, & decurtatam, quam ſi alterius compendium dixeris, non errabis à ſcopo: alteram diffuſam, non præcipua ſolùm, ſed minima quæque, oratorio quandòque more, exponentem, & quaſi commentario, obſcura, & ardua illuſtrantem. Hanc, quæ Pſellum non habet; cui elucidandæ nonnullas horas impendi, diutiùs apud me, maximo Reipublicæ Literariæ damno, immorari non patiar, ſed, cùm primùm per vires licebit, vſui publico excudetur. Libentiſſimè hìc plura Auctoris adſcriberem, vt quid

inter

inter vtramque Editionem interſit, facta collatione, agnoſceres, ſed nimis longa oratione proſequitur, & iter ſuum ad Prilapum, ſpatio trium menſium peractum; & Prilapi expugnationem; tandem infelicem huius expeditionis finem; de quibus in editis nec verbum quidem eſt. Pauca tamen pro iam adſcripto loco, veluti in guſtum dabo. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς Θεόδωρος, ἐπεὶ περὶ τῶν γεγενημένων ἐν τῇ τῶν Μουσουλμάνων ἐπύθετο χώρα, οὐ περὶ τούτων μᾶλλον ἔχων φροντίδα, ἢ περὶ τῶν αὐτοῦ, κίνδυνον γὰρ οὐ μικρὸν ἐπισυμβαίνειν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ὑπετόπασε χώροις, ἔσπευσε πρὸς τὴν Ἕω παλινοστῆσαι. Καὶ δὴ πᾶσαν τὴν Ῥωμαϊκὴν στρατιὰν μεθ' ἑαυτοῦ προσλαβὼν τῆς πρὸς τὴν Ἕω φερούσης ἐφήπτετο, Καταλείπει δὲ ἔν τε τῇ Θεσσαλονίκῃ, καὶ τοῖς κατὰ τὴν Δύσιν μέρεσιν, ὡς πρὸς φύλαξιν δῆθεν τῆς χώρας τὸν πρὸς πάππου θεῖον αὐτοῦ τὸν Λάσκαριν Μιχαήλ, μικρόν τι, καὶ εὐσύνοπτον ἐκ Παφλαγόνων στράτευμα ἐπιδοὺς αὐτῷ, κἀκ τοῦ Σκυθικοῦ, ὅσον εἰς τριακοσίους ἠριθμημένον. τοῦ δὲ Πριλάπου, καὶ τῶν περὶ αὐτὸ στρατευμάτων τὸν, ὃν εἶχε Σκουτέριον Ξυλέαν ὠνομασμένον, φερωνύμως τὴν κλῆσιν, νὴ τὴν θέμιν, ἔχοντα. εἰς δὲ τὸ Βελεσὸν, καὶ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν Καλαμπάκην Θεόδωρον, ὃν καὶ Ταταῦ τῆς Αὐλῆς κατωνόμαζον. τὸν δὲ Χαβάρωνα Κωνσταντῖνον εἰς ἡγεμονίαν τοῦ Ἀλβάνου κατέστησεν. ἐμὲ δὲ Πραίτωρα χειροτονήσας πάντων αὐτῶν ἀφῆκε προΐστασθαι. Τοῦτο δὲ, ὡς οἶμαι, πεποίηκεν, ἵνα τῇ ἐξ αὐτοῦ μακροτέρᾳ ἀποδημίᾳ εἰς λήθην, ἂν ἐπεπόνθειν

πόνθεν γενοίμην. Οὐδὲ γὰρ εἶδέ μέ ποτε μετὰ τὰς πληγας ἐλευθεριάζοντα, καὶ λόγοις χαριεστέροις, ὡς εἰώθειν, πρὸς αὐτὸν χρήσασθαι. Ἵνα γοῦν τῇ χρονίᾳ ταύτῃ διατριβῇ τῆς ψυχῆς ἡ σκυθρωπότης διαλυθείη μοι, πέπραχε τοῦτο. Τάχα δὲ καὶ ὡς δυσχεραίνων ἦν, τὴν ξυναυλίαν μου βαρυνόμενος. προσέκρουον γὰρ αὐτῷ πολλάκις, ἐφ' οἷς ᾔδειν οὐ κατὰ τὸν δίκαιον λόγον διαπράττεσθαι θέλοντα. Ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς πρὸς τὴν Ἕω ἀπῄει. ἐγὼ δὲ κατελελείμμην τοῖς ἐν Δυσμῇ. &c. *Imperator itaque Theodorus de rebus à Muſulmanis in eorum ditione geſtis certior factus, magis ſuis, quàm illis animum aduertens, ingens inde Romanis regionibus imminere periculum ſuſpicatus, in Orientem quàm celerrimè pedem retulit, cum vniuerſis Romanorum copijs iter ad ea loca ingreſſus. Theſſalonicæ verò, & in alijs Occidentis partibus in cuſtodiam dumtaxat Auunculum Michaëlem Laſcarim, conſignata illa exigua, nec ampla Paphlagonum manu, & ex Scythis non vltra trecentis, reliquit. Prılapi, & vicinorum exercituum Scuterium, Xyleam dictum, digno, ædepol, cognomine; Beleſſi, tractusq; circa ipſum, Calampacem Theodorum, quem Tatam Aulæ nuncupabant; Conſtantinum Chabaronem Albano præfecit; me Prætorem creatum omnibus hiſce præeſſe iuſſit, non alio, ni fallor, ſcopo, quàm vt longiori ab eo diſceſſu præteritorum malorum obliuiſcerer. Namque poſt plagas acceptas, nunquam me liberiùs*

beriùs dicere, quæ ſentirem, nunquam verbis hilarioribus more meo vti conſpexerat. Vt ergò longa iſta mora mœrorem è pectore demerem, id egerat; fortaßè etiam mei conturbenij, quod faſtidiebat, tædio. Sæpè enim in ijs, quæ ille contra ius, faſq; intentabat, ipſe aduerſabar. Imperator itaq; in Orientem proceſſit: ego in Occiduis partibus remanſi. Suſpicionem auxit Ephræmius in Chronico, qui, cùm non ſententiam tantùm, ſed verba etiam Acropolitæ carmine exprimat, licet alios accuratiſſimè enumeret, de Michaële hoc Pſello verbum nullum facit;

Πλὴν διαθεὶς δ' οὖν τὰ κατὰ τὴν Εσπέραν Αναξ,
Μετὰ στρατιᾶς ἐκτρέχει πρὸς τὴν Εω,
Λιπὼν στρατηγοὺς κατὰ Θεσσαλονίκην
Μιχαὴλ Λασκάριον ἄνδρα γεννάδα,
Εν δὲ Πριλάπῳ Σκουτέριον Ξυλέαν,
Επωνυμίαν ἀρχικὴν κεκτημένον.
Εν δ' αὖ Βελεγραδῷ τοῖς περικύκλῳ τόποις
Φύλακα Θεόδωρον τὸν Καλαμπάκην.
Ιλλυρικῶν δὲ Χαβάρον' ἐπιστάτην.
Πρὸ τοῖσδε Γεώργιον Ακροπολίτην
Αρχοντα πάντων, καὶ Πρόεδρον δεικνύει,
Πρόσθεν τιμήσας τῇ Πραίτωρος ἀξίᾳ.

Nihilominùs rebus occiduis benè compoſitis Imperator cum exercitu in Orientem conuolat, Ducibus relictis Theſſalonicæ Michaële Laſcari Viro ſtrenuo; Prilapi Scuterio Xylea, cognomine ſuo equidem non diſſimili; Beleſſi, & locis

vicinis cuſtode Theodoro Calampace ; Illyricorum verò Chabarone Præfecto. Inſuper Acropolitem Georgium omnium præſidem, ac primatem conſtituit, priùs Prætoris dignitate inſignitum. Tandem, præter omnem ſuſpicionem, apertè euicit locum illum deprauatum eſſe, & mancum, Codëx perantiquus Vaticanus, in quo editio Douſiana continetur; qui Pſellum hunc nec de nomine quidem nouit. Locum hìc exſcribam; vt anteà editum à Douſa mutilum, & hiulcum, ope emendatiſſimi Codicis integres, ac impleas. Ὁ δὲ Βασιλεὺς Θεόδωρος, ἐπεὶ περὶ τῶν γεγενημένων ἐπύθετο, ἔσπευσε πρὸς τὴν Ἕω παλινοστῆσαι, καὶ ἀφεὶς ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ, καὶ τοῖς κατὰ Δύσιν μέρεσιν εἰς φυλακὴν τὸν πρὸς πάππου θεῖον αὐτοῦ τὸν Λάσκαριν Μιχαὴλ μετὰ μικροῦ στρατεύματος ὅσον εἰς τριακοσίους ἠριθμημένον. τὸν δὲ Πετράλιφαν, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν στρατευμάτων τὸν, ὃν εἶχε Σκουτέριον Ξυλέαν ὠνομασμένον. εἰς δὲ τὸν Βῆεασόν, καὶ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν Καλαμπάκην Θεόδωρον, ὃν καὶ Τατᾶν τῆς Αὐλῆς κατωνόμαζον, τὸν δὲ Χαβάρωνα Κωνσταντῖνον εἰς ἡγεμονίαν τῶν Ἀλβανῶν, ἐμὲ δὲ πάντων προΐστασθαι. &c. Hæc autem non ideò à me dicta ſunt, vt Pſellum iſtum eo tempore fuiſſe negem; potuit enim eſſe, & fortè fuit; ſed vt oſtendam ex hiſce Georgij verbis certò id affirmari non poſſe.

Fuere & alij Pſelli; inter eos præcipuus Ioannes Pſellus. Meurſius huius putat eſſe Iambos,

quos cum Heraclide Pontico vulgauit olim Geſnerus; erraſſeq; eum, cùm Michaëli tribuit. Sed Michaëli tribuit etiam Andreas Scotus, Præfatione in Cant. Cantic. *Certè Iambicis de Virtutibus, & vitijs gnomas compoſuit, quæ cum Heraclidis Pontici Allegorijs Homericis hodiè leguntur*. Non æquè benè.

Eiuſdem etiam edita ſunt Carmina, Εἰς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας, Βασίλειον, Γρηγόριον, καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον: Item Εἰς τὰς ἁγίας ἑπτὰ Συνόδους. cum Theodori Prodromi carminibus, & Xanthopuli. Baſileæ apud Bebelium 1536. in 8. Verùm Opuſculum, De ſeptem Synodis, eſſe Michaëlis Pſelli anteà indicauimus.

Item Conſtantinus Pſellus, cuius *Lexicum in Euangeliſtas*, ſiue *Breuem expoſitionem difficilium in ijs locorum*, ait extare MS. Græcè in Bibl. Imperat. Viennæ in 4. Geſnerus, & Poſſeuinus. Legi etiam ipſius, Ἔκθεσιν πίστεως, *Expoſitionem Fidei*, quæ incipit, Πιστεύω εἰς πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ πνεῦμα τὸ ἅγιον. quæ etiam in Bibliotheca Antonij Auguſtini Cod. 166. manuſcripta habebatur.

Leoni Allatio Polyhiſtori Eruditiſs.

Iacobus Philippus Tomaſinus.

ECquid meditaris reconditæ literaturæ Vir, antiquitatis acerrimus indagator, Græci idiomatis promus condus? Nulla enim, præ feruido ingenij impetu, laboribus tuis quies, aut moderatio, quin iugiter labantes literas ſuffulcias, quin editis Lucubrationibus Typographiam dites, vetuſtiores, ac latentes Scriptores in lucem reuoces, iamq; temporum iniuria obliteratos, tuis meditationibus illuſtres, cum publico liberaliter communices, ijsq; veluti perpetuis tuæ beneuolentiæ pignoribus amicos recrees. In quorum numero cum me tam benignè volueris, neque hìc meum in Te cultum premere poſſum, aut debeo. Quin mihi ſummoperè gaudeo de laborioſo Simeonis Metaphraſtæ indicio, quod à multis diù deſideratum, fruſtràq; quæſitum tuo ingenio non ſine Sacrorum Doctorum face omnis aſcribet poſteritas. Vt inde magnæ ſanctitatis, & doctrinæ Viro, ac Sanctis ipſis, quorum ille geſta recenſuit, ſumma in cælis lætitia accedat, & impia in terris Hęreticorum cohors, catholicis ex in re monumentis aduerſata, iam tandem conticeſcat; nosq; ideo aptiſſimè illud Sacri Vatis per te vſurpemus; *Videbunt recti*,

& la-

& latabuntur, & omnis iniquitas oppilabit os ſuum. Nec ſanè ingrata erit Eruditis tua de Pſellis Diatriba, ad quam,quia nihil aliud conferre valeo, hoc ſaltem latere Te nolo, Adrianum Spigelium Philoſophum, ac Medicum Cl. huius olim Gymnaſij Anatomicum, horis ſubciſiuis inter varios, grauiſſimosq; labores Medicos,& Chirurgicos, Libellum Pſelli Græcum *De Virtutibus Lapidum* Latino, & Etruſco ſermone vertiſſe, quem eius Gener Liberalis Crema Philoſophus, & Medicus Taruiſinus præſtantiſſimus, me parario, tuis, ſicubi opus, vſibus obtulit. Quæ, bono euentu vt prodeant omnia, Deum precor. O' Numen, ſerua obſecro hæc nobis bona. Patauij Kalendis Auguſti CIↃ. IↃC. XXXIV.

Typographus Lectori.

NE ſubſequentes pagellæ otioſæ eſſent, placuit mihi, ex infinito penè Græcorum Carminum numero, quibus Auctor noſter, dum per grauiores curas licet,cum Muſis, amœniſſimè ludit, nonnulla illius Epigrammata Græca hìc adiungere.

Ex

Ex Epigrammatis

LEONIS ALLATII.

De Eudocia Theodoſij Iunioris Vxore.

Μῆλον ἰδεῖν κάλλιστον Ἄνακτι Γεωργὸς, Ἀνάσσῃ
 Ὤπασ' Ἄναξ, Παυλίνῳ δ' ὤρεξεν Ἄνασσα φίλῳ,
Ὅς ἐπαγασσάμενος μεγέθους τε, φυῆς τε, Κρατουσῇ τι.
 Δῶκε, πρέπειν φάμενος τοῖα Μέδουσι γέρα.
Ὡς δ' ἐνόησεν Ἄναξ, τί δ' ἔοργας, ἀνήρετο, Μῆλον,
 Ξύγγαμε. ἡ δ' ἀδεῶς, Μῆλον, ἔφη, κατέβρων.
Ἦ νημερτὲς ἔφης; καὶ ἐπὶ μέγαν ὅρκον ὀμοῦμαι.
 Σὴν κεφαλὴν, μάρτυν καὶ Θεὸν ἦγε λόγου.
Χώσατο δὴ τότ' Ἄναξ, στηθέων τ' ἄπο Μῆλον ἐρύσσας,
 Εἶπε, βίος τώς σοι ἐμὸς ἄτιμος ἔφυ.
Τιννύμενός τ' ἐδάϊξε λυγρῷ Παυλῖνον ὀλέθρῳ.
 Ἡ δ' αὐλῆς ἐκτὸς ξεῖνον ἄλαινε πέδον.
Καὶ βίον ἠγήλαζεν ἀμώμητός περ ἐοῦσα,
 Οὔτι κατ' αἶσαν ἄκρον ἐνναέτις Συρίης.
Ὦ κράτος ἠρανίης μεταμώλιον. ἦ ῥα θεμέθλοις
 Οὐτιδανοῖς ἔστης, πᾶσιν ἄθυρμα, γέλως.
Τὴν δηΐων, φιλίων τε κακὴν περσέκαμψαν ἐνιπαὶ
 Τὴν τ' αὐτοῖσιν ἀγροῦ Μῆλον ἔσεισε βάθροις.

De Demonaſſa Cypri Regina.

Ἄῤῥεσι πρὸς δυσὶ, καὶ κούρῃ μιᾷ ὄλβιος οὖσα,
Δημώνασσα νόμους τρεῖς Κυπρίοισι θέτο.
Μοιχὶς κειραμένη πορνευέτω. αὐτὰρ ἑταίρει
Μοιχευθεῖσα, τρίχας κειραμένη θυγάτηρ.
Βοῦν ἀροτῆρα κτείναντι κακὸς ξίφει οἶτος ἐπέσθω.
Καὶ εἷς ἐξ υἱέων ἔφθιτο βοῦν ὀλέσας.
Χερσὶ δ' ἀμείψας σφετέραις, ἄταφος κυσὶ κύρμα γενέσθω.
Καὶ τρίτου αὐτοφόνου ῥίφθεν ἄθαπτα μέλη.
Οὐδὲ δύαις ὀκλάσασα σιδήρεος, ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ
Θεσμὸν ἀεὶ θεμιτὴν ἦγεν ἀνασσομένους.
Μέχρις βοῦν γοόωσαν ὀλωλότα μόσχον ἰδοῦσα,
Ὄν ποτε πῆμα σαφῶς φράσσατ' ἐν ἀλλοτρίοις.
Καὶ χαλκὸν τήξασα, φλογέαισιν ἐνέπρησε δίναις.
Ἃ πόσον σοφίης φέρτερός ἐστι τύχη.
Οὐ θρόνος, οὐ βασίλειον ἐπήρκεσεν, οὐ μένος ἀνδρῶν.
Τίς δ' οὐκ οἶδε πέλειν παίγνια ταῦτα τύχης;
Μέσφα κἀκ' ἠγνοίησε μακαρτάτη. ὦ πολύολβοι
Φῶτες ἀϊδρείῃ, κάμμοροι ἰδμοσύνῃ.

De Mulieris Conſtantinopolitanæ pudicitia celebri.

Θάρσει, μηδέτι τάρβει, ἀκοίτις ἔειπεν ὁμεύνῳ,
Εὖτ' ἂν ἀναιδήτων βαίν' ἀέκουσα τρόπιν.
Αἰνῶς γὰρ κραδίην ζηλήμονι τήκετο πυρσῷ
Εὔνις, ἐν ἀλλοτρίων χερσὶ δάμαρτα λάων.

Εἶπε

Εἶπε γυνή, καὶ νεῦσε νέοις. οἱ δ' ἄσσον ἰόντες
  Γηθόσυνοι, σχεδίη φίλεον ἐρχομένην.
Ἀλλ' ὅτε δὴ πόδα νηὸς ἄκροις παρὰ χείλεσιν ὦσεν
  Μέλλε τ' ἐπεμβαίνειν πρὸς βυθὸν ἆλτο ῥόου
Ἄνθορε, καὶ βρυχίοισιν. ἀποσπασθεῖσα διαύλοις,
  Ἀνδρὶ γαίνος, θάμβος πειρωμένοισι νέμε.
Ὦ φλογὸς, ὦ πυρῆς, ὦ τὴν κατεπάφλασεν ἦτορ
  Ἐνδομύχων θεῖν, σωφροσύνης τε πόθων.
Οὓς ὕβρεις, οὐ ξίφος, οὐς οὐκ ἐδύνασε λοιγὸς ὀλέθρου,
  Οὐδέ μὲν οὐδ' ἀπλέτου σβέσσε ῥόος πηγάδος.

In Funere Angeli Grylli Abbatis.

Sub Tabula Religionis Diui Benedicti.

Κῦδος ἔην τεκέεσσιν. ἐμοὶ Βενέδικτος ἐν ἀρχῇ,
  Καὶ νῦν γηραλέῃ Ἄγγελος εὐρὺ κλέος.

Sub Tabula Mœroris.

Πένθος ἐγώ ποτ' ἔολπα νόον πρὸς γήθεα τρέψαι.
  Γρύλλου δ' οἰχομένου γήθεος ἐλπὶς ἔδυ.

Sub Tabula Poeſeos.

Ἄσμασιν ἡδὺ κέρασσαν. ὄνειαρ ἐφ' ἡδεῖ πολλοί.
  Χρεῖον, ἡδὺ, σέβας Γρύλλος ἔκλαξε μόνος.

Correcta.

Pag. 12. ver. 1. indiſtincta. 27. deprehendi. 15, 21. oppugnatores. 24, fallit. 25, 20. & ſi. 26, 4. dele, eius. 29. dele, quàm maternis. 31, 26. multitudine. 35, 4. premebantur. 43, 9. alimentorum. 50, 7. quænam. 51, 20. exſcriptore. 76, 19. ſcurrilitate. 86, 11. perquàm dilucida. 89, 18. Liber ſanè. 90, 4. Quòd ſi. 98, 23. effuſo. 107, 4. ſignificatum. 109, 23. Calampaci. 110, 9. Editio Laſca.